

JAVNOST RADA VLADA I PARLAMENTA U BiH:

službene Web stranice institucija kao
efikasan alat za pružanje informacija

<http://www>

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

CENTRI CIVILNIH INICIJATIVA
ЦЕНТРИ ЦИВИЛНИХ ИНИЦИЈАТИВА

Izdavač:

Centri civilnih inicijativa, Tuzla, Bosna i Hercegovina

(www.cci.ba)

Za izdavača:

Zlatan Ohranović, direktor CCI

Adresa:

Ludviga Kube 7

Telefoni:

+387 35 247 740, +387 35 247 741

e-mail:

ccituzla@bih.net.ba

Analizu priredili: Denis Telić i Asmir Ćilimković

Recezent: Dr. sc Miloš Šolaja, Fakultet političkih nauka, Banja Luka

CCI, 2014.godina

SADRŽAJ

SAŽETAK.....	4
1. UVOD	11
2. METODOLOGIJA	15
2.1. Izvori podataka i korišteni indikatori.....	17
3. ANALIZA PRAVNOG OKVIRA.....	21
3.1. Javnost rada vlada i parlamenata kroz državni, entitetske i kantonalne Ustave	21
3.2. Javnosti rada vlada kroz državni, entitetske i kantonalne Zakone o Vladi	22
3.3. Javnost rada vlada kroz državni, entitetske i kantonalne Poslovnike o radu Vlada	25
3.4. Javnost rada parlamenata / skupština“ kroz državni, entitetske i kantonalne Poslovnike o	29
3.4.1. Referiranje poslovnika o radu parlamenata u BiH na pitanje kreiranja zapisnika, stenograma, te bilježenje A/V zapisa sa zasjedanja.....	30
3.5. Zakoni o slobodi pristupa informacijama u BiH.....	33
3.6. Ostali akti	34
4. ANALIZA PREGLEDA STANJA PO VLADAMA I PARLAMENTIMA U BIH.....	36
4.1. Uvodna razmatranja (OGP i i PMO)	36
4.2. Analiza pojedinačnih rezultata po vladama	38
4.2.1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine	45
4.2.2. Vlada Republike Srpske (RS)	47
4.2.3. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine	50
4.2.4. Vlada Tuzlanskog kantona	52
4.2.5. Vlada Sarajevskog kantona	54
4.2.6. Vlada Zeničko - dobojskog kantona	56
4.2.7. Vlada Kantona 10	58
4.2.8. Vlada Hercegovačko - neretvanskog kantona (HNK)	60
4.2.9. Vlada Unsko – sanskog kantona (USK).....	62
4.2.10. Vlada Srednjobosanskog kantona	65
4.2.11. Vlada Posavskog kantona (PK).....	67
4.2.12. Vlada Bosansko – podrinjskog kantona (BPK)	69
4.2.13. Vlada Zapadno – hercegovačkog kantona (ZHK)	71
4.3. Analiza pojedinačnih rezultata po parlamentima / skupštinama	73
4.3.1. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine	79
4.3.2. Narodna skupština Republike Srpske	82

4.3.3.	Parlament Federacije Bosne i Hercegovine	84
4.3.4.	Skupština Tuzlanskog kantona.....	87
4.3.5.	Skupština Kantona Sarajevo.....	90
4.3.6.	Skupština Zeničko - dobojskog kantona	92
4.3.7.	Skupština Kantona 10.....	95
4.3.8.	Skupština Hercegovačko - neretvanskog kantona.....	95
4.3.9.	Skupština Srednjobosanskog kantona.....	95
4.3.10.	Skupština Unsko – sanskog kantona	97
4.3.11.	Skupština Posavskog kantona	100
4.3.12.	Skupština Bosansko – podrinjskog kantona	102
4.3.13.	Skupština Zapadno – hercegovačkog kantona (ZHK).....	104
5.	PRISTUPAČNOST, UPOTREBLJIVOST I ODRŽAVANJE WEB STRANICA	107
5.1.	Pristupačnost.....	107
5.2.	Upotrebljivost.....	108
5.3.	Održavanje.....	109
6.	ZAKLJUČCI I PREPORUKE.....	110
	 POPIS IZVORA.....	114
	 RIJEČ RECEZENTA	117
	 PRILOG 1: Grafički prikaz sumarnih rezultata analize - procentualno po indikatorima.....	120
	PRILOG 2: Definicije „javnosti rada“ Vijeća ministara BiH i entitetskih, te kantonalnih Vlada kroz Poslovnike o radu Vlada	126
	PRILOG 3: Definicije „javnosti rada“ parlamenta / skupština kroz državni, entitetske i kantonalne Poslovnike o radu parlamenta / skupština	134
	PRILOG 4: Definicije „javnosti rada“ Vijeća ministara BiH i entitetskih, te kantonalnih Vlada kroz Zakon o radu Vijeća ministara i zakone o radu entitetskih i kantonalnih Vlada	146
	PRILOG 5: Odluka o objavljivanju materijala sa sjednice Vlade Crne Gore	148

SAŽETAK

U Bosni i Hercegovini, gdje se svake godine za 5% poveća broj korisnika internet i gdje 63% bh. populacije starije od 15 godina koristi internet, za očekivati je da će sve više i više građana zahtjevati da putem Web sajta komunicira sa izabranim predstavnicima, u težnji da dobiju odgovor ili stav po određenom pitanju, da se pravovremeno upoznaju sa aktima o kojima vlade i parlamenti raspravljaju, da učestvuju u kreiranju novih dokumenata, isl. – sve ono što je u modernim, demokratskim zemljama poželjno, očekivano i dobro došlo kako za građane, tako za izabrane predstavnike.

Alati i tehnike za poticanje dijaloga između građana i izabralih predstavnika će se svakodnevno razvijati, apetiti građana će rasti, a pravo pitanje je koliki je broj parlamentaraca i predstavnika izvršne vlasti koji će znati i moći da pariraju ovom potencijalu. Reakcija parlamentaraca nikako ne bi smjela biti zakašnjela, a ova analiza je potvrdila kako već sada postoji mnogo propusta u trenutnom kvalitetu službenih Web sajtova vlada i parlamenata u BiH, i to u većini slučajeva.

Analiza kvalitete i sadržajnosti Web stranica vlada i parlamenata u BiH, po unaprijed određenim indikatorima, uz analizu pravnog okvira omogućila nam je da saznamo koje su to vlada i parlamenti najtransparentniji i obrnuto, bar kada govorimo o ovom segmentu transparentnosti koji se odnosi na dostupnost informacija i dokumenata putem službenih Web sajtova.

Van svake konkurenциje, kao najnetransparentnije u radu, ocijenjene su Skupština Srednjobosanskog kantona, Skupština Kantona 10 i Skupština Hercegovačko – neretvanskog kantona, jer iste još uvijek nemaju aktivni službeni Web sajt. Svi drugi parlamenti i vlade u BiH od kantonalnog do državnog nivoa imaju aktivne Web stranice.

Sumarno, u zavisnosti od stepena dostupnosti, obima i kvalitete prikazanih podataka na Web sajтовima (informacija, različitih dokumenata), stepena prilagođenosti WEB - a potrebama građana (kontakt info, isl.), a sve to poredeći sa unaprijed postavljenim indikatorima, došli smo do podatka kako je među parlamentima najtransparentnija Parlamentarna Skupština BiH, a među vladama, Vlada Tuzlanskog kantona.

PARLAMENTI / SKUPŠTINE		VLADE	
Ukupno indikatora za ocjenu - 27	Odgovor na indikatore	Ukupno indikatora za ocjenu - 24	Odgovor na indikatore
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BIH	89%	TUZLANSKI KANTON	73%
KANTON SARAJEVO	74%	BIH (Vijeće ministara BiH)	71%
REPUBLIKA SRPSKA NSRS	72%	ZENIČKO –DOBOJSKI KANTON	69%
UNSKO - SANSKI KANTON	69%	REPUBLIKA SRPSKA	65%

PARLAMENT FEDERACIJE BIH	65%	BOSANSKO – PODRINJSKI KANTON	60%
POSAVSKI KANTON	57%	FEDERACIJA BIH	58%
BOSANSKO – PODRINJSKI KANTON	57%	HERCEGOVAČKO NERETVANSKI KANTON	52%
TUZLANSKI KANTON	54%	KANTON 10 HERCEGBOSANSKI K.	50%
ZAPADNOHERCEGOVAČKI KANTON	46%	POSAVSKI KANTON	50%
ZENIČKO -DOBOJSKI KANTON	41%	KANTON SARAJEVO	46%
SREDNJOBOSANSKI KANTON	0%	UNSKO – SANSKI KANTON	40%
HERCEGOVAČKO NERETVANSKI KANTON	0%	ZAPADNOHERCEGOVAČKI KANTON	31%
KANTON 10 HERCEGBOSANSKI K.	0%	SREDNJOBOSANSKI KANTON	28%

Svi parlamenti i vlade (izuzev pomenutih skupština koje nemaju službeni WEB sajt) redovno ažuriraju većinu podataka na svojim Web stranicama, u formi kakve one trenutno jesu. Ipak, bilježili smo i situacije da institucija zaboravi na određene linkove. Primjera radi, na linku "Aktuelnosti" Skupštine Tuzlanskog kantona, posljednja "aktuelna" informacija je iz 2012. godine, a prije nje postavljena informacija je iz 2008. godine. Urađena analiza pravnog okvira je pokazala kako u BiH fali temeljnijih dokumenata kojima se definiše korisnost i upotreba WEB stranica vlada i parlamenata. Tako recimo, samo u slučaju tri Vlade (Vlade RS, Vlade PK i Vlade ZDK), od trinaest analiziranih, u Poslovnicima o radu ovih institucija predviđeno je da se podaci o njihovom djelovanju objavljiju putem službenih Web stranica. Kada je riječ o parlamentima, samo se u Poslovniku o radu Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, Poslovniku o radu Narodne skupštine RS, te Poslovniku o radu Vijeća naroda RS napominje kako će te institucije koristiti Web stranicu kako bi se informisala javnost o svom radu. Definitivno, najdublje u pojašnjavanju korisnosti upotrebe Web prezentacija, uniformizaciji izgleda Web stranica, opisu podataka koji treba da se nalaze na Web stranicama, zahtjevima da Web stranice budu dostupne i osobama sa posebnim potrebama, otišlo se u dokumentu Vlade Republike Srpske - „Preporuke za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske“.

Kako bi se unaprijedila neposrednja komunikacija između građana i izabranih predstavnika, vrlo je bitno da svaka skupština i vlada na svom Web sajtu ima dostupne ponaosob e-mail adrese svakog poslanika, odnosno ministra. Međutim, nalazi analize pokazuju da samo 39% Vlada, a 53% parlamenata na službenim WEB sajтовимa pruža pregled pojedinačnih e-mail adresa poslanika, delegate, ministara, i premijera.U isto vrijeme, na Web sajтовima 85% Vlada jasno je vidljiv kontakt službe za odnose sa javnošću (ima i prezime kontakt osobe, e-mail adresu), dok tek djelimično

možemo biti zadovoljni sa podacima koji nam pružaju WEB sajtovi Vlada ZDK i SBK. U isto vrijeme je, bez jasnih kontakt podataka o službi za odnose sa javnošću, Narodna Skupština RS i Skupština ZDK (naravno, uz 3 pomenute skupštine koje i nemaju WEB sajt).

Interesantan je podatak da samo 54% parlamenta u BiH, u optimalnom roku od 24 sata nakon završetka sjednice, izlazi sa kompletiranim Saopštenjem za javnost sa održanog zasjedanja. Saopštenja ovih institucija tretiraju sve mјere o kojima su parlamenti raspravlјali. Parlamenti koji ne praktikuju kreiranja Saopštenja nakon održanih zasjedanja su Narodna skupština RS, Skupština Tuzlanskog katona, te Skupština Zeničko – dobojskog kantona. U isto vrijeme, govoreći o Vladama, samo Vlada Posavskog kantona ne zadovoljava ovaj indikator. Ali, tek 54% Vlada izlazi sa Saopštenjima koja se referiraju na sve mјere o kojima se raspravljalo na sjednici, dok ostale Vlade selektuju informacije na način da samovoljno odlučuju koje su to bitnije od manje bitnijih za građane. Primjera radi, iz Generalnog sekretarijata Vlade RS rečeno je da Saopštenja obuhvataju dio informacija za koji se procjeni da su najvažnije za interes građana, jer bi, kako kažu, Saopštenja u kojima bi se govorilo o svim mjerama bila preobimna.

Ipak, pojam transparentnosti rada institucija kakav CCI zagovara i kakav je opšte priznat u razvijenijim demokratskim zemljama ne dopušta na ovakav način selektovanje podataka koji se plasiraju u javnost.

Niti jedna Vlada u BiH nema praksu da omogući preuzimanje (download, elektronski) materijala o kojima će raspravljati na osnovu postavljenog dnevnog reda. Poređenja radi, kad Vlada susjedne Hrvatske sazove sjednicu, uz najavu dnevnog reda, na službenoj Web stranici ove institucije dostupni su svi materijali vezani za najavljene tačke. U isto vrijeme PS BiH (oba doma), NS RS, Parlament Federacije BiH (oba doma), Skupštine Sarajevskog i Unsko – sanskog kantona omogućavaju ovaj postupak građanima putem službenih WEB sajtova. Vratimo se vladama i dodajmo to da nakon što se održi sjednica i materijali budu usvojeni Vlada ZDK je jedina u BiH koja bar tada obezbeđuje opciju "download" za razmatrane mјere. Kod Parlamenta, uz one koje dopuštaju vidljivost materijala već tokom najave, nakon završetka sjednice opciju "download" omogućuje i Skupština Posavskog kantona.

Ovakva praksa, omogućavanja „download“ mјera o kojima vlade raspravljaju, već duži period nije strana kada govorimo o transparentnosti rada Vlada u okruženju (Srbija, Hrvatska, Crna Gora, Slovenija) i vrlo je bitno da sve vlade u BiH u skorijem periodu unaprijede javnost rada na ovaj način.

Čak 85% Vlada u BiH ne objavljuje na svojim WEB sajтовимa "Zapisnike" sa održanih zasjedanja, iako se ovi dokumenti u normativnim aktima tretiraju kao potpuno javni. Samo Vlada Zeničko – dobojskog kantona omogućava kroz pregled svih realizovanih mјera, i Zapisnike, dok Vlada Posavskog kantona objavljuje tzv. "izvode iz zapisnika", istina uz veća vremenska odstupanja u odnosu na datume

održavanja sjednica. Kada govorimo o Parlamentima, 39% istih pozitivno odgovara na ovaj indikator, a to su PS BiH, RS¹, Parlament Federacije BiH, te Skupštine Tuzlanskog i Sarajevskog kantona.

Jedna od najbitnijih karakteristika otvorenog parlamenta, je dostupnost svih podataka koji se tiču djelovanja parlamentarnih tijela (komisija, odbora). U vezi sa tim, ovom analizom je prvo istraženo da li se u posebnim odjelicima WEB sajtova 13 ciljnih parlamenata u BiH nalaze bar osnovne informacije o parlamentarnim komisijama - imena članova i nadležnosti komisija. Drugo pitanja na koje smo tražili odgovorje da li se redovno objavljaju izvještaji (zapisnici) sa održanih sjednica parlamentarnih komisija. Kao odgovor na prvo pitanje, rezultati pokazuju da na sajtu tek 7 parlamenata imaju bar osnovni podaci o parlamentarnim komisijama (imena članova i nadležnosti komisija), dok WEB sajt Posavskog kantona pruža polovične informacije - navedena su imena članova, ali ne i nadležnosti komisija. Čak ni ovih osnovnih informacija o komisijama nema na WEB sajtovima Skupštine ZDK, ZZH, odnosno skupština koje i nemaju WEB sajtove – SBK, HNK, te Kantona 10. U isto vrijeme, kao odgovor na drugo pitanje, poražavajuće je da samo Parlamentarna skupština BiH redovno objavljuje izvještaje (zapisnike) sa zasjedanja parlamentarnih komisija, dok djelimično, samo za određene komisije, ovaj posao završavaju i u Parlamentu F BiH, te Skupštini BPK. Drugi parlamenti nemaju objavljene bilo kakve izvještaje i/ili zapisnike sa zasjedanja komisija.

Dodajmo i to, samo 5 parlamenata, od 13, ima instaliran sistem za elektronsko glasanje (PS BiH, Parlament F BiH, NS RS, Sarajevski i Unsko – sanski kanton. Međutim, u većini slučajeva se sistem ne koristi u punom kapacitetu, pa je tako jedino na WEB stranici PS BiH dostupan podatak o pojedinačnom glasanju poslanika – po razmatranim mjerama. U povratnim informacijama iz kantonalnih skupština na ovo pitanje su se posebno nadovezali nadležni Skupština Tuzlanskog, Zeničko – dobojskog i Srednjobosanskog kantona, a koji su istakli kako daju punu podršku ovakvom projektu i da je jedini razlog što isti nije implementiran u institucijama koje oni zastupaju – manjak finansijskih sredstava.

Transparentnost prikaza planova rada institucija, izvještaja o radu, budžeta, kao i izvještaja o izvršenju budžeta takođe su pitanja koja je CCI pažljivo obradio ovom analizom. Generalno, rezultati istraživanja su prilično nezadovoljavajući. Tako, tek 46% vlada na svojim WEB sajtovima ima objavljen Programe rada za 2013. godinu, a 69% parlamenata (pored pomenutih skupština koje i nemaju WEB sajt, samo Parlament Federacije BiH nema objavljen Program rada za 2013. godinu). Provjeravali smo i arhivu, pa tako tek 31% Vlada ima na svom WEB sajtu objavljene i Programe rada za 2010., 2011. i 2012. godinu i to: Vlada Federacije BiH, te Vlade Tuzlanskog, Posavskog i Bosansko – podrinjskog kantona. Još je manji procenat parlamenata na čijim WEB sajtovima smo mogli verifikovati Programe za 2010., 2011. i 2012. godinu, svega 23% (Narodna Skupština RS, te

---

¹ Interesantna je i činjenica da je Vlada Republike Srpske, početkom 2006. godine, usvojila zaključak kojim utvrđuje da se Zakon o slobodi pristupa informacijama ne odnosi na zapisnike sa sjednica Vlade, odnosno da zapisnici nisu javni dokumenti. Evidentno je da je Vlada RS ovakvim postupkom izašla izvan okvira svojih nadležnosti, postavljajući zaključak ispred zakona.

Skupštine Tuzlanskog i Bosansko – podrinskog kantona). U isto vrijeme 62% Vlada² nemaju na WEB sajtu objavljene godišnje izvještaje o radu niti za 2010, 2011. ili 2012. godinu. I gore, niti jedan Parlament nema objavljene godišnje izvještaje o svom radu, za bilo koju od ovih godina.

Kada govorimo o objavlivanju Budžeta za 2013. godinu putem WEB sajta, većina Vlada je pozitivno odgovorila na ovaj indikator, 85%, dok Budžet nije objavljen od strane Vlade Srednjobosanskog kantona i Županije Zapadno – Hercegovačke. Od parlamenta, Budžet za 2013. godinu nismo mogli pronaći na WEB sajtovima Parlamenta Federacije BiH i Županije Zapadno – hercegovačke. Slično kao za Programe rade istražili smo i arhivu prikazanih Budžeta za 2010, 2011. i 2012. godinu i činjenica je da 68% Vlada ima objavljene sve tražene Budžete, dok Vlade Srednjobosanskog kantona i Županije Zapadno – hercegovačke nisu objavile niti jedan, Kod parlamenta, niti jedan od Budžeta za ove tri godine nije objavljen na WEB sajtovima Parlamenta Federacije BiH, te Posavskog kantona i Županije Zapadno – hercegovačke.

Jednim od postavljenih indikatora pratili smo i da li su objavljeni godišnji izvještaji o realizaciji Budžeta za prethodne 3 godine (2010, 2011. i 2012.g.). Niti na jednom od WEB sajtova parlamenta u BiH nismo mogli direktno pročitati Izvještaj o realizaciji budžeta za neku od ovih godina. U isto vrijeme 54% Vlada takođe nemaju objavljen na službenim WEB sajtovima niti jedan po Izvještaja o realizaciji Budžeta za prethodne godine. Svi izvještaji su objavljeni tek na WEB sajtovima Vijeća ministara BiH, te Vlada Federacije BiH, Republike Srpske i Tuzlanskog kantona.

Jedan od principa iz međunarodno priznatog dokumenta koji definiše osnove transparentnosti rada parlamenta - „Deklaracija o otvorenosti parlamenta“, kaže sljedeće: „Parlament će kreirati, čuvati i objavljivati izvještaje sa plenarnih zasjedanja, najprije u formi audio ili video snimka, postavljenih na internet na nekoj stalnoj adresi, kao i u formi pisanih prijedloga. Koliko su prakse u BiH usklađene sa navedenim principom iz ove Deklaracije govor nam činjenica da samo 2 parlamenta u BiH od 13 analiziranih imaju omogućenu opciju direktnog gledanja zasjedanja putem WEB sajta, a to je Parlamentarna skupština BiH i Narodna Skupština RS. WEB arhiva audio i/li video zapisa sa ovih sjednica, ili u slučaju bilo koje druge skupštine u BiH, nije dostupna.U isto vrijeme, uBiH nemamo zabilježen niti jedan slučaj da je omogućen WEB streaming tokom sjednice Vlade ili da se kojim slučajem arhiviraju i javnosti čine dostupnim audio ili video zapisi sa sjednica Vlade. A pozitivan primjer u smislu da se sve sjednice Vlade, od početka do kraja, audio snimaju, arhiviraju na službenom Web sajtu i čine dostupnim građanima dolazi nam iz neposrednog susjedstva – praksa Vlada Republike Hrvatske.

Centri civilnih inicijativa su 2012. godine pristupili globalnoj mreži organizacija za parlamentarni monitoring (PMO), koje su uključene u monitoring, podrški zagovaranje otvorenosti radaparlamentata (zakonodavne vlasti). CCI je učestvovao i u kreiranju pomenute „Deklaracije o

---

²U dodatnoj provjeri prije štampanja ove analize uvjerili smo se da je i Vijeće ministara dopunilo svoj WEB sajt sa dokumentima godišnjih programa rada i izvještaja o radu za prethodne godine, a detaljnije o ovome u narednoj analizi.

otvorenosti parlamenta“, a kojapropisuje 44 različita principa o otvorenosti parlamenta, kao preporuke organizacijama civilnog društva o tome po kojim indikatorima treba da vrednuju rad parlamenta. Deklaraciju je podržalo više od 140 organizacija iz preko 75 zemalja svijeta, a ista je podržana od strane državnih parlamenta u preko 60 zemalja svijeta. Zemlje čiji parlamenti su prihvatili „Deklaraciju o otvorenosti parlamenta“, ustvari prihvataju osnove principa potpune transparentnosti u radu, priznate na globalnom nivou. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine do sada se nije izjašnjavala o dokumentu „Deklaracija o otvorenosti parlamenta“. U isto vrijeme zemlje koje prihvate Deklaraciju postaju i članice najaktuellerne inicijative na svjetskom nivou (OGP inicijativa), a koja u osnovi ima za cilj promovisanje transparentnosti, osnaživanje građanskog aktivizma, borbu protiv korupcije i korištenje novih tehnologija u cilju efikasnijeg djelovanja vlasti.

OGP inicijativa pokrenuta je 2011. godine od strane vlada 8 država (SAD, Brazil, Meksiko, Velika Britanija, Indonezija, Norveška, Filipini i Južnoafrička Republika) a dosad su, pored osnivača, pristupile i dodatne 54 države. Bosna i Hercegovina i Kosovo su jedine zemlje Zapadnog Balkana koje nisu pristupile OGP inicijativi.

Za kraj ovog dijela bitno je napomenuti da su mnoge institucije (vlade i parlamenti) pozitivno reagovale na nalaze do kojih je CCI došao ovom analizom, a u povratnim dopisima neke su iznijele i konkretna obećanja o tome šta će uraditi u skorijem periodu kako bi se unaprijedio protok informacija o njihovom radu prema građanima - koristeći prednosti koje pruža WEB sajt. CCI će u narednom periodu ispratiti stepen realizacije ovih obećanja, a izdvajamo sljedeća:

Vlada Tuzlanskog kantona – Ova institucija radi na promjeni web dizajna, u toku je migracija podataka sa starog web servera. Iz Sekretarijata Vlade TK uvjeravaju da će usvojeni „zapisnici“, kao i „izvještaji o radu Vlade“, biti postavljeni na redizajnirani WEB sajt.

Vlada Zeničko – dobojskog kantona - Iz Sekretarijata Vlade ZDK takođe najavljuju kako je u narednom periodu planirano redizajniranje kompletne Web stranice ZDK, za što su obezbjeđena sredstva iz Projekta jačanja institucija vlasti i procesa u BiH. Poručuju i to da će uzeti u obzir „sve indikatore koje je CCI tretirao ovom analizom“, s ciljem da se razmotre načini i mogućnosti za obogaćivanje stranice dodatnim sadržajem.

Vlada Hercegovačko – neretvanskog kantona – Po informacijama iz Odjela za odnose sa javnošću HNK, u toku su aktivnosti vezane za uspostavu e-vlade, koje će biti realizovane u zavisnosti od materijalnih sredstava, a u sklopu kojih bi se moglo rješiti pitanje uvođenja prakse da se prilikom „najave sjednice“ omogući preuzimanja (download) mjere.

Vlada Unsko – sanskog kantona – Iz Vlade USK obavještavaju kako će uskoro biti implementirana redizajnirana Web stranica Vlada na kojoj će biti vidljivo postavljeni svi dokumenti koji trenutno nedostaju, a koji budu odobreni od nadležnih službi. Istaknuto je da se misli na „Budžete“, „izvještaje o realizaciji Budžeta“, „programe rada za tekuću i prošle godine“, kao i „izvještaje o radu Vlade“.

Parlament Federacije BiH - Trenutno na početnoj stranici – „Home page“ nema instaliran obrazac „pitajte predsjedavajućeg parlamenta/pitajte poslanika“, ali prema tvrdnjama sekretara Doma naroda Parlamenta FBiH i ova opcija će biti ubrzo omogućena. Iz kabineta sekretara Doma naroda Parlamenta Federacije BiH je tokom kreiranja ove analize stiglo i obavještenje da je trenutni projekat na kojem Dom naroda radi i koji bi trebao biti realizovan početkom 2014. godine, upravo uspostavljanje Web streaming-a, tj. omogućavanje gledanja prenosa sjednica LIVE sa video arhivom proteklih sjednica na Web stranici Parlamenta FBiH Dom naroda.

Skupština Tuzlanskog kantona - Sekretar Skupštine Tuzlanskog kantona ocjenio je za dobru praksu da se objavljaju godišnje informacije o realizaciji Programa rada Skupštine, i da je to dobra ideja koju bi trebalo u budućnosti provoditi u Skupštini TK.

Skupština Srednjobosanskog kantona - Centri civilnih inicijativa su uputili dopise prema sekretarima Skupština tri Kantona čiji službeni WEB sajtovi nisu u funkciji, u nadi da će uslijediti određena pojašnjenja po ovom pitanju. Odgovor i uvjeravanje kako je u toku procedura uspostavljanja zvanične internet stranice Skupštine došao je samo iz Srednjobosanskog kantona.

Skupština Bosansko – podrinjskog kantona - Iz Službe za odnose sa javnošće BPK poručeno je kako se do sada nije razmišljalo o ovome, ali da postoji mogućnost da se Skupštini predloži da oni naprave odgovarajući formular „pitaj poslanika“ koji bi bio postavljen na naslovnu stranu Web sajta.

Skupština Županije Zapadno - Hercegovačke - Pozitivnim i ohrabrujućim je ocijenjen Dopis iz Sekretarijata Skupštine ŽZH, a u kojem je istaknuto da Skupština ima u planu tokom 2014. godine rad na unapređenju službene Web stranice, te da će se tom prilikom uzeti u obzir indikatori na koje se upućuje analizom CCI. Istaknuto je da će unapređenje Web stranice, po pomenutim indikatorima, dovesti do toga da nova stranica sadrži i sljedeće: kontakt obrazac za građane – „pitajte poslanike“; mogućnost „download“ mjera koje su na dnevnom redu Skupštine; pregled cijelovitih zapisnika; pregled podataka o pojedinačnom glasanju poslanika; pregled imena članova, nadležnosti, te zapisnike sa zasjedanja skupštinskih tijela; razmotriće se i mogućnost pružanja direktnog praćenja sjednice putem Web sajta; a biće uređen i link „budžeti“ sa pregledom aktuelnog Budžeta ŽZH, te onih iz prethodnih godina.

1. UVOD

"Veličina Weba je u njegovoj univerzalnosti. Pristupačnost svima, bez obzirana osobna ograničenja, je njegov esencijalni aspekt.“ - Tim Berners-Lee, direktor W3C, osnivač World Wide Web

Analiza je izrađena u okviru projekta „Projekat održivosti civilnog društva u Bosni i Hercegovini“ koji realiziraju Centri civilnih inicijativa i Centar za promociju civilnog društva, a koji finansira Američka agencija za međunarodni razvoj (USAID) i Ambasada Velike Britanije.

Transparentnost sistema predstavlja jedan od tri neizostavna stuba demokratskog društva. Koliko će sistem, javne institucije, biti u funkciji interesa građana prije svega zavisi od učešća građana u demokratskim procesima, odgovornosti izabranih predstavnika, te transparentnosti sistema. Pomenuta tri stuba demokratije su u potpunosti uzajamno uslovljeni, a u slučaju da bilo koji od njih oslabi, negativni efekti se prenose i na druga dva. Sve se to dalje manifestuje u smanjenoj odgovornosti u radu izabranih predstavnika institucija, povećanoj apatiji kod građana, povećanom stepenu nepovjerenju u društvu, povećanju korupcije, uz sveopšte nezadovoljstvo javnog mnjenja.

S tim u vezi, transparentnost je ključni element koji obezbjeđuje otvorenost i vidljivost rada pojedinaca, društvenih grupa, organizacija, a prije svega državnih institucija. Posebno je važno insistirati na transparentnosti državnih institucija koje imaju regulativnu ulogu nad cjelom društvenom sistemom i kao takve obavezu da uređuju društvo. S toga je, u smislu povećanja transparentnosti, neophodno stalno jačati princip javnosti i slobodnog pristupa informacijama kojima raspolažu vlade, skupštine i druge institucije od javnog značaja, jer to predstavlja najbolji instrument za prevenciju korupcije³ i raznih drugih oblika zloupotrebe vlasti i službenih ovlaštenja.

U kojoj su mjeri nosioci vlasti odgovorni za svoje odluke i postupke zavisi od dostupnosti informacija u vezi sa onim što rade, kao i od njihove spremnosti da prihvate nove prijedloge i sugestije od strane korisnika usluga administracije. Moderno je shvatanje da je jedino informisan građanin kadar da ostvaruje efektivno svoja prava i drži odgovornim nosioce javnih funkcija (Mr Dejan Pavlović, Studija o otvorenosti Parlamenta Srbije - 2009.g.). U istoj Studiji gospodina Pavlovića se kaže i to da se pod otvorenosću parlamenta podrazumijeva transparentnost rada Parlamenta, ali se ovim pojmom ne iscrpljuje, već uključuje i odnos prema građanima i medijima u pogledu samog pristupa zgradama, dokumentima i poslanicima. Ista definicija važi i za vlade.

³ Krajem 2013. godine, direktor Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Sead Lisak je istakao da, prema anketama ove agencije, najviše korupcije ima u državnoj upravi i zdravstvu, a da ih slijede politika, policija i pravosuđe. Podaci su ukazali da korupcija u BiH ima sve odlike sistemske korupcije. Iz ovog proizilazi da je taj problem izražen u javnim preduzećima i ustanovama, a na njega nisu imune ni političke stranke.

Prema Izvještaju Evropske komisije o napretku BiH u 2013. godini⁴ „na svim nivoima vlasti je potrebno posvetiti dodatnu pažnju razvoju profesionalne, odgovorne, transparentne i efikasne državne službe zasnovane na zaslugama i stručnosti”. Evidentno je da u posljednjih nekoliko godina nije postignut veliki napredak u reformi javne uprave, pogotovo ne na polju transparentnosti. Ova činjenica obavezuje na daljnji uporan rad u pravcu uspostavljanja principa transparentnosti. Ovaj koncept je definisan i vizijom stvaranja javne uprave koja bi bila učinkovitija, efikasnija i odgovornija; koja bi služila građanima na bolji način za manje novca; i koja bi radila na osnovu transparentnih i otvorenih procedura, uz istovremeno ispunjavanje svih uslova potrebnih za Evropske integracije, i time postala istinski faktor koji bi omogućio stalani i održiv društveno – ekonomski razvoj⁵.

Prema posljednjem objavljenom istraživanju organizacije Global Integrity iz 2011. godine, zakonski okviri koji predviđaju transparentnost u funkcionisanju izvršnih vlasti u BiH je ocijenjen sa 92 boda (naskali od 0 do 100), dok je njegova praktična primjena na istoj skali ocijenjena sa 35 bodova. Ovo dodatno ukazuje na veoma nestabilan odnos učešće građana u demokratskim procesima – odgovornosti izabranih predstavnika – transparentnosti sistema.

Cilj ovog istraživačkog rada je analiza normativnih preduslova i postojeće prakse koja se odnosi na otvorenost i odgovornost u radu vrhovnih zakonodavnih i izvršnih organa u pravnom poretku Bosne i Hercegovine, ali sa fokusom na kvalitet i sveobuhvatnost Web stranica ciljnih institucija - parlamenti i vlade kantona, entiteta i države. Dokument je zasnovan na analizi relevantnog pravnog okvira, praksama parlamentarne i izvršne vlasti u komunikaciji sa javnošću s akcentom na sadržajnost web stranica parlamenta/skupština i vlada, podacima dobijenim kroz povratne informacije iz ovih institucija, zapažanjima koje je CCI evidentirao tokom dugogodišnjeg monitoringa rada vlasti u BiH, kao i nalazima iz drugih studija koje govore o transparentnosti rada izvršne i zakonodavne vlasti.

Po dokumentu „Guidelines for Parliamentary Websites⁶“ još od 2000. godine, web stranice institucija postaju jedan od najvažnijih prozora građanima kako bi vidjeli rad svog parlamenta i vlade. U isto vrijeme Web sajtovi pružaju mogućnost parlamentarcima, kao i predstavnicima vlada, da znatno efikasnije i aktivnije komuniciraju s građanima, sve s ciljem poboljšanja razumijevanja uloge javnosti u procesima donošenja odluka i odgovornosti predstavnika zakonodavne i izvršne vlasti.

U zemljama u kojima je Internet široko dostupan, Web sajtovi su postali jedan od najvažnijih alata za ljudе koji žele da se upoznaju sa svakodnevnim radom svojih parlamentaraca, sa njihovim radom u komisijama, sa načinom glasanja po određenim pitanjima, kao i sa djelovanjem vlada i ministara ponaosob. S obzirom na brzinu razvoja telekomunikacija na globalnom nivou, neminovno je i da kvalitet informacija koje prema građanima pružaju vlasti u Bosni i Hercegovini svakim danom bude sve

⁴Radnidokumentosobljakomisije–Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2013. Brisel, 16.10.2013. godine, SWD (2013) 415 final, str. 11. - http://komorabih.ba/wp-content/uploads/2013/11/izvestaj_napredak.pdf

⁵Strategija reforme javne uprave - http://www.ecdl.ba/Strategija_reforme_javne_uprave.pdf

⁶Dokument pripremljen od strane međunarodnog – parlamentarnog Savjeta i Odjeljenja UN-a za ekonomsku i društvena pitanja, Mart 2009. godine

izraženiji. Prema posljednjim objavljenim podacima Regulatorne agencije za komunikacije, zaključno sa 31. decembrom 2012. godine, u Bosni i Hercegovini je bilo 2.113.100 korisnika interneta. Godišnje, u Bosni i Hercegovini broj korisnika interneta se povećava za preko 5%. Krajem 2012. godine, u BiH su ukupno djelovala 75 davaoca internet usluga, dok je 2004. godine bilo svega 42. Povećanjem broja davaoca internet usluga raste i broj korisnika interneta u BiH. Anketni podaci⁷ iz 2013. godine govore kako 63% bh. populacije starije od 15 godina koriste internet.

Web sajt predstavlja i najbrži alat za upoznavanje većeg broja građana sa dokumentima na kojima se temelji rad vlada i parlamenta, kao i onih koji su od izrazitog značaja za ekonomsku, socijalnu, bezbjednosnu, obrazovnu, antikoruptivnu i drugu politiku od koje zavisi životni standard svakog pojedinca u državi. U isto vrijeme, kroz pravovremeno i sveobuhvatno pružanje podataka putem Web sajta građanima, bilo bi zadovoljeno njihovo demokratsko pravo da efikasno vrše nadzor rada zakonodavne i izvršne vlasti. U "eri digitalnih informacija" standardizacija informacija i dokumenata koji se prikazuju na web sajтовima vlada i parlamenta strogo je povezana s vrijednostima transparentnosti, pristupačnosti i odgovornosti institucija, a ista ne predstavlja samo jedan od ključnih zadataka u približavanju građana radu državnih institucija, nego je to i politički izazov ukoliko se žele ostvariti bolji izborni rezultati. O pitanju otvorenosti rada parlamenta, predsjedavajući parlamenta zemalja članica EU na godišnjem nivou održavaju tematske rasprave – pokazujući na taj način koliko je ovo značajno pitanje u naprednom evropskom društvu. Novija istraživanja pokazuju da su parlamenti u EU sve svjesniji važnosti standardizacije javnosti rada parlamenta, pogotovo kada je riječ o pravovremenom objelodanjivanju legislative koja se donosi, kao i drugih podataka od značaja za javnost, kako na nacionalnom nivou, tako i globalno na nivou EU. Razvijaju se i noviji, sofisticiraniji alati za neposredan pristup informacijama o radu parlamenta i vlada, ali se svi ti alati u osnovi vežu za kvalitetno utemeljene službenih Web sajtova institucija.

Naravno, službene Web stranice parlamenta i vlada nisu jedini izvor za građane kojim mogu da dolaze do informacija o radu izvršne i zakonodavne vlasti, ali je u pitanju jeftin i efikasan izvor informacija za građane, a koji je generalno nedovoljno iskorišten u Bosni i Hercegovini – o čemu svjedoče i podaci iz nastavka analize. U Bosni i Hercegovini važnu ulogu u prezentovanju rada vlada i parlamenta prije svega imaju elektronski i štampani mediji, a prepoznati po specifičnosti i nepristrasnosti pri ocjeni rada institucija su zasigurno i monitoring⁸ izvještaji Centara civilnih inicijativa. S obzirom na nedovoljnu iskorištenost službenih Web sajtova vlada i parlamenta u BiH, na manjak dvosmjerne komunikacije putem službenih Web sajtova parlamentaraca i građana, kao i na sveukupan manjak informacija o radu parlamentaraca od kantonalnog do državnog nivoa, CCI je razvio jedinstvenu Web aplikaciju pod nazivom „Virtuelni parlament⁹“. Uz sve to, CCI je vođen iskustvima dugogodišnjeg monitoringa kreirao još jedan Web alat - sajt www.vlastibih.com, koji na

⁷ Isti rezultati pokazuju da 64% hrvatske populacije starije od 15 godina koriste internet, u Srbiji – 65%, Makedoniji – 67%. Iako susjedna zemlja, Slovenija je daleko ispred nas po broju korisnika interneta – tamo 80% populacije iznad 15 godina koristi Internet, u Slovačkoj – 70%, a u Mađarskoj 74%.

⁸<http://www.cci.ba/monitoring/1/7/1.html>

⁹<http://www.virtualniparlament.ba/>- Od nedavno stranici je moguće pristupiti i sa mobilnih uređaja – tzv. pametnih mobitela i tableta.

jedinstven način predstavlja, na jednom mjestu, skup mnoštva informacija o radu svih kantonalnih i entitetskih vlada i skupština, te Vijeća ministara BiH i PS BiH.

Ovakve Web stranice, kreirane od strane nevladinih organizacija, a koje na drugačiji način od službenih Web stranica institucija pomažu u unapređenju transparentnosti i dodatnom predstavljanju rada parlamenta i vlada nisu nepoznаница u razvoju demokratskih procesa na globalnom nivou. Danas približno 200 organizacija nadgleda više od 80 nacionalnih parlamenta¹⁰ širom svijeta, a o svojim zapažanjima građane u tim zemljama informišu koristeći široku lepezu alata iz oblasti naprednih tehnologija. Dobar primjer monitoringa rada parlamenta u zemljama EU dolazi nam od neprofitne organizacije iz Njemačke - Parliament Watch. Web stranicu ove NVO u prosjeku, dnevno, posjeti 6.800 građana s ciljem da se upoznaju koje su obaveze parlamentaraca taj dan i/ili da prokomentarišu neku temu, odnosno da postave pitanje nekom od njih na različitim nivoima. Naime, u Njemačkoj, projekt ove NVO obuhvata Savezni parlament, Evropski parlament, devet pokrajinskih parlamenta i 54 parlamenta na opštinskom nivou. Sva pitanja i odgovori parlamentaraca, tematski forumi i drugo su javni i arhivirani (preuzimani od strane medija, te različitih društvenih mreža), a ono što je posebno interesantno u čitavoj priči je činjenica da preko 80% parlamentaraca u pomenutim institucijama redovno odgovara na dobijena pitanja. U Njemačkoj političari ovakav alat vide kao dobru priliku da se približe građanima, zadobiju njihovo povjerenje¹¹, a time i obezbjede veći broj glasova na narednim izborima.

Slična zamisao ovom projektu je i projekat CCI – “Virtuelni parlament”, a uspješnost istog prvenstveno zavisi od svijesti parlamentaraca u BiH. Identично kao što funkcioniše „Parliament Watch“, projekti se implementiraju i u Irskoj, Austriji, Luksemburgu, Tunisu, pa i Maleziji.

---

¹⁰Izvještaj Open Government Partnership inicijative (Partnerstva za otvorenu vlast – OGP) iz 2012. godine. Bosna i Hercegovina još uvijek nije pristupila ovoj inicijativi.

¹¹Rezultati opsežnog istraživanja koje je krajem 2013. godine provela agencija za ispitivanje javnog mnjenja “Prism Research” za potrebe Ujedinjenih naroda (UN) pokazali su da većina građana u cijeloj Bosni i Hercegovini najmanje vjeruju političarima i političkim partijama, pa tako samo 14 posto građana vjeruje Vijeću ministara BiH i 11,4 posto političkim partijama u zemlji.

2. METODOLOGIJA

Upotrebljena metodologija ima za cilj da se unaprijedi kvaliteta Web stranica parlamenta i vlada u smjeru njihovog usklađivanja sa skupom preporuka koji je izložen u ovoj analizi.

Podaci su za potrebe ovog istraživanja prikupljeni direktno sa Web stranica kantonalnih i entitetskih vlada i parlamenta, kao i Vijeća ministara i Parlamentarne skupštine BiH. Uz prethodno pripremljenu listu indikatora, urađen je tzv. „screening¹²“ službenih Web stranica vlada i parlamenta u BiH (kantonalnih i entitetskih vlada i parlamenta u BiH, te Vijeća ministara BiH i Parlamentarne skupštine BiH), a sa nalazima do kojih se došlo upoznate su sve ciljne institucije. Metodološki okvir se zasniva na unaprijed utvrđenim indikatorima (predstavljeni u nastavku), dok određeni indikatori sadrže i podindikatore. Prilikom postavljanja indikatora, a s obzirom da je ovo prva analiza CCI koja obuhvata u jednom dokumentu transparentnost rada i vlada i parlamenta, fokus je bio na set osnovnih informacija (dokumenata) za koje, prvenstveno na osnovu iskustva iz dugogodišnjeg monitoringa rada institucija, je smatrano kako je neophodno da budu jasno prikazane na službenim Web stranicama tih institucija.

Ocenjivanje usklađenosti Web sajtova sa postavljenim indikatorima provedeno je u dva kruga: preliminarno i konačno. To znači da su nakon preliminarnog „screening“ ocjenjivanja dobijene ocjene upućene prema vladama i parlamentima širom BiH na uvid, uz mogućnost za korigovanje pojedinih poena (u slučaju da je napravljen propust prilikom preliminarnog ocjenjivanja, da je u međuvremenu nešto izmjenjeno ili postoji specifičan razlog koji ograničava instituciju da određeni kriterijum isplini), na osnovu povratne informacije dobijene iz institucija.

Dopisi sa preliminarnim nalazima ocjena po indikatorima su proslijeđeni na adrese sekretara vlada i parlamenta, te stručnih službi za odnose sa javnošću.

Konačni rezultati, koji se u nastavku prezentuju, produkt su partnerskog odnosa i odziva većine vlada i skupština u BiH. Ovom prilikom zahvaljujemo na susretljivosti, prikazanoj odgovornosti u radu, te dopisima dobijenim od Sekretarijata i Stručnih službi za odnose za javnošću sljedećih institucija:

- Vijeća ministara BiH;
- Narodne Skupštine RS i Vlade RS;
- Parlamenta Federacije BiH i Vlade F BiH;
- Skupštine i Vlade Tuzlanskog kantona;
- Skupštine i Vlade Sarajevskog kantona;
- Skupštine i Vlade Zeničko – dobojskog kantona;
- Skupštine i Vlade Bosansko – podrinjskog kantona;
- Skupštine i Vlade Unsko – sanskog kantona;
- Skupštine Zapadno – hercegovačkog kantona;
- Skupštine Srednjobosanskog kantona

---

¹²Screening predstavlja provjeru – temeljni pregled unaprijed selektovanih podataka kojima su ciljne institucije predstavljene na internetu

- Vlade Hercegovačko – neretvanskog kantona;
- Vlade Kantona 10;
- Vlade Posavskog kantona.

Izradi metodologije, unapređenju kvalitete i objektivnosti ovog dokumenta prethodila je detaljna analiza pravnog okvira kojim je definisana oblast „javnosti rada“ u vladama i parlamentima kantona, entiteta i države. Identifikovani kao relevantni za ovu analizu detaljno su analizirani sljedeći dokumenti:

- Ustavi kantona, entiteta i države BiH;
- Zakon o Vijeću ministara BiH i zakoni o kantonalnim i entitetskim vladama;
- Poslovnik o radu Vijeća ministara i poslovnici o radu kantonalnih i entitetskih vlada;
- Poslovnici o radu parlamenata od kantonalnog do državnog nivoa;
- Zakoni o slobodi pristupa informacijama (Bosne i Hercegovine, Federacije BiH i Republike Srpske);
- Uputstvo za izradu i održavanje službenih internet stranica institucija BiH;
- Preporuke za izradu i održavanje Web prezentacija RS;
- Odluka o Web sajt-u Vlade Federacije BiH;
- Drugi, podzakonski akti na nivou kantona.

U konačnici, još jednim uvidom u stanje Web prezentacije i povratne informacije od strane institucija, ocjena je finalizovana u formi kakva je predstavljena u ovoj analizi.

Prihvatanjem seta preporuka koje CCI isporuči institucijama nakon realizovane analize, bez sumnje bi se povećala transparentnost u radu ciljnih institucija, što bi bh. građanima otvorilo dodatne mogućnosti da se detaljnije upoznaju sa radom vlada i parlamenata, dok bi zasigurno bio unaprijeđen i kvalitet direktnе interakcije predstavnika vlasti i zainteresovanih građana.

S obzirom da je razvoj internet tehnologija konstantno u napretku, uz činjenicu da se ocjene iz ove analize fokusiraju na indikatore koji su promjenjive kategorije evidentno je da će postojati potreba preispitivanja rezultata analize u budućnosti, a u svjetlu dalnjeg razvoja javnosti rada vlada i parlamenta.

NAPOMENA: Naznačavamo da su sve ocjene za institucije koje su prikazane ovom analizom produkt praćenja sadržajnosti i kvalitete postojećih Web stranica ciljnih vlada i parlamenata u periodu decembar – januar 2014. godine, a dobijeni rezultati istraživanja ne moraju nužno o(d)slikavati stanje u trenutku objavljivanja.

2.1. Izvori podataka i korišteni indikatori

Teoretski - količina, kvalitet pruženih informacija, kao i dostupne usluge čine parametre koji utiču na nivo krajnje ocjene Web stranice i zadovoljstvo korisnika načinom njene realizacije. Ove faktore je nemoguće u potpunosti jednoznačno definisati za sve internet stranice. Ipak, sa sigurnošću je moguće tvrditi da korisnici (pojedinci, mediji, privredni subjekti, nevladine organizacije, druge institucije) na osnovu opštег profila institucije, njene Web stranice, ažurnosti i pristupačnosti informacijama, daju krajnji sud o toj instituciji i ovaj uticaj se nipošto ne smije zanemariti.

U ovoj analizi je za parlamente/skupštine korišteno 28 različitih indikatora, uz određene podindikatore¹³, a za Vlade 24, takođe uključujući i podindikatore. Svaki indikator, ukoliko je upotpunosti zadovoljen nosio je 1 bod, odnosno 0 bodova ukoliko nije zadovoljen. Imali smo i određene situacije gdje je indikator polovično zadovoljen, pa smo u konačnici, s ciljem dobijanja što objektivnije ocjene uveli i pojam „pola boda“ – ½.

Svi indikatori su prikazani u Prilogu 1 analize, a u ovom dijelu ćemo tek po cijelinama pojasniti sve obrađene teme. Na pitanje zašto je opredjeljenje bilo baš za te „teme“, odgovor se prvenstveno nalazi u potrebama koje su priostekle na osnovu dugogodišnjeg monitoringa rada vlada i parlamenta, koje CCI vrši u Bosni i Hercegovinjoš od 2006. godine. O nalazima monitoringa javnost je informisana kroz više od 500 kvartalnih, polugodišnjih i godišnjih izvještaja. Uz to, indikatori koji su obrađeni ovom analizom, oslanjaju se i na iskazane principe o otvorenosti parlamenta u međunarodno priznatoj „Deklaraciji o otvorenosti parlamenta“ (više o Deklaraciji, u nastavku – Poglavlje 4).

Obrađene tematske cjeline, gdje su neke u cilju potpunog razumjevanja i dodatno pojašnjene su:

➤ **Postojanje Web sajtova vlada i parlamenta;**

U današnjem vremenu teško se može dovoditi u pitanje da li neka vlada ili parlament imaju u upotrebi službenu Web stranicu. Ipak, specifični po mnogo čemu, u Bosni i Hercegovini imamo situaciju da tri kantonalne skupštine nemaju aktivan Web sajt (Skupština Srednjobosanskog kantona, Skupština Kantona 10 i Skupština Hercegovačko – neretvanskog kantona).

➤ **Ažuriranje Web stranice;**

Web prezentacije organa državne uprave potrebno je redovno ažurirati. U tom smislu, preporučuje se da se nove ili izmjenjene informacije postavljaju u odgovarajuće dijelove Web prezentacije istog ili sljedećeg dana nakon nastanka informacije. Ovo se odnosi kako na vijesti i aktuelnosti, tako i na dokumenta i druge vrste informacija (kontakti, nadležnosti, organizacija itd.). Preporučuje se postavljanje linka ili banera na naslovnoj strani prezentacije ka svim sadržajima koji su aktuelni i imaju vremenski ograničen rok.

U isto vrijeme, potrebno je redovno ažurirati linkove koji vode ka drugim prezentacijama kako ne bi došlo do pojave neaktivnih linkova. Jedan od mnogih primjera na kojise može naići, a koji govorio

¹³Primjera radi, jedan od indikatora je ocjenjivao da li institucija postavlja na web stranicu „najavu sjednice“, dok je uvedeni podindikator pratilo podatak o tome „koliko dana prije zasjedanja se najava postavlja“. Drugi primjer je indikator koji je ocjenjivao „da li su na stranici objavljeni planovi rada institucije za prethodne godine“, a podindikatori su pratili dešavanja po ovom pitanju specifično za 2010., 2012., i 2013. godinu; itd.

neažuriranju linkova nalazi se na Web sajtu Skupštine Tuzlanskog kantona – link Aktuelnosti, gdje je posljednja „aktuelna „informacija iz 2012. godine, a prije te objavljena je informacija iz 2008. godine.

➤ **Kontakt informacije (vrlo bitno za potrebe pravovremene i kvalitetne dvosmjerne komunikacije između građana i poslanika/predstavnika izvršne vlasti);**

U ovakvoj ekspanziji korisnika internet usluga moramo napomenuti i potrebu razvoja tzv.interaktivnog Web sajta vlada i parlamenata, sajta koji sadrži različite alate koji potiču dvosmjernu komunikaciju između članova parlamenta, vlada i građana, pomoću kojih se građani otvoreno pozivaju da iznesu svoje stavove po različitim pitanjima, uz poticanje istih da aktivno sudjeluju u bitnim političkim procesima. Povratna informacija je od vitalnog značaja kako bi se osiguralo da web stranice budu osjetljive na potrebe korisnika.

Ukoliko organ državne uprave objavi e-mail adrese, opredijeljene za ovu svrhu, smatra se da organ prihvata e-mail kao zvaničan kanal komunikacije i dužan je da na svu pristigu poštu uredno i pravovremeno odgovara. U skladu sa rečenim, vrlo je bitno da svaka skupština/parlament na svom Web sajtu ima dostupne ponaosob e-mail adrese svakog poslanika. Isto vrijedi i za ministarstva i e-mail ministara.

➤ **Najave sjednica, dnevnih redova, mogućnost opcije download materijala sa sjednica;**

Najava sjednica, sa dnevnim redom, uz mogućnost download opcije za najavljenе mјere je ponajviše očekivana praksa na koju ukazuje veći broj preporuka iz ove analize. Upravo je nedostatak ovih podataka (elektronskih dokumenata), uz neobjavljivanje zapisnika sa održanih zasjedanja bila najveća prepreka za kreiranje kvalitetnijih i pravovremenih izvještaja o monitoringu koji CCI godinama provodi u BiH. Omogućavanje download opcije za dokumenta koja se razmatraju na sjednicama vlada, davno je uvedena praksa u demokratski razvijenim zemljama, ali i zemljama okruženja, o čemu svjedoče podaci sa zvaničnih web sajtova Vlade Srbije¹⁴, Vlade Crne Gore¹⁵, Vlade Slovenije¹⁶, te Vlade Hrvatske¹⁷.

NAPOMENA: U prilogu 3 ove analize nalazi se „Odluka o objavljivanju materijala sa sjednice Vlade Crne Gore“, za koju preporučujemo da se tokom 2014. godine usvoji od strane svih vlada u BiH od kantonalnog do državnog nivoa. Sličan podzakonski akt u BiH ne postoji.

➤ **Dostupnost saopštenja sa zasjedanja, zapisnika, stenograma;**

Većina skupština, 54%, na svojim Web stranicama objavljuje Saopštenja za javnost nakon sjednica, a u optimalnom roku od 24 sata od održavanja zasjedanja. U isto vrijeme, sve vlade, izuzev Vlade Posavskog kantona, u pomenutom roku objavljuju Saopštenja. Kada govorimo o Zapisnicima, smatramo da bi i oni trebali biti javni i dostupni javnosti kroz materijale za sjednice vlada i parlamenata, a u najvećem broju u BiH to nije situacija.

---

¹⁴http://www.srbija.gov.rs/vesti/dokumenti_pregled.php?id=203090

¹⁵http://www.gov.me/sjednice_vlade/52

¹⁶http://www.vlada.si/delo_vlade/seje_vlade/dnevni_redi/dnevni_redi/article/42_redna_seja_vlade_rs_dne_23_januarja_2014_44_132/

¹⁷http://www.vlada.hr/hr/naslovница/sjednice_i_odluke_vlade_rh/2014/138_sjednica_vlade_republike_hrvatske

➤ **Dostupnost audio/video zapisa (web streaming) sa održanih zasjedanja;**

Jedan od principa izpomenute „Deklaracije o otvorenosti parlamenta“, kaže sljedeće: „Parlament će kreirati, čuvati i objavljivati izvještaje sa plenarnih zasjedanja, najprije u formi audio ili video snimka, postavljenih na internet na nekoj stalnoj adresi, kao i u formi pisanog prijedloga. Kada je riječ o vladama, pozitivan primjer u smislu da se sve sjednice Vlade, od početka do kraja, audio snimaju i arhiviraju na službenom Web sajtu dolazi nam iz neposrednog susjedstva – Vlada Republike Hrvatske¹⁸. Ovo je odličan primjer transparentnosti rada Vlade i za početak korištenje ovakvog alata bi trebali razmotriti bar u Vijeću ministara BiH, te entitetskim Vladama.

➤ **Arhiviranje podataka;**

Izazov je predložiti smjernice o tome koliko daleko u prošlosti bi dokumenta trebala biti dostupna u digitalnom formatu. U idealnom slučaju, svaki dokument vezan za djelovanje vlade/parlamenta od dana konstituisanja ovih institucija bi trebao biti dostupan online. Interesantno, u Bosni i Hercegovini bi ovakav poduhvat bio izvodljiv, dok bi predstavljao ogroman izazov za zemlje sa mnogo starijim zakonodavnim i izvršnim tijelima, kako iz praktičnih tako iz finansijskih razloga.

Osim ažuriranja, koje će se postići kroz pravovremeno objavljivanje novih informacija, normalan je i postupak uklanja manje važnih informacija o dnevnim aktualnostima institucije i pojedinca, ako jesu zastarjele. Ipak, prednost bi trebalo dati premještanju informacije na druge dijelove Web prezentacije, umjesto brisanju, kako bi se održao kontinuitet predstavljanja rada institucije i ne bi narušila potpunost informacija. Preporuka je da se formira posebna cjelina u okviru prezentacije koja je namijenjena arhiviranju sadržaja.

➤ **Mogućnost elektronskog glasanje u parlamentima i prezentacija podataka o pojedinačnom glasanju;**

Ovo je još jedan od obavezujućih principa iz „Deklaracije o otvorenosti parlamenta“, a ovi podaci su se tokom monitoringa rada CCI pokazali izrazito korisnim za ocjenu individualne odgovornosti u radu poslanika / delegata.

➤ **Dostupnost osnovnih podataka, kao i zapisnika sa sjednica parlamentarnih tijela (komisije, odbori);**

U многим zakonodavnim tijelima komisije/odbori imaju ključnu ulogu u zakonodavnom procesu. Prije svega Web stranice moraju jasno predstaviti sve komisije i odbore koji djeluju pri vladama i parlamentima, članove i njihove nadležnosti, a pored toga neophodno je da se redovno objavljaju najave i zapisnici sa zasjedanja ovih tijela.

➤ **Web prezentacija programiranja rada (programi rada i izvještaji o realizaciji istih)**

Podrazumijeva se da programi rada i izvještaji o radu određene institucije budu dostupni na Web stranicama. Teško je očekivati da građani imaju povjerenje u rad neke institucije i da znaju u kom momentu bi se mogli uključiti u proces donošenja odluka, ukoliko nemaju informacije o osnovnom dokumentu koji definiše rad te institucije – Programu rada. Poželjno je da se postavi link na naslovnoj strani Web-a institucije u kojem bi bili pohranjeni svi usvojeni programi rada od prvog konstituisanja institucije, naravno uz izvještaje o realizaciji tih programa. Takođe, poželjno je da

¹⁸http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/sjednice_i_odluke_vlade_rh/2013/134_sjednica_vlade_republike_hrvatske/audiozapis_134_sjednica_vlade_republike_hrvatske

sve vijesti koji se tokom godine objavljaju u vezi sa važnijim dokumentima kakav je „program rada“ sadrže linkove ka samim dokumentima. Ova preporuka važi za sve druge važnije dokumente (zakone, budžet, strategije, itd.)

➤ **Web prezentacija budžeta (budžeti i izvještaji o realizaciji budžeta)**

Kada se govori o važnosti objave budžeta i uspostavljanju posebnog linka „Budžet“ na naslovnoj strani web sajta institucije, potrebno je ponoviti sve prethodno rečeno u pojašnjenjima za „Programe rada“

➤ **Čitljivost dokumenata u HML, Word i drugim formatima, uz mogućnost opcije download za budžete i programe;**

Dokumenti bi se trebali objavljivati u struktuiranom XML formatu, koji se može čitati, ali i obrađivati, s ciljem da građani, civilno društvo, privatni sektor i vlast na jednostavan način mogu koristiti i analizirati dokumente i informacije – još jedan od principa iz „Deklaracije o otvorenosti parlamenta“.

➤ **Dostupnost putem Web-a osnovnih dokumenata koji definišu rad vlada i parlamenta (ustavi, zakoni o vladama, poslovnički o radu vlada i parlamenta).**

3. ANALIZA PRAVNOG OKVIRA

Javnost rada vlada i parlamenata u Bosni i Hercegovini definisana je najvišim pravnim aktima na kojima se temelji djelovanje tih institucija. Govorimo o državnom, entitetskim i kantonalnim ustavima, zakonima o radu entitetskih i kantonalnih vlada, Zakonu o radu Vijeća ministara BiH, te poslovnicima o radu vlada i parlamenata.

Analizom ovih dokumenata mogli smo se uvjeriti kako je oblast „javnost rada“ u većini slučajeva precizirana čitavim poglavljem, tj. kroz nekoliko članova u zakonima i poslovnicima, i vrlo ujednačeno od kantona do kantona, kao i na entitetskim i državnom nivou. Međutim, nije teško bilo zaključiti kako se ovim dokumentima ne ulazi u „dubinu“ definisanja „javnosti rada“, i to na način da se u istim prožima uopštena izjava kako je rad vlade i parlamenta javan, ali bez preciznih odgovora na pitanja „kako će se informacije činiti javnim“, tj. „šta će se sve učiniti da se građanima na što jednostavniji način informacije učine dostupnim“.

U nastavku smo predstavili kako je trenutno definisana „javnosti rada“ vlada i parlamentara u BiH (kantonalnih, entitetskih, Vijeća ministara BiH i Parlamentarne skupštine BiH) kroz pomenute ustave, zakone i poslovnike. Naravno, neizostavni kada govorimo o transparentnosti su i važeći zakoni o slobodi pristupa informacijama u BiH.

3.1. Javnost rada vlada i parlamenata kroz državni, entitetske i kantonalne Ustave

Ustavima se vrlo šturo definiše javnost rada institucija, uglavnom jednim članom ustava, i to samo po pitanju javnosti rada skupština / parlamenata, dok o javnosti rada vlada nema bilo kakvih navoda.

Državni i entitetski nivo

Pregledom svih kantonalnih, entitetskih i Ustava BiH ustanovili smo da dva Ustava ne tretiraju na bilo koji način niti javnost rada skupština/parlamenata. Riječ je Ustavu Bosne i Hercegovine i Ustavu Republike Srpske. Oblast „javnost rada“ vlada i parlamenata na nivou države BiH i Republike Srpske prvi put se pominju poslovnicima i Zakonima o radu Vijeća ministara i Vlade Republike Srpske.

Za razliku od Ustava RS, Ustav Federacije BiH u Članu 12. javnost rada Parlamenta F BiH definiše na sljedeći način:

- ✓ Svaki dom radi javno, osim u izuzetnim slučajevima, predviđenim njihovim poslovnicima, i objavljuje zapisnik o svojim raspravama i odlukama.

Kantonalni nivo

U Ustavima na nivou kantona mogli smo se uvjeriti kako postoje dvije različite formulacije kada govorimo o javnosti rada skupština, a kao što smo i prethodno pomenuli javnost rada vlada se ne pominje.

Jedna od formulacija, djelimično proširena u odnosu na drugu jer se u istoj bar pominju sredstva javnog informisanja, nalazi se u Ustavima dva kantona i to Članu 24. Ustava Bosansko – podrinjskog Kantona i Članu 19. Sarajevskog kantona i ista glasi:

- ✓ Skupština zasjeda javno izuzev u slučajevima kada je to predviđeno njenim Poslovnikom.
Izještaji o zasjedanjima i donesenim odlukama se objavljaju u sredstvima javnog informisanja.

Druga, kraća formulacija, precizirana u Članu 33. Ustava Srednobosanskog kantona, Članu 21. Tuzlanskog kantona, Članu 24. Posavskog kantona, Članu 33. Zeničko – dobojskog kantona, Članu 8. Unsko – sanskog kantona, Članu 24. Zapadno – hercegovačkog kantona, Članu 31. Hercegovačko – neretvanskog kantona, te Članu 24. Kantona 10, glasi:

- ✓ Skupština zasjeda javno, osim u izuzetnim okolnostima predviđenim Poslovnikom Skupštine (njenim poslovnikom) i objavljuje izještaje o zasjedanjima i odlukama.

3.2. Javnosti rada vlada kroz državni, entitetske i kantonalne Zakone o Vladu

Zakon o Vijeću ministara, Zakoni o entitetskim i Zakoni o kantonalnim Vladama vrlo uopšteno preciziraju kako institucije vlada osiguravaju javnost svog rada ili se u kratkim crtama navodi sljedeća konstatacija – „rad Vlade je javan“. Tek nekoliko vlada ima u „Zakonu o vladu“ (Vlada RS, Vlada BPK, te Vlada USK) širi opis o tome na koji način je njihov rad javan, dok se druge institucije pozivaju na činjenicu kako će ova oblast biti dodatno uređena Poslovnikom o radu, odnosno Zakonom o slobodi pristupa informacijama.

U nastavku smo tabelarno predstavili članove Zakona o Vijeću ministara BiH, Zakona o Vladu RS i Zakona o Vladu Federacije BiH, a koji definišu „javnost rada“ tih institucija.

Državni i entitetski nivo

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine
Član 21.
Vijeće ministara osigurava javnost svog rada.
Vlada Federacije Bosne i Hercegovine

Član 17.

Vlada Federacije osigurava javnost svog rada.

Vlada Republike Srpske**Član 5.**

Rad Vlade je dostupan javnosti.

IX JAVNOST RADA VLADE**Član 45.**

(1) Vlada obavještava javnost o svom radu i o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o značajnim pitanjima, koja razmatra ili koja će razmatrati, davanjem saopštenja za javnost i informacija sredstvima javnog informisanja, izdavanjem službenih publikacija, održavanjem konferencija za novinare, davanjem intervjua i vođenjem razgovora članova Vlade sa predstavnicima medija, i stvaranjem drugih uslova za upoznavanje javnosti sa odlukama i radom Vlade.

(2) Vlada, u skladu sa Poslovnikom, određuje koji se podaci i materijali pripremljeni za razmatranje na sjednici Vlade i njenih radnih tijela ili iznesenim na tim sjednicama moraju čuvati kao tajna, odnosno koji se podaci i materijali mogu objavljivati ili na drugi način stavljati na raspolaganje javnosti tek po isteku određenog vremena.

(3) Način obezbeđenja javnosti sjednica i rada Vlade bliže se uređuju Poslovnikom o radu Vlade.

(4) Vlada je dužna da javnosti omogući uvid u svoj rad i pristup informacijama od javnog značaja, u skladu sa propisima o slobodi pristupa informacijama.

Član 46.

Vlada može odlučiti da sjednica Vlade bude otvorena za javnost.

Član 47.

Rad Vlade podložan je kritici građana, kao i javnoj kontroli građana, na način utvrđen zakonom i Poslovnikom o radu Vlade.

Kontonalni nivo

Nakon više obraćanja, sa zahtjevom da se dostavi Zakon o Vladi Srednjobosanskog kantona, CCI nije bio u mogućnosti doći do ovog dokumenta. Na web sajtu Vlade SBKpomenut Zakoni nije dostupan.

Analizirajući dostupne kontonalne „zakone o vladama“, u slučaju dva Kantona, Posavskog kantona i Kantona 10, uvidjeli smo kako Zakoni o Vladama ne definišu na bilo koji način oblast „javnosti rada“.

Kako smo i predstavili kroz tabelu u nastavku, u slučaju ostalih 7 kantona „zakoni o vladama“ sadrže bar jedan specifičan član zakona kojim se precizira oblast „javnost rada“.

Vlada Bosansko – podrinjskog kantona**VIII – JAVNOST RADA VLADE KANTONA****Član 27.**

Rad Vlade Kantona je javan.

Vlada Kantona obavještava javnost o svom radu, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o drugim značajnim pitanjima koja su razmatrana ili koja će se razmatrati na sjednici Vlade Kantona.

Javnost rada Vlade Kantona osigurava se redovnim obavljanjem javnosti i omogućavanju prisustva novinara

na sjednici Vlade Kantona i njenih radnih tijela, davanja saopštenja za štampu, vođenjem razgovora sa predstvincima javnog informisanja, dostavljanjem pisanih materijala sredstvima javnog informisanja ili na drugi pogodan način.

Član 28.

Vlada Kantona određuje koji se materijali ili podaci, sa njene sjednice ili sjednice njenih radnih tijela, ne mogu objavljivati, niti stavljati na raspolaganje predstvincima sredstava javnog informisanja trajno ili na određeno vrijeme.

Član 29.

Ukoliko za to postoje opravdani razlozi Vlada Kantona može odlučiti da se sjednica, u cijelini ili njen dio, održi bez prisustva javnosti.

Vlada Sarajevskog kantona

VIII - JAVNOST RADA VLADE KANTONA

Član 26.

Javnost rada Vlade Kantona obezbeđuje se u skladu sa zakonom kojim se reguliše sloboda pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Vlada Tuzlanskog kantona

VII. JAVNOST RADA VLADE

Član 31.

Rad Vlade je javan.

Vlada obavještava javnost o svome radu, kao i o značajnim pitanjima koja su razmatrana ili će biti razmatrana na sjednici Vlade.

Član 32.

Obavještavanje javnosti o radu Vlade vrši se u skladu sa propisima o informisanju i Poslovnikom o radu Vlade.

Vlada Zeničko – dobojskog kantona

Član 14.

Vlada osigurava javnost svog rada.

Vlada Županije Zapadno - Hercegovačke

Član 17.

Vlada osigurava javnost svog rada.

Vlada Unsko - sanskog kantona

Član 15.

Sjednice Vlade Kantona su javne.

Vlada obavještava javnost o svom radu, o zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o značajnim pitanjima koja su razmatrana ili će se razmatrati na sjednici Vlade.

Vlada osigurava javnost rada redovnim obavještavanjem javnosti i omogućavanjem prisustva novinara na sjednicima radio i televizije i davanjem bližih obaveštenja i informacija o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, održavanjem konferencija za štampu, vođenjem razgovora sa predstvincima javnog informisanja, dostavljanjem pisanih materijala sredstvima javnog informisanja i drugim pogodnim načinom.

Vlada Hercegovačko - neretvanskog kantona

Član 15.

Vlada osigurava javnost svog rada u skladu sa zakonom.

Uredbe sa zakonskom snagom, uredbe i odluke, objavljaju se u službenom glasilu Kantona, a ostali akti Vlade ako je to u njima navedeno.

3.3. Javnost rada vlada kroz državni, entitetske i kantonalne Poslovnike o radu Vlada

Tek Poslovni o radu Vlada (na državnom nivou je Vijeće ministara) detaljnije definišu „javnost rada,“ ovih institucija. Članove Poslovnika o radu Vlada kojima se precizira ova oblast, po institucijama, predstavili smo u Dodatku 2 ovog dokumenta.

Analizom Poslovnika o radu vlada evidentno je da u većini slučajeva, na žalost i dalje prilično uopšteno, ovi dokumenti pojašnavaju način na koji je javan rad vlada – nedostaje odgovor na pitanje „kako“. Najpreciznije (najsveobuhvatnije) o načelima javnosti vlada definisano je Poslovnikom o radu Vlade Republike Srpske u kom se kaže da se javnost rada ogleda u: „Davanju saopštenja za javnost i informacija sredstvima javnog informisanja; Održavanju konferencija za novinare; Davanju intervjuja; Vođenju razgovora članova Vlade sa predstavnicima medija; Izdavanju službenih publikacija; Objavljivanju različitih informacija na Web Portalu Vlade, te stvaranju drugih uslova za upoznavanje javnosti sa odlukama i radom Vlade“.

I u Poslovcima o radu nekih drugih vlada, kao što su Poslovni o radu Vlade Zeničko – dobojskog kantona, Vlade Srednjobosanskog kantona, te Vlade Posavskog kantona, načela javnosti su razložena kroz više različitih segmenata, što ocjenujemo za vrlo pozitivne primjere koji mogu poslužiti za razvoj principa veće transparentnosti u radu ovih institucija.

Tabela u nastavku nam pokazuje, pojedinačno po svim vladama, predviđene aktivnosti po kojima se, prema Poslovcima o radu ovih institucija, ogleda javnost njihovog rada u obavezi da redovno pružaju informacije namijenjene sredstvima javnog informisanja i svim drugim građanima.

Tabela: 4

VLADE	Saopštenja za javnost (informacije za št. medije, radio i TV)	Održavanje Konferencija za novinare	Stavljanje informacija na WEB portal	Davanje intervjuja	Vodenje razgovora članova Vlade sa predstavnicima medija (izjave, bliže obavijesti, itd.)	Izdavanjem stanih i povremenih publikacija	Uošteno ostavljena formulacija „na druge (pogodne) načine“
Bosna i Hercegovina	✓ DA	✓ DA	-	-	✓ DA	-	✓ DA
Republika Srpska	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA
Federacija BiH	✓ DA	-	-	-	-	-	✓ DA
Unsko-sanski kanton	✓ DA	-	-	-	-	-	✓ DA
Zeničko-dobojski kanton	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA
Kanton Sarajevo	-	-	-	-	-	-	-
Bosanskopodrinjski kanton	-	-	-	-	-	-	-
Posavski kanton	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA	✓ DA	-	✓ DA
Srednjobosanski kanton	✓ DA	✓ DA	-	-	✓ DA	✓ DA	✓ DA
Hercegovačkoneretibanski kanton	✓ DA	✓ DA	-	-	✓ DA	✓ DA	✓ DA
Kanton 10	-	-	-	-	-	-	-
Tuzlanski kanton	✓ DA	-	-	-	-	-	✓ DA
Županija Zapadno – hercegovačka	✓ DA	✓ DA	-	-	✓ DA	✓ DA	✓ DA

U Poslovcima o radu čak 3 kantona (Kanton Sarajevo, Bosansko-podrinjski i Kanton 10) u poglavlju „Javnost rada Vlade“ nemaju navedene specifične aktivnosti za koje je Vlada kao institucija u obavezi da realizuje s ciljem redovnog izvještavanja o svom radu – aktivnosti koje smo pobrojali u prethodnoj tabeli.

U isto vrijeme u svim Poslovcima o radu Vlada, premjerima, odnosno predsjednicima Vlade i ministrima ostavljena je mogućnost, ali ne i obaveza, da po potrebi mogu organizovati razgovore, intervjuje, odnosno konferencije za štampu s predstvincima sredstava javnog informiranja o određenim pitanjima iz rada Vlade ili specifično iz djelokruga nekog ministarstva (pitanjima koja su se razmatrala na sjednici Vlade). Potrebno je naglasiti, ne radi se o obavezi kao što je to slučaj kod prethodno pomenutih aktivnosti u Tabeli iznad, nego je ostavljeno na volju premjerima/predsjednicima Vlada i ministrima da odluče ima li potrebe za obraćanje prema sredstvima javnog informisanja.

Prethodna tabela nam pokazuje i poražavajuću činjenicu kako je u slučaju tri Vlade (Vlade RS, Vlade PK i Vlade ZDK), od ukupno trinaest, u Poslovcima o radu ovih institucija predviđeno da se podaci o njihovom djelovanju objavljuju putem službenih Web stranica. Upravo je segment nedovoljno dobre prezentacije rada vlada i parlamenta kroz Web portale poseban problem na koji se ova Analiza u najvećem dijelu fokusirala u nastavku.

Govoreći o dijelu Poslovnika o radu koji definiše transparentnost rada Vlada kroz prezentaciju podataka na Web stranicama navedimo kako je i u ovom slučaju najsveobuhvatniji Poslovnik o radu Vlade Republike Srpske. Naime, u tačkama 2. i 3., Člana 71. stoji kako Generalni sekretarijat - Sektor za informisanje, objavljuje i uređuje stranice na Portalu Vlade Republike Srpske, i to: Početnu stranicu, Aktivnosti Vlade i Aktivnosti predsjednika Vlade. U isto vrijeme, službenici za odnose sa javnošću objavljuju i uređuju stranice ministarstva u kom su zaposleni.

Kao što smo prethodno izdvojili ovaj član Poslovnika o radu Vlade RS koji bi se trebao pronaći i u svim drugim poslovcima o radu vlada u BiH, tako se kao pozitivan primjer izdvaja i Član 63. Poslovnika o radu Zeničko – dobojskog kantona. Ovo je jedinstven Član i ne nalazi se niti u jednom drugom poslovniku ostalih vlada u BiH. Član 63. Poslovnika o radu Vlade ZDK definiše „dostupnost materijala“ o kojima raspravlja Vlada i glasi: „U svrhu pružanja pomoći i stvaranja povoljnih uslova za rad, predstvincima medija javnog informisanja su dostupni materijali sa sjednice Vlade“.

U svrhu pravovremene i kvalitetne implementacije Člana 63. Poslovnika o radu, Vlada ZDK je jedina institucija vlade (kantonalni, entitetski i državni nivo) koja je na službenoj Web stranici omogućila da sve mjere o kojima ova institucija raspravlja na sjednici budu dostupne za šиру javnost kroz opciju „preuzimanje – download“.

Ovakva praksa, omogućavanja „download“ mjera o kojima vlade raspravljaju, već duži period nije strana kada govorimo o transparentnosti rada Vlada u okruženju (Srbija, Hrvatska, Crna Gora¹⁹, Slovenija) i vrlo je bitno da sve vlade u BiH u skorijem periodu unaprijede javnost rada na ovaj način. Nesumnjivo, vlade u BiH su zainteresovanim pojedincima i grupama dužne dostaviti materijale o kojima se raspravlja, ali po dobijanju zahtjeva kroz Zakon o slobodi pristupa informacijama (ZOSPI). Ipak, pružanje informacija ovog tipa po ZOSPI je daleko pasivniji oblik javnosti rada institucija u poređenju sa modernim tekoninama transparentnosti i potrebamada se svakodnevno pronalaze modaliteti kojima bi se u kontinuitetu povećavalo učešće građana u procesu donošenja odluka. U isto vrijeme ovo bi bio jedan od koraka kojima bi se vraćalo povjerenje građana u rad vlada, jer bi građanima, medijima i stručnoj javnosti u kratkom roku bilo jasno o čemu tačno su vlade odlučivale na održanoj sjednici. Informacije sa sjednica iz kojih se građani mogu upoznati samo sa nazivima realizovanih mjer i kratkim opisom određenih mjer ne mogu u današnjem društvu zadovoljiti interes građana. U konačnici se, uslijed nedostatka kompletiranih informacija, ostavlja mnogo prostora za lošu percepciju javnosti kako se na sjednicama donose odluke koje su u interesu pojedinaca i stranaka, a ne samih građana.

CCI je tokom pripreme ove analize istraživao i činjenicu da li u BiH postoji praksa kod neke od vlada da se i prije održavanja sjednice, uz dnevni red, omogući preuzimanje materijala za odgovarajuću tačku dnevnog reda, ali nije pronađen ni jedan pozite=0.036 Ona u.03Eom odre
đ

3.4. Javnost rada parlamenta / skupština“ kroz državni, entitetske i kantonalne Poslovnike o radu Parlamenta / Skupština

Članove Poslovnika o radu državnog i federalnog Parlamenta, te Narodne skupštine RS i Kantonalnih skupština kojima se precizira ova oblast, po institucijama, predstavili smo u Dodatku 3. ovog dokumenta. Samo u slučaju Skupštine Kantona 10, razmatrajući jedini dostupan Poslovnik o radu ove institucije (Privremeni poslovnik o radu Skupštine Kantona 10 iz 1996. godine) nije bilo moguće utvrditi niti jedan član kojim se definiše „javnost rada Skupštine“.

Generalno, Poslovni o radu svih parlamenta kantona, entiteta i države sadrže članove koji kažu kako je rad ovih institucija javan i da skupštine/parlamenti obezbeđuju javnost rada blagovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu. Sa druge strane u Poslovnicima nedostaje jasnijih formulacija o tome „kako“, odnosno „na koje sve načine“ će Parlamenti informisati o svom radu javnost. Ono što je definisano Poslovnicima o radu parlamenta, a što zasigurno obezbeđuje veću transparentnost u radu parlamenta u odnosu na vlade je sloboda pristupa sjednicama predstavnicima sredstava javnog informisanja, kao i drugim građanima (gostima²⁰). Medijima i zainteresovanoj javnosti u pravilu je omogućen pristup i sjednicama kolegija, odbora i drugih radnih tijela. Pristup dijelovima plenarnih sjednica parlamenta/skupština, kao i dostupnost materijala može biti uskraćen samo ako se rasprava vodi o državnoj, vojnoj ili službenoj tajni²¹, a kako je definisano i važećim Zakonima o slobodi pristupa informacijama u BiH.

Centri civilnih inicijativa već duži niz godina direktno prate zasjedanja kantonalnih, entitetskih i državnog parlamenta, a o zapažanjima sa zasjedanja redovno (kvartalno) izvještavaju bh. javnost kroz održavanje pres konferencija, davanjem izjavama za štampane i elektronske medije, gostujući u informativnim emisijama, itd. Izvještaji o monitoringu rada parlamenta i vlada u BiH (kantonalni, entitetski i državni nivo) dostupni su putem Web stranice CCI-a, link <http://www.cci.ba/monitoring>. Takođe o specifičnim

---

²⁰ Najčešća formulacija kada je u pitanju dopuštanje građanima da prisustvuju sjednicama, u Poslovnicima o radu parlamenta/skupština, glasi: „Građanima i predstavnicima sredstava javnog informisanja osigurava se slobodan pristup sjednicama Skupštine u prostor posebno rezervisan za njih, kako to utvrdi Kolegij i u skladu sa prostornim mogućnostima“.

²¹ Najsveobuhvatniji spisak slučajeva kada informacije prestaju biti javne definisan je u Poslovnicima o radu Predstavničkog i Doma naroda PS BiH, a na sljedeći način: „Izuzetak od informacija koje se objavljaju su informacije za koje se može očekivati da bi njihovo otkrivanje izazvalo štetu za legitimne ciljeve sljedećih kategorija : a) vanjske politike, interesa odbrane i sigurnosti, kao i zaštite javne sigurnosti; b) interesa monetarne politike; c) sprečavanja kriminala i svakog otkrivanja kriminala; d) zaštite postupka donošenja odluke javnog organa u davanju mišljenja, savjeta ili preporuka javnog organa, zaposlenog lica u javnom organu, ili svakog lica koje obavlja aktivnost za ili u ime javnog organa, a ne obuhvata činjenične, statističke, naučne ili tehničke informacije; e) druge izuzetke utvrđene Zakonom o slobodi pristupa informacijama u BiH.

Ipak definisano je to da Dom objavljuje traženu informaciju bez obzira na utvrđene prethodno pobrojane izuzetke, ako je to opravданo javnim interesom, i uzima u obzir svaku korist i štetu koje mogu proisteći iz toga, o čemu odlučuje Prošireni kolegij.

zapažanjima CCI sa održanih zasjedanja (prisustvo sjednicama poslanika i/ili delegata, realizovanim mjerama, način glasanja...) bh. javnost se može upoznati i putem Web sajta <http://vlastibih.com>.

U svim Poslovcima o radu pominjanih parlamenta/skupština u BiH definisana je i mogućnost obraćanja gosta na sjednici, a o tome odlučuje Predsjedavajući i/ili Kolegijum Skupštine. Po Poslovcima u većini slučajeva je jasno rečeno kako gost ima pravo, u ograničenom vremenu obraćanja, da sudjeluje u radu i raspravi skupštine (uz posebna odobrenja predsjedavajućeg ili Kolegijuma), da iznosi ekspertsko mišljenje, odnosno da daje prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja, ali na osnovu poziva Skupštine.

Osim ovih zajedničkih karakteristika obratili smo pažnju i na specifičnosti (različitosti) u određenim članovima analiziranih poslovnika o radu skupština u BiH, poredeći sadržaje u odjelicima kojima je definisana javnost rada tih institucija, a izdvojili bi sljedeće:

- Samo se u Poslovniku o radu Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH, Poslovniku o radu Narodne skupštine RS, te Poslovniku o radu Vijeća naroda RS napominje kako će te institucije koristiti Web stranicu s ciljem da informišu javnost o svom radu (za redovnu objavu informacija, te za predstavljanje prijedloga i akata koji se razmatraju na sjednicama);
- Samo se u Poslovcima o radu Predstavničkog i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH jasno navodi kako će kompletni zapisnici rasprava, kao i zakonodavni i drugi najznačajniji aktivi kojima se raspravlja na sjednicama Domova i komisija Domova, biti dostupni javnosti u elektronskoj formi (istina, u nastavku je rečeno kako će se pomenuto realizovati u skladu sa mogućnostima PS BiH, ali u praksi sadržaj Web sajta PS BiH potvrđuje da se i zapisnici i realizovani akti ove institucije redovno elektronski objavljaju).

3.4.1. Referiranje poslovnika o radu parlamenta u BiH na pitanje kreiranja zapisnika, stenograma, te bilježenje A/V zapisa sa zasjedanja

Da bi određena institucija djelovala transparentno vrlo je bitno da ima kvalitetnu arhivu, da o svom radu vodi tonske, elektronske, te štampane zapise, a da ta dokumentacija bude na jednostavan, efikasan i jeftin način dostupna širokim građanskim masama. Najbolji alat za otvorenu prezentaciju svog rada je postavljanje što većeg obima podataka na službene stranice institucija. Arhiva, odnosno zapisi rada institucija iz prošlih godina, je vrlo bitan segment u transparentnosti rada, jer nam ista kroz kvalitativne i statističke analize lako može pokazati koliko je i kojim tempom aktuelno rukovodstvo institucije (aktuelna vlast) napredovala ili nazadovala u vršenju obaveza. Ovakve analize su bitan pokazatelj građanima prilikom izlaska na izbore, a kada svaka vlast prolazi finalni test zrelosti i uspješnosti svog rada u određenom mandatnom periodu. Primjera radi, ako građani nemaju dovoljno informacija problemi se mogu gomilati u smislu da: a) građani ne žele neinformisani izlaziti na izbore jer uslijed nedostatka kvalitetnih informacija nemaju povjerenja u bilo koju opciju; b) da oni koji izađu na izbore donesu

pogrešne odluke, tj. da nagrade svojim glasom one koji to ne zасlužuju; c) da glasaju protiv onih koji su dobro radili, ali nisu na najbolji način znali prezentovati svoj rad.

Ono što je pozitivno u cijeloj priči je činjenica da poslovniци o radu skupština u BiH definišu potrebu da ove institucije od početka svog djelovanja vode evidencije o dešavanjima na sjednicama. Naime, u određenim članovima Poslovnika neposredno se zahtjeva vođenja zapisnika, transkriptata, stenograma, tonskih zapisa, pa u nekim slučajevima i video zapisa sa svih održanih sjednica Parlamenta.

U najčešćim formulacijama se kaže kako sjednice Skupštine imaju cijelovit tonski zapis, na osnovu kojeg se može izraditi transkript toka sjednice. Na osnovu tonskog zapisa sačinjava se i skraćeni zapisnik sa sjednica Skupštine (dnevni red sjednice na koju se odnosi, popis svih razmatranih akata, odsutnih pri glasanju, rezultati glasanja, skraćeni prikaz toka sjednice, i sl.), a isti se naknadno dostavlja svim poslanicima.

Poseban članposlovnika o radu Skupština kaže kako se svi, tonski i/ili video zapisi, transkripti i zapisnici čuvaju u arhivi Skupštine, a za njih je odgovoran sekretar Skupštine²². Isti član definiše i to da su ovi dokumenti dostupni na uvid javnosti, ne pojašnjavajući – kako? Praksa koju ima CCI kroz saradnju sa Sekretarijatima Skupština/Parlamenta u BiH govori u prilog tome da ovi materijali jesu dostupni za javnost, ali u većini slučajeva nakon slanja službenog zahtjeva za dobijanjem istih, i po pozivu na jedan od tri važeća Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH. Tek u pojedinim slučajevima, bar kada je riječ o zapisnicima i skraćenim zapisnicima sa zasjedanja, te stenogramima, ti su dokumenti dostupni i putem službenih Web stranica institucija.

Dakle kada je riječ o zapisnicima, od 13 vlada, odnosno Vijeća ministara BiH, dvije entitetske vlade i deset kantonalnih vlada, samo smo na službenom WEB sajtu Vlade Zeničko – dobojskog kantona mogli pronaći kompletirane zapisnike sa održanih zasjedanja, po objavlјivanju istih. Vlada ZDK je jedinstvena po tome što po završetku sjednice omogućava sekciju „download“ za sve realizovane mјere sa određene sjednice, a u sklopu objavljenih materijala sa sjednica Vlade, objavljuju se i zapisnici sa prethodno održanih sjednica.

Uz Vladu ZDK, bilježimo smo i praksi Vlade Posavskog kantona, a koja na svom Web sajtu ima objavljene tzv. „Izvode iz Zapisnika²³“ u kojima vidimo tačno vrijeme trajanja sjednice i precizan prikaz stava Vlade o svim tačkama dnevnog reda. Ipak, ovi skraćeni Zapisnici se ne postavljaju redovno na sajt, tj. po okončanju sjednice na kojoj budu usvojeni. Prije bi se moglo govoriti o pravilu da se nakon nakupljanja više zapisnika, isti objave u jednom danu. Posljednji primjer ovakve prakse bilježimo 21.01.2014. godine, kada je u jednom danu na Web sajt postavljeno 7 skraćenih Zapisnika (96 -102. sjednice).

²²Samo u Poslovniku o radu NSRS ovo je formulisano na drugačiji način. Član 180. - Uređivanje, izdavanje i čuvanje stenograma, odnosno tonskih i video snimaka sa sjednice Narodne skupštine reguliše se posebnim propisima.

²³http://www.zupanijaposavska.ba/nova2/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=56&Itemid=286

Kada govorimo o skupštinama /parlamentima, Zapisnike na svojim Web sajtovima objavljaju sljedeće:

- Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine (oba Doma) – Zapisnici²⁴ se objavljaju kroz materijale za raspravu, a retroaktivno se izdvajaju među fajlove koji precizno prikazuju dešavanja sa svake sjednice posebno (u tim fajlovima su i stenogrami, kratki izvještaji, rezultati glasanja, audio zapis, itd.);
- Narodna skupština Republike Srpske (ali ne i Vijeće naroda RS) – Zapisnici²⁵ NSRS se redovno objavljaju. U pravilu nakon završetka sjednice usvaja se i objavljuje Zapisnik sa prethodnog zasjedanja;
- Dom naroda Parlamenta Federacije BiH (ali ne i Predstavnički dom Parlamenta F BiH) - Dom naroda Parlamenta Federeacije BiH objavljuje Zapisnike²⁶, po pravilu nakon što isti budu verifikovani na nekoj od narednih sjednica. U ovom slučaju bilježimo problem sa kašnjenjem pripreme i usvajanja Zapisnika, pa je tako sredinom januara mjeseca 2014. godine posljednji bio objavljeni Zapisnik za 18. redovnu sjednicu Doma naroda koja je održana 24.10. i 14.11.2013. godine.
- Skupština Kantona Sarajevo – Zapisnici²⁷ sa stenogramima se objavljaju u pregledu realizovanih mjeru na sjednici, gdje je za svaku mjeru obezbjeđena opcija „download“. Slično kao u slučaju Doma naroda Parlamenta F BiH, problem je taj što se Zapisnici ove institucije neredovno pripremaju i usvajaju, pa je u januaru 2014. godine posljednji objavljeni Zapisnik sa 28. redovne sjednice. Taj Zapisnik se odnosi na sjednicu koja je održana 28.08.2013. godine, a usvojen i objavljen je na 30. sjednici koja je održana 30.10.2013. godine. Nakon toga nije bilo usvajajna zapisnika za sjednice koje su održane do momenta finaliziranja ove analize, a održane su 31. i 32. redovna, te 6. i 7. vanredna.
- Skupština Tuzlanskog kantona – Zapisnici²⁸ se objavljaju redovno. U pravilu nakon završetka sjednice usvaja se i objavljuje Zapisnik sa prethodnog zasjedanja;

Postavlja se otvoreno pitanje zbog čega i druge vlade i parlamenti u BiH ne postavljaju na svoje Web stranice bar dio od pomenute arhive koju posjeduju, a u prvom planu govorimo o zapisnicima sa zasjedanja, pa i stenogramima. I kome je u interesu da šira javnost nije u mogućnosti da se detaljnije upozna sa dešavanjima na svakoj od sjednica, odmah nakon što zapisnik sa sjednice bude usvojen i time postane zvaničan dokument.

²⁴https://www.parlament.ba/sadrzaj/plenarne_sjednice/predstavnicki_dom/default.aspx?wsrid=35&wsid=876&langTag=bs-BA&pril=b
https://www.parlament.ba/sadrzaj/plenarne_sjednice/dom_naroda/default.aspx?wsrid=34&wsid=882&langTag=bs-BA&pril=b

²⁵<http://www.narodnaskupstinars.net/podstranice/zapisnici>

²⁶http://www.parlamentbih.gov.ba/dom_naroda/bos/dom_naroda/organizacija/redovne_sjednice.html

²⁷<http://skupstina.ks.gov.ba/node/2053>

²⁸<http://www.skupstina.tk.kim.ba/b/s/zapisnici.html>

3.5. Zakoni o slobodi pristupa informacijama u BiH

Brži, kraći i sistematičniji informacioni put je interes svih članova jednog društva, kako građana tako i organa vlasti. Dostupnost i javnost informacija su definisani i Zakonom o slobodi pristupa informacijama BiH²⁹ koji ima za cilj: a) Da informacije pod kontrolom javnog organa predstavljaju javno dobro od vrijednosti i da javni pristup ovim informacijama promoviše veću transparentnost i odgovornost tih javnih organa, te da su ove informacije neophodne za demokratski proces; b) Da svako lice ima pravo pristupa ovim informacijama u najvećoj mogućoj mjeri u skladu sa javnim interesom, te da javni organi imaju odgovarajuću obavezu da objave informacije; i c) Da omogući svakom fizičkom licu da zatraži izmjenu, i daje komentar na svoje lične informacije pod kontrolom javnog organa.

Preciznije, u Bosni i Hercegovini su na snazi tri zakona o slobodi pristupa informacijama (državni i dva entitetska) koji propisuju da su „sve informacije u posjedu javnih organa javno dobro“ i kao takve dostupne javnosti. Zakon na nivou BiH je objavljen u „Službenom glasniku“ BiH godina IV – broj 28, 17.11.2000. godine. Prva izmjena i dopuna je uslijedila 23.05.2006. godine što nije mnogo uticalo na Zakon, dok je važna dopuna sa kaznenim odredbama za prekršioča zakona usvojena 15.12.2009. godine. Iza člana 22. dodan je novi odjeljak VII „Kaznene odredbe“ i novi član 22a³⁰. U Republici Srpskoj ZOSPI je usvojen 02.05.2001. godine, dok je na nivou Federacije Bosne i Hercegovine usvojen 24.07.2001. godine. U Federaciji BiH su tokom 2011. godine usvajane i izmjene ZOSPI, što je objavljeno u SN FBiH broj 48/11.

Dubljom analizom ovih zakona zaključujemo da oni jesu komplementarni, ali ne i u potpunosti harmonizovani. Primjera radi, Zakon na državnom nivou dopunom iz 2009. godine ispunjava sve zahtjeve za adekvatnu implementaciju, uključujući prekršajne sankcije za kršenje zakona, kako za organ tako i za odgovornu osobu unutar institucije. Međutim entitetski zakoni ne predviđaju sankcije u slučaju kršenja zakona. Pored toga, Vlada Republike Srpske je usvojila zaključak kojim utvrđuje da se Zakon o slobodi pristupa informacijama ne odnosi na zapisnike sa sjednica Vlade, odnosno da zapisnici nisu javni dokumenti³¹. Evidentno je da je Vlada RS ovakvim postupkom izašla izvan okvira svojih nadležnosti, postavljajući zaključak ispred zakona.

Pozivajući se na ZOSPI, u cilju korišćenja prava na pristup informacijama od javnog značaja, zainteresovano lice treba da podnese pisani zahtjev na poštansku adresu, putem e-maila, putem telefona/faksa ili lično u pisarnicama. Formalni zahtev treba da sadrži identifikaciju organa vlasti od koga se traži informacija, podatke neophodne za identifikaciju tražene informacije, kao i ime i adresu tražioca

²⁹ZAKON O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA U BOSNI I HERCEGOVINI, Godina IV - Broj 28, Petak, 17. novembra 2000. godine - http://www.predsjednistvobih.ba/o-bih/pdf/zakon_bs.pdf

³⁰ZOSPI sa izmjenama i dopunama pogledati na http://www.vijeceministara.gov.ba/pdf_doc/zakon%20o%20sbi130112-srp.pdf

³¹Transparency International - STUDIJA SISTEMA NACIONALNOG INTEGRITETA, Bosna i Hercegovina 2013, <http://ti-bih.org/wp-content/uploads/2012/12/TIBIH-NIS-Web-FIN.pdf> (Zaključak Vlade RS Broj:04/1-012-886/06, 28. 3. 2006)

informacije. Tražilac informacije nije u obavezi da iznese razlog zašto traži datu informaciju, a ima pravo da predloži i način na koji bi trebao da dobije informaciju. Ukoliko se ispunе ovi uslovi za dobijanje informacija, vlade i parlamenti imaju rok od 15 dana, od dana prijema zahtjeva, da ga obrade.

Parlament ili vlada neće pružiti zahtjevanu informaciju, ako ista spada u krug propisanih izuzetaka od slobodnog pristupa informacijama. Izuzeci se odnose na „interese odbrane, sigurnosti, sprečavanje kriminala i otkrivanje kriminala, na zaštitu postupka donošenja odluka u javnom organu“, ili „zaštite povjerljivih komercijalnih informacija“, odnosno „zaštitu privatnosti trećih osoba“. Odluka o uskraćivanju primjene ZOSPI se mora donositi u svakom konkretnom slučaju, provodeći test javnog interesa koji mora uzeti u obzir svaku štetu i svaku korist koja može nastati objavljivanjem informacija. Ukoliko ovlašćeno lice u konačnici odbije pristup informaciji, dužan je da izda rješenje sa obrazloženjem i poukom o pravnom lijeku.

3.6. Ostali akti

Pored pomenutih postoji i čitav niz drugih akata u kojima se bar napominje potreba da javna admistracija, odnosno državni službenici rade transparentno i u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama. Većina institucija je, prije nego što su puštane u funkciju službene Web stranice, usvajala različite akte u kojima su pojašnjavani aspekti ovog alata sa tehničke strane – odluke o web sajtovima i internet portalu, odluke o utvrđivanju domena i adrese Web pošte, odluke o softverima, o standardnim radnim stanicama, o upotrebi informatičke opreme i zaštite podataka, isl.

Naravno, na transparentniji rad vlada i parlamenta u kantonima, entitetima i državi u znatnoj mjeri je uticalo formiranje press službi ovih institucija (opseg djelovanja službi definisan je izmjenama i dopunama pravilnika o unutrašnjoj sistematizaciji i organizaciji, kao i donošenjem uredbio osnivanju press službi).

Pored svega navedenog, u domenu transparentnosti u BiH, a kada je fokus na uređenju oblasti u vezi sa kvalitetom i količinom prikazanih podataka na službenim Web stranicama vlada i parlamenta, ostaje nam da napomenemo još dva specifična dokumenta, i to:

- Uputstvo o izradi i održavanju službenih internet stranica institucija BiH (SG BiH 21/09), i
- Preporuke za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske (jun, 2011. godine).

Definitivno, najdublje u pojašnjavanju korisnosti upotrebe Web prezentacija, uniformizaciji izgleda Web stranica, opisu podataka koji treba da se nalaze na Web stranicama, zahtjevima da Web stranice budu dostupne i osobama sa posebnim potrebama, otislo se u pomenutim "Preporukama za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske". Ovaj dokument nastao je po ugledu na sličan,

samo još sveobuhvatniji, akt iz Srbije, pod nazivom „Smjernice za izradu Web stranica prezentacije organa državne uprave v4,0“.

Ipak, preporuke nisu i obavezujući dokument, pa tako mnogo detalja koji se pominju o ovom dokumentu Vlade Republike Srpske nismo mogli prepoznati u praksi pregledom Web sajtova Vlade i Narodne Skupštine RS. Idejni tvorac Preporuka, Agencija za informaciono društvo RS redovno, jednom godišnje kreira analize³² kojima na osnovu određenih indikatora sumarno ocjenjuje za 84 institucije Republike Srpske stanje razvoja njihovih Web stranica. Analiza ove Agencije ne pruža javno pojedinačan pregled po institucijama, nego sumarno ocjenjuje koliko svih 84 institucije odgovaraju na sljedeće kriterije (koji sadrže podkriterije) i to: „Kontakti“; „Reference i korisni linkovi“, „Grafičko okruženje“, „Ažurnost sadržaja“, „Funkcionalnost Web sajta“, „Dovršenost Web sajta“, „Dizajn“ i „Veličina“.

U uvodnom dijelu posljednje objavljenog „Pregleda Web prezentacija republičkih institucija RS iz 2013. godine“ rečeno je kako se po isteku druge godine od izrade „Preporuke za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske“ i dalje polazi od istih stavova, u smislu da su – „Web prezentacije u dosadašnjem periodu realizovane bez sistemskog pristupa i bilo kakvih smjernica u pogledu njihovog sadržaja i tehničke realizacije“. U pomenutom Pregledu iz 2013. godine zaključuje se da u Republici Srpskoj ima napretka u razvoju Web stranica javnih institucija, ali da to nikako ne znači da se može biti zadovoljno prosjekom postignutih rezultata u smislu realizacije, ponuđenih servisa i sadržaja.

Ipak, ovim putem želimo ohrabriti nastojanja Agencija za informaciono društvo RS u ostvarenju njihovog cilja da sistemski prate i usmjeravaju aktivnosti vezane za daljnji razvoj Web sajtova javnih institucija u RS. Potrebno je da u narednom periodu i dodatno bude proširen obim kriterija po kojima će ocjenjivati kvalitet, a prije svega vodeći se svim pominjanim indikatorima iz „Preporuka za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske“. Nadamo se da će i kriteriji koji su obrađeni i ponuđeni ovim dokumentom CCI-a biti od pomoći.

Preporuka svim drugim vladama i skupštinama u BiH je da u skorije vrijeme usvoje sličan dokument kao „Preporuke za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske“. Još bolja opcija je da se radi na temeljima akta koji je i sveobuhvatniji po pitanju ove oblasti - „Smjernicama za izradu Web stranica prezentacije organa državne uprave v4,0 Republike Srbije“. Na ovu preporuku nadovezuje se i ona, u smislu da se određena institucija obaveže da jednom godišnje analizira realizaciju tog usvojenog dokumenta.

---

³²<http://www.aidrs.org/tag/analiza/>

4. ANALIZA PREGLEDA STANJA PO VLADAMA I PARLAMENTIMA U BIH

4.1. Uvodna razmatranja (OGP i i PMO)

U eri ekspanzije informaciono edukovanog društva očekivati je da će sve više i više građana biti u stanju da putem Web sajta komunicira sa izabranim predstavnicima, u težnji da dobiju odgovor ili stav po određenom pitanju. Alati i tehnike za poticanje dijaloga između građana i izabranih predstavnikaće i dalje rasti, apetiti građana će rasti, i pravo pitanje je koliki je broj parlamentaraca i predstavnika izvršne vlasti koji će znati i moći da pariraju ovom potencijalu. Reakcija parlamentaraca nikako ne bi smjela biti zakašnjela, a ova analiza je potvrdila kako već sada postoji mnogo propusta u trenutnom kvalitetu službenih Web sajtova vlada i parlamenta u BiH (i to u većini).

Ono što nikako ne bi smjeli zaboraviti napomenuti ovakvim dokumentom, to je trenutno najaktuuelnija inicijativa na globalnom nivou (OGP inicijativa), a koja u osnovi ima za cilj promovisanje transparentnosti, osnaživanje građanskog aktivizma, borbu protiv korupcije i promociju novih tehnologija u cilju efikasnijeg djelovanja vlasti.

OGP inicijativa pokrenuta je 2011. godine od strane vlada 8 država (SAD, Brazil, Meksiko, Velika Britanija, Indonezija, Norveška, Filipini i Južnoafrička Republika) a dosad su, pored osnivača, pristupile i dodatne 54 države. Bosna i Hercegovina i Kosovo su jedine zemlje Zapadnog Balkana koje nisu pristupile OGP inicijativi. Open Government Partnership Initiative (Partnerstvo za otvorenu vlast - OGP) predstavlja priliku da vlada bilo koje države, ukoliko ispunjava osnovne uslove pristupanja, prihvatanjem deklaracije otvorenog partnerstva, slanjem pisma namjere i donošenjem akcionog plana pristupi inicijativi i time preuzeće obavezu da informacije i dokumenti koje se odnose na funkcioniranje vlasti (planiranje i trošenje sredstava, odluke i akti, proces odlučivanja itd.) budu potpuno dostupni i transparentni, te da u svojim aktivnostima usko sarađuje sa civilnim društvom i građanima. Na ovaj način „otvara“ se uvid u rad vlasti, a građani i civilno društvo imaju priliku kontrolisati javnu potrošnju, učestvovati u donošenju odluka, pratiti aktivnosti koje su predviđene planovima rada i finansijskim planovima institucija, te na brojne druge načine biti aktivno uključeni u aktivnosti koje vlast provodi.

Jednom godišnje organizuje se samit Open Government Partnership inicijative, a posljednji, u periodu 31.10. i 01.11.2013. godine, održan je u Londonu. Tom prilikom okupilo se hiljadu učesnika koji su predstavljali civilno društvo i vladine institucije iz 60 zemalja svijeta, a predstavljeno je preko 40 sesija koje su obuhvatile oblast otvorenosti informacija, fiskalne transparentnosti, integriteta vlasti, osnaživanje građana i transparentnosti prirodnih resursa. Iako BiH nije članica OGP inicijative na ovom samitu su po pozivu organizatora biti prisutni Transparency International BiH i Fondacija CPI, organizacija PASOS, kao i predstavnica Parlamentarne skupštine BiH, poslanica Ismeta Dervoz.

Po trenutno dostupnim podacima u BiH ovo pitanje još uvijek nije službeno pokrenuto, a najdalje po pitanju zagovaranja da se ovo desi otišli su Transparency International BiH i Fondacija CPI iz Sarajeva. U maju 2013 godine, Transparency International BiH i Fondacija CPI su u Sarajevu organizovali konferenciju i radionicu kojom je OGP inicijativa prvi put konkretnije predstavljena javnosti u BiH, a tom prilikom su kao panelisti učestvovali i g. Paul Maassen, OGP koordinator za civilno društvo i gđa Helen Darbshire, međunarodni ekspert za pitanja slobode pristupa informacijama i otvorenosti vlasti.

Centri civilnih inicijativa i ovim putem pružaju apsolutnu podršku nastojanjima da Bosna i Hercegovina u što skorijem periodu bude dio OGP inicijative. Napomenimo i to da su Centri civilnih inicijativa još od sredine 2012. godine dio globalne mreže organizacija za parlamentarni monitoring (PMO) koje su uključene u monitoring, podrškui zagovaranje otvorenosti radaparlamenta (zakonodavne vlasti). Prema rezultatima istraživanja koja su realizovana u sklopu ove mreže, većina PMO-a (94%) nadgledaju državne parlamente, dok 24 procenta nadgledaju i državni i zakonodavstva nižeg nivoa, kao što to čini CCI. Mnoge PMO fokusiraju se na monitoring rada i učinak parlamentaraca, a većina nadgleda i parlamente kao institucije, terad komponenata parlamentarnih institucija, kao što su parlamentarne stranačke grupe ili parlamentarne komisije. Fokus ove mreže je na razmjeni iskustava, a utemeljen je i Web sajt www.openingparliament.org namijenjen za pomoć u povezivanju organizacija civilnog društva na globalnom nivou koje su uključene u monitoring, podrškui zagovaranje otvorenosti radaparlamenta.

Članovi ove mreže su u maju 2012. godine definisali i prihvatali tzv. „Deklaraciju³³ o otvorenosti parlamenta“koja predstavlja pozivdržavnim parlamentima, entitetskim i transnacionalnim zakonodavnim tijelima, te organizacijama civilnog društva koje vrše monitoring rada parlamenta (PMO), da se obavežu na razvoj otvorenosti i omogućavanju učestvovanja građana u radu parlamenta. Deklaraciju je podržalo više od 140 organizacija iz preko 75 zemalja svijeta, a izradi ovog dokumenta doprinio je i angažman CCI -a. Deklaracija propisuje 44 različita principa o otvorenosti parlamenta, kao preporuke organizacijama civilnog društva o tome po kojim indikatorima treba da vrednuju rad parlamenta. Indikatori koji su obrađeni ovom analizom, između ostalog, oslanjaju se i na iskazane principe o otvorenosti parlamenta u pomenutoj deklaraciji.

Vratimo se sad na Open Government Partnership Initiative (OGP) i naznačimo da su zemlje koje su članice ove inicijative u isto vrijeme i one čiji su parlamenti u potpunosti podržali platformu „Deklaracije o otvorenosti parlamenta“. Dakle, „ulazna karta“ za pridruživanje zemlje OGP inicijativi je usvajanje Deklaracije. Zemlja čiji parlament prihvati „Deklaraciju o otvorenosti parlamenta“ prihvata osnovne principe transparentnosti, priznate na globalnom nivou, tj. na taj način u istoj se jedinstvenim principom može provjeriti koliko je rad zakonodavnih organa u skladu sa modernim, demokratskim tekvinama transparentnosti.

---

³³<http://openingparliament.s3.amazonaws.com/docs/declaration/1.0/bhs.pdf>

4.2. Analiza pojedinačnih rezultata po vladama

U nastavku su sažeto prezentovani rezultati analize kvaliteta predstavljanja ciljnih institucija na internetu, u skladu sa pominjanim indikatorima. U prvom dijelu predstavljeni su rezultati za 10 kantonalnih Vlada, Vladu Federacije BiH, Vladu Republike Srpske i Vijeće ministara BiH. U drugom dijelu prezentovani su rezultati koji se odnose na skupštine kantona, Parlament Federacije BiH, Narodnu skupštinu Republike Srpske i Parlamentarnu skupštinu BiH. Prije nego što pređemo na pregled po institucijama, napomenimo i to da se ne može dovoljno naglasiti važnost standardizacije i uniformisanosti Web sajtova parlamenta i vlada, tačnije ovaj proces bi se trebao odnositi na kompletну javnu administraciju u BiH. Prvi korak ka ovom cilju bi se mogao ogledati upravo kroz usklađivanje sa praktičnim uputstvima iznesenim u analizi, kao predušlov ispunjavanja primarnog cilja Web sajta kako parlamenta, tako i vlade – pravovremen i bogat izvor informacija i način pružanja usluga potpuno prilagođen potrebama građanima.

Prije svega, sadržaj mora biti u funkciji ciljeva svake Web prezentacije parlamenta i vlada, kroz:

- Nezavisno pružanje kompletnih informacija prema javnosti, u vezi sa radom parlamenta/vlada (budžetsko i programsko planiranje i izvještavanje, informacije o sjednicama i mjerama koje se razmatraju, zapisnicima, informacije o radu vladinih i parlamentarnih tijela kao što su komisije i odbori...);
- Kontinuirano unapređenje komunikacije sa građanima, privrednim subjektima, medijima, neprofitnim sektorom, itd - primjera radi kroz omogućavanje direktnе korespondencije građana i poslanika, kroz razvoj dvosmjerne komunikacije prilikom pripreme zakonodavnih i drugih akata, organizovanje javnih rasprava, isl.;
- Predstavljanje sopstvenih potencijala institucija i pojedinaca (podaci o projektima koji se provode i doprinosima svakog ministra i poslanika ponaosob tokom vršenja vlasti...);
- Jačanje povjerenja između parlamenta/vlada i građana – (objava što veće lepeze podataka o svakodnevnom djelovanju parlamentaraca i predstavnika izvršne vlasti).

U nastavku tabela zbirnih ocjena po vladama koja prikazuje otvorenost (transparentnost) vlada u Bosni i Hercegovini.

Ukupno indikatora za ocjenu - 24	Institucije VLADE	Broj pozitivnih ocjena	Broj negativnih ocjena	Djelomično - polovično	Ocjena projekta
TUZLANSKI KANTON	www.vladatlk.kim.ba	17	6	1	73%
BiH (Vijeće ministara BiH)	www.vijeceministara.gov.ba	16	6	2	71%
ZENIČKO – DOBOJSKI KANTON	www.zdk.ba	15	6	3	69%
REPUBLIKA SRPSKA	www.vladars.net	15	8	1	65%
BOSANSKO – PODRINJSKI KANTON	www.bpkqo.ba	14	9	1	60%
FEDERACIJA BIH	www.fbihvlada.gov.ba	13	9	2	58%
HERCEGOVACKO NERETVANSKI KANTON	www.vlada-hnz-k.ba	11	10	3	52%
KANTON 10	www.vladahbz.com	10	10	4	50%
HERCEGBOSANSKI K.					
POSAVSKI KANTON	www.zupanlijabosavskaba	10	10	4	50%
KANTON SARAJEVO	www.ks.gov.ba	10	12	2	46%
UNSKO – SANSKI KANTON	www.vladauksk.ba	8	13	3	40%
ZAPADNOHERCEGOVACKI KANTON	www.vladazzh.com	7	16	1	31%
SREDNJOBOSANSKI KANTON	www.sbk-ksb.gov.ba	6	15	3	28%

Po pojedinačnim indikatorima, tabelarni prikaz ocjena „otvorenosti svake od vlasta ponaosob u BiH“, od kantona do države, izgleda ovako:

INDIKATORI	VLADE												
	BIH	FBIH	RS	TUZ.K.	SARK.K.	BPK	USK	ZDK	POS.K	SBK	HNK	K10	ZZH
Da li postoji službena Internet stranica institucije?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Da li je Internet stranica institucije ažurirana (redovnost ažuriranja)?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA
Da li na Internet stranici Vlade postoji informacije o službi za odnose sa javnošću (kontakt – broj telefona, e-mail adresa)?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	1/2	DA	DA	DA	DA
Da li na početnoj web stranici (Home page) institucije postoji vidljiv „kontakt obrazac“ za građane ili obrazac „pitajte poslanike“	NE	1/2	DA	DA	DA	DA	DA	DA	NE	NE	NE	½ (djelimično)	NE
Da li institucija i koliko dana prije zasedanja postavlja na web stranicu „najavu sjednice“?	DA	NE (1-3)	DA (1 dan) (objava po usvajanj u DR)	1/2	NE	NE	DA (4-5)	DA (retroaktiv o, sa kašljenjem DA)	DA (5-7)	DA (5/7) (redovne)	DA (2-3)	DA (2-3)	DA
Da li je na web stranici institucije predlagacima	DA (Sa predlagacima)	NE (Bez predlag.)	DA (Bez predlag.)	DA (Sa predlagacima)	NE	NE	DA (često bez predlagacima)	DA (Sa predlagacima)	DA (Bez predlag.)	DA (Bez predlag.)	DA (Bez predlag.)	DA (Bez predlag.)	DA

doступан дневни ред за наредну сједницу – PRIJE ZASEĐANJA?	)	)	)	)	)	)	)	)	)	)	)	)
Da li je prilikom najave dnevnog reda moguće preuzeti (download) mjeru koja se nalazi na dnevnom redu?	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE	NE
Da li su, nakon sjeđice Vlade, dostupni na web stranici kao „download“ opcija materijali koji su razmatrani i usvojeni?	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE
Da li su na web stranici Vlade u roku od 24 sata dostupno saopštenje za javnost sa osnovnim podacima sa održane sjeđice?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	DA	DA
Da li isapštenje za javnost trebira desavanja u vezi sa djelom razmatranih mjera na sjeđnici ili obuhvata sve mjeru?	DA	1/2 (dio mjera)	DA (sve mjere) (bilježimo i kašnjenja sa postavlj.)	DA (sve mjere)	1/2 (sve mjere) (bilježimo i kašnjenja sa postavlj.)	1/2 (sve mjere)	1/2 (dio mjera)	1/2 (dio mjera)	NE (Saopš. se postavljaju retroaktivno sa većim kašnjenjem (sve mjere))	1/2 (dio mjera)	DA (veći dio mjera)	DA (veći dio mjera)
Da li je javnosti putem Internet stranice	NE	NE	NE	NE	NE	NE	DA	1/2	NE	NE	NE	NE

dostupan stenogram ili cjevolti zapisnik sa zasjedanja?								
Da li je putem Internet stranice dostupan audio zapis tokom ili nakon održanog zасједања?	NE							
Da li je putem Internet stranice dostupan video zapis tokom ili nakon održanog zасједања?	NE							
Da li je građanima omogućen pristup arhivskim podacima sa održanih zасједања Vlade?	DA	DA	DA	½	DA	DA	DA	½
Je li na Internet stranicici objavljen plan rada za 2013. godinu?	DA	DA	DA	NE	DA	NE	NE	NE
Da li su na stranicici objavljeni planovi rada za prethodne 3 godine (2010., 2011. i 2012.)?	½	DA	NE	DA	NE	DA	NE	NE
Da li je na Internet stranicici objavljeni izvještaj o radu za prethodne 3 godine – (2010., 2011. i 2012.)?	½	NE	NE	½	NE	DA	½	(DA – 2010. i 2011.g.)
Da li je na Internet	DA							

stranci dostupan Zakon o izvršenju budžeta za 2013. – Budžet 2013.?								
Da li su objavljeni budžeti za prethodne 3 godine (2010., 2011., 2012.)?	DA	DA	DA	½ (DA – 2012.)	DA	DA	DA	½ Dokume nti su objavile ni kroz N.Nov.)
Da li su objavljeni godistični izvještaji o realizaciji budžeta - za prethodne 3 godine (2010., 2011. i 2012.)?	DA	DA	DA	NE	NE	NE	NE	½ Dokume nti su objavile ni kroz N.Nov.)
Da li je na Internet stranci objavljen poslednji kvartalni izvještaj o izvršenju budžeta - 2013. godina (devetomjesečni)?	DA	NE	DA	NE	NE	NE	NE	NE
Da li su godišnji programi rada i budžeti u mašinski čitljivom formatu ili u više različitim formatu od kojih je bar jedan mašinski čitljiv?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA (Program nije objavljen) / Nisu objavljeni dokumenti
Da li postoji mogućnost za preuzimanje (download) godišnjih	DA	DA	DA	DA (Program nije objavljen)	NE /	DA (Program nije objavljen)	DA (Program nije objavljen)	DA (Program nije objavljen) / Nisu objavljeni dokum.

programa rada, odnosno budžeta institucija?										
Da li je na web stranci Vlade vidljivo postavljeno: Ustav Kantona Poslovnik o radu Zakon o Vladi	DA (Sva tri)	1/2 NE – Ustav (Sva tri)	DA (Sva tri)	DA (Sva tri)	DA (Sva tri)	1/2 NE – Poslov nik (Sva tri)	DA (Sva tri)	1/2 DA – Ustav i Zakon i Poslovnik NE – Ustav i Zakon	1/2 DA – Ustav i Zakon i Poslovnik NE – Poslovnik	1/2 DA – Ustav i Zakon i Poslovnik NE – Poslovnik

NUTI
JEDAN
OD 3
NUE
OBJ.

4.2.1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vijeća ministara BiH, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, u većem dijelu zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (71%). Stranica se redovno ažurira, a dostupan je i kontakt službe za odnose sa javnošću. Redovno se objavljaju „najave sjednica“ – u pravilu do 3 dana prije zasjedanja, sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja, uz prikazan dnevni red najavljenih sjednica. Prikaz dnevnog reda pruža uvid i u nazive predlagača mjera (obrađivače), što je pozitivna praksa koju bi trebalo da slijede sve vlade u BiH. Redovno se postavljaju i Saopštenja za javnost (u optimalnom roku od 24 časa po završetku sjednice), a ista tretiraju osnovne informacije o statusu svih razmatranih mjera na sjednici. Program rada Vijeća ministara BiH za 2013. godinu pregledno je predstavljen na sajtu (download - omogućen), ali u isto vrijeme na sajtu nedostaju dva od tri Programa rada iz prethodne tri godine. Nisu dostupni Programi za 2011. i 2012. godinu, a prikazan je za 2010. godinu. Na sajtu smo pokušali pronaći „Godišnje izvještaje o radu za Vijeće ministara BiH“ za prethodne 3 godine, ali smo mogli zaključiti da je samo dostupan Izvještaj o radu ove institucije za 2012.godinu, a nisu objavljeni za 2010. i 2011. godinu.

Kada je riječ o transparentnosti prikaza Budžeta Bosne i Hercegovine posjetilac sajta se može upoznati sa Budžetom za 2013. godinu, kao i sa onim iz prethodne 3 godine (2010, 2011. i 2012.g.). Redovno su objavljivani i Godišnji izvještaji o realizaciji Budžeta za 3 prethodne godine. Na vrijeme je objavljen i „Izvještaj o izvršenju Budžeta za 9 mjeseci 2013. godine“.

www.vijeceministara.gov.ba

Od osnovnih dokumenata kojima se definije rad Vijeća ministara BiH na sajtu su vidljiva i dostupna sva tri koja su akcentirana upitnikom: Ustav BiH, Poslovnik o radu Vijeća ministara BiH, kao i Zakon o Vijeću ministara BiH. Uz sve to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja predsjedavajućem VM BiH;

The screenshot shows the homepage of the Council of Ministers of Bosnia and Herzegovina. At the top, there's a navigation bar with links for 'Prethodnjih' (Previous), 'Ministarstva' (Ministries), 'Matica hrvatska' (Croatian Academy of Sciences and Arts), 'AMH', 'Aktivi sa sjednicom' (Activities at the meeting), 'Dijelovi Ministra' (Parts of the Minister), 'O RH', 'Elektroščita Vlade' (Electroshield of the Government), and 'Kontakt' (Contact). Below the navigation, there are several news items:

- Najave sjednica**: 27.12.2013, 78. sjednica Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.
- Aktuelnosti predsjedavajućeg**: 18.12.2013, Održana 77. sjednica Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.
- Saopštenja sa sjednica**: 18.12.2013, Odluke o dodjeli grant sredstava za subjekte iz oblasti kulture i sporta.
- Zaključci sa sjednica**: 18.12.2013, Zaključci 77. sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine.
- Zaključci 77. sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine**: Govor predsjedavajućeg Bevande na tradicionalnom božićnom prijemu.
- Predsjedavajući Vijeća ministara BiH Vjekoslav Bevanda organizovao je tradicionalni božićni prijem u Sarajevu.** (Govor predsjedavajućeg objavljen u cijelosti)
- Aktuelnosti zamjenika predsjedavajućeg VM**: 23.12.2013, Ministar vanjskih poslova BiH Zlatko Lagumdzija uputio čestitku kardinalu Vinku Puljiću povodom nastupajućeg katoličkog Božića.
- Aktuelnosti zamjenika predsjedavajućeg**: 23.12.2013, Ministar vanjskih poslova BiH Zlatko Lagumdzija uputio čestitku kardinalu Vinku Puljiću povodom nastupajućeg katoličkog Božića.

At the bottom left, there's a calendar for December 2013 showing dates from 25 to 31. On the right, there are two small images: one of a man speaking at a podium and another of two men sitting at a table signing documents.

- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mjera se ne može preuzeti (download) niti nakon održane sjednice kada se u Saopštenju navede kako je ista usvojena;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Arhiva programa rada ne sadrži godišnje programe rada za 2011. i 2012.godinu;
- Na sajtu nisu javno objavljeni Izvještaji o radu Vijeća ministara BiH za 2010. i 2011.godinu, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramske aktivnosti;

NAPOMENA: Krajem marta 2014. godine provjerili smo da li su na WEB sajtu Vijeća ministara BiH objavljeni Program rada Vlade i Budžet BiH za 2014. godinu, i uvjerili se da su objavljeni i Budžet i Program rada. Takođe, za razliku od perioda kada smo finalizovali ovu Analizu (kraj januara mjeseca 2014. godine), na sajtu Vijeća ministara BiH objavljeni su svi programi rada, te izvještaji o realizaciji programa rada za 2010, 2011 i 2012. godinu. Izuzetak je Program rada VM BiH za 2011. godinu, a kada je ova institucija radila čitavu godinu bez verifikacije ovog dokumenta.

Ipak, ove informacije o dešavanjima nakon januara mjeseca 2014. godine, tj. od momenta finalizacije ove analize, biće obrađene i valorizovane u nekom od narednih istraživanja.

4.2.2. Vlada Republike Srpske (RS)

POZITIVNO (+)

I sajt Vlade Republike Srpske spada među sveobuhvatnije i bolje u poređenju sa ostalim vladama u BiH i indikatorima koji su bili predmet posmatranja, ali postoji i mnogo prostora za unapređenje istog. Web stranica Vlade RS iznad polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (65%). Stranica se redovno ažurira, vidljiv je kontakt službe za odnose sa javnošću, a na „home page“ građani imaju mogućnost direktno poslati mail premijerki RS putem „kontakt obrasca“. U isto vrijeme redovno se objavljaju „najave sjednica“ sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja, ali se ova aktivnost ne realizuje na vrijeme. Sjednice se na sajtu Vlade u pravilu najavljaju nekoliko sati prije zasjedanja, umjesto nekoliko dana ranije. Uz uopštenu „najavu sjednice“ prikazan je i dnevni red sjednice, ali je nedostatak taj što nije praksa da se pruži uvid u nazine predлагаča mjera. Po okončanju zasjedanja Vlade RS, u roku od 24 sata na sajt se postavlja Saopštenje, ali isto ne tretira informacije o statusu svih razmatranih mjera, nego samo dijela – najvažnijih³⁴ (zakonskih, podzakonskih, strateških akata i sl.). Ukoliko se govori o nastojanju na dodatnom povećanju stepena javnosti rada, bitno je da se u Saopštenju prenesu informacije o svim razmatranim mjerama na Vladi, bez bilo kakvog oblika selektovanja, odnosno filtriranja informacija. Pogotovo kada je poznato da trenutno nisu putem Web sajta javnosti dostupni zapisnici sa održanih zasjedanja Vlade.

www.vladars.net

Prateći transparentnost objave planova rada moguće je zaključiti kako je Program rada Vlade za 2013. godinu predstavljen na sajtu (download – omogućen). Uz Program rada, web sajt omogućava uvid u Budžet RS za 2013. godinu, a i u Budžete za tri prethodine godine (2010, 2011. i 2012.g.). Takođe, javnosti su dostupni i Izvještaji o izvršenju Budžeta za tri prethodne godine. Na WEB sajtu Vlade RS postoji izdvojen link “Budžet³⁵” na kom su predstavljeni novi i arhiva prethodnih

The screenshot shows the homepage of the official website of the Government of the Republic of Srpska (Vlada Republike Srpske). The top navigation bar includes links for 'Home', 'News', 'Events', 'Activities', 'Topics and Projects', 'Government', and 'Ministries'. Below the navigation, there's a large photo of the Prime Minister at an event. To the right, there's a sidebar for the Ministry of Internal Affairs, which includes contact information (phone: 051 533-478, fax: 051 533-444, email: ministar@vladars.net) and an address: 'Tuzla, Republic Square 1, 78000 Banja Luka'. There are also sections for the Register of Institutions and Symbols.

³⁴ U obrazloženju po ovom pitanju iz Generalnog sekretarijata RS rečeno je da Saopštenja obuhvataju informacije o dijelu mjera – najvažnijihza interes građana, jer ako bi se govorilo o svim mjerama onda bi Saopštenja bila preobimna.

³⁵<http://www.vladars.net/sr-SP-Cyril/Vlada/Aktivnosti/Budzet/Pages/Splash.aspx>

Budžeta. Po istom principu trebao bi se formirati i link "Programi rada Vlade".

Od osnovnih dokumenata kojima je definisan rad Vlade RS na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti Ustav RS, Zakono Vladi Republike Srpske, kao i Poslovnik o radu Vlade.

Uz to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- U najavi „dnevnog reda“ uz tačke o kojima će se raspravljati nisu navedeni predлагаči mjera;
- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mjera se ne može preuzeti (download³⁶) niti nakon održane sjednice kada se u Saopštenju navede kako je ista usvojena;
- Saopštenje za javnost, koje se objavljuje nakon održanog zasjedanja, ne tretira informacije o svim razmatranim mjerama;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa³⁷ sa održanih sjednica;
- Netransparentnim je ocjenjeno i to da web sajt ne pruža uvid u Programe rada Vlade RS za prethodne godine –primjera radi nema objavljenih Programa rada Vlade za 2010,2011. ili 2012. godinu, kao niti za godine prije tog perioda. U vezi sa ovim pitanjem napominjemo još jednom potrebu da se formira poseban link „Programi rada Vlade“.
- Nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Vlade za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramske aktivnosti;
- Vlada RS u trenutku finalizacije ove analize (jaunar, 2014) kasni sa objavom „Devetomjesečnog izvještaju o izvršenju Budžeta RS za 2013.g.“

NAPOMENA: Iz Generalnog sekretarijata Vlade RS nije bilo mnogo komentara na nalaze CCI, a izdvojili bi onaj u kojem se obrazlaže uskraćivanje mogućnosti za „download“ mjera iz najavljenog dnevnog reda sjednice na način: „Budući da je riječ o radnim materijalima koji su podložni promjenama u toku sjednice, isti se ne objavljaju na sajtu“.

Na pitanje zašto nisu nakon sjednice Vlade dostupni na Web stranici kao „download“ opcija materijali koji su razmotreni i usvojeni, iz Vlade RS poručuju sljedeće: „Radni materijal nakon usvajanja od strane Vlade

---

³⁶Pojašnjenje u „napomeni“.

³⁷ Omogućen je striming sa konferencija za novinare, održanih nakon sjednica Vlade.

RS moguće je dobiti od samog predлагаča tog materijala. Značajni dokumenti poput budžeta, ekonomске politike, programa rada Vlade i slično, dostupni su za preuzimanje sa portala Vlade RS“ – kraj citata“.

Cijeneći stavove Generalnog sekretarijata RS, ne dovodeći u pitanje činjenicu da se materijali koji budu usvojeni na sjednici Vlade, po Zakonu o slobodi pristupa informacijama, mogu dobiti od predлагаča, još jednom se naglašavapotreba postajeći princip javnosti rada bude dodatno unaprijeđen. Naime, nuđenjem opcije „download“ za materijale koje razmotri Vladi, pa čak i u slučajevima kada su u najavi, nije strana pojava već odavno uveden standard u radu Vlade Srbije, Vlade Hrvatske, Vlade Crne Gore, Vlade Slovenije, itd... Neophodno je da po ovom principu bar entitetske vlade u BiH i Vijeće ministara u skorašnjem periodu, unaprijede transparentnost svog rada.

NAPOMENA2: Krajem marta 2014. godine provjerili smo da li su na WEB sajtu Vlade RS objavljeni Program rada Vlade i Budžet RS za 2014. godinu, i uvjerili se da Budžet jest objavljen, ali ne i Program rada. Ipak, ove informacije o dešavanjima nakon januara mjeseca 2014. godine, tj. od momenta finalizacije ove analize, biće obrađene i valorizovane u nekom od narednih istraživanja.

4.2.3. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade Federacije BiH, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, spada u red onih koje iznad polovično zadovoljavaju kvalitetom i količinom prikazanih podataka (58%). U isto vrijeme riječ je i o velikom broju nedostajućih informacija, a kojima bi se znatno unaprijedila transparentnost rada ove institucije. Stranica se redovno ažurira, a dostupan je i kontakt službe za odnose sa javnošću. Po okončanju zasjedanja Vlade Federacije BiH, u roku od 24 sata na sajt se postavlja Saopštenje, i isto tretira informacije o statusu svih razmatranih mjera. Prateći rad Federalne vlade svjedoci smo da se na Web stranici ne postavljaju „najave sjednice“, dok u isto vrijeme one budu proslijeđene dan prije zasjedanja na e-mail adrese nekoliko desetina medija i drugih saradnika Vlade Federacije BiH. Uz „najavu“ ne bude dostupan „dnevni red“ sjednice, a isti postaje javan nakon što se potvrdi na sjednici Vlade. Zbog toga, Vlada Federacije BiH bi trebala slijediti praksu većine drugih Vlada u BiH, kao i onih u okruženju, a na način da dan prije sjednice objavljuje nacrt³⁸ dnevnog reda, uz prikaz obrađivača mjera.

www.fbihvlada.gov.ba

Po pitanju objave planova rada moguće je zaključiti kako je Program rada Vlade za 2013. godinu predstavljen na sajtu (download - omogućen), a dostupni su i Programi iz prethodne 3 godine (2010,2011. i 2012.g.). Sajt omogućava i uvid u Budžet Federacije BiH za 2013. godinu. Posjetilac sajta se može upoznati i sa Budžetima za 2010, 2011. i 2012. godinu, kao i sa „Godišnjim izvještajima o izvršenju Budžeta“ za ove godine. Uz to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina. Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade Federacije BiH na sajtu su vidljivi i dostupni Zakon o Vladi Federacije BiH, te Poslovnik o radu Vlade.

³⁸ Iz Vlade Federacije BiH su upozorili na Član 45. Stav. 3 Poslovnika o radu Vlade F BiH u kom se kaže: "Dnevni red je usvojen kad ga prihvati Vlada". Upravo iz tog razloga CCI naglašava potrebu objave nacrt-a dnevnog reda (sa pregledom obrađivača), što bi povećalo transparentnost rada ove institucije, a ne bi bilo u suprotnosti Poslovniku.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja premijeru Federacije BiH, ali je pozitivno to što je među „kontaktima“ predviđena opcija slanja direktnog maila premijeru;
- Vlada Federacije BiH ne postavlja na web sajt „najavu sjednica“ sa datumom, mjestom i vremenom održavanja sjednice;
- Netransparentnost Vlade se ogledava i po tome što „dnevni red“ sjednice nije javan prije zasjedanja, a samim tim javnost nije upoznata niti sa potencijalnim predlagajućima mjera;
- Dnevni redovi redovnih sjednica se objavljuje tek po usvajanju istih, dok se dnevni redovi hitnih, vanrednih i tematskih zasjedanja uopšte ne objavljuju na sajtu Vlade FBiH;
- S obzirom da se dnevni red ne najavljuje, prije nego bude verifikovan, teško je i govoriti o potrebi da mјere (zakoni, odluke, izvještaji...) koje su na nacrtu dnevnog reda budu dostupne kroz sekciju „download“;

NAPOMENA: Iz Vlade Federacije BiH neobjavljivanje dnevnog reda prije nego isti bude verifikovan na sjednici Vlade pravdaju činjenicom da „nacrt“ pretrpi velike izmjene i dopune na početku sjednice. Ipak, CCI vrši monitoring rada ove institucije duži niz godina na osnovu kojeg možemo potvrditi kako dolazi do izmjena i dopuna konačnog dnevnog reda u odnosu na nacrt, ali te izmjene nisu u tolikom obimu da se ne bi mogao najavljivati i nacrt. Ovakom logikom Vlade Federacije BiH niti jedan zakon se ne bi objavljivao u formi nacrt u javnosti dok ne bi bio usvojen kao prijedlog.

- „Download“ opcija preuzimanja mјera nije omogućena niti nakon održavanja sjednica – usvajanja mјera;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Vlade za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramskih aktivnosti;
- Vlada FBiH kasni sa objavom „Devetomjesečnog izvještaju o izvršenju Budžeta FBiH za 2013.g.“
- Na kraju, zamjerkuje moguće uputiti i zbog toga što na vidljivo mjesto, među značajnim dokumentima, nije postavljen i „Ustav Federacije BiH“.

NAPOMENA: Krajem marta 2014. godine provjerili smo da li su na WEB sajtu Vlade Federacije BiH objavljeni Program rada Vlade i Budžet Federacije za 2014. godinu, i uvjerili se da su objavljeni i Budžet i Program rada. Ipak, ove informacije o dešavanjima nakon januara mjeseca 2014. godine, tj. od momenta finalizacije ove analize, biće obrađene i valorizovane u nekom od narednih istraživanja.

4.2.4. Vlada Tuzlanskog kantona

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade Tuzlanskog kantona, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, u većem dijelu zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (73%). U poređenju sa ostalim Kantonima i na osnovu postavljenih indikatora, web sajt Vlade TK je najsveobuhvatniji. Stranica se redovno ažurira, vidljiv je kontakt službe za odnose sa javnošću, a na „home page“ građani imaju mogućnost ministrima poslati direktno-mail koristeći kreirani „kontakt obrazac“. Takođe, „najave sjednica“ (redovnih), uz prikaz dnevnog reda sa obrađivačima mjera, se postavljaju na sajt u pravilu 3 dana prije sjednice Vlade, a nakon zasjedanja u optimalnom roku od 24 sata postavlja se iSaopštenje sa sjednice koje obuhvata informaciju o svim realizovanim mjerama. Uz to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina.

www.vladatk.kim.ba

Program rada Vlade za 2013. godinu pregledno je predstavljen na sajtu (download - omogućen), a dostupni su i Programi iz prethodne 3godine (2010, 2011. i 2012.g.). Transparentan je Budžet Kantona za tekuću godinu, kao i Budžeti za tri prethodne godine.

Za razliku o većine drugih kantona, na
sajtu Vlade Tuzlanskog kantona je
moguće pronaći „Godišnje izvještaje o
izvršenju Budžeta“ za posljednje 3
godine (2010., 2011. i 2012.g.), kao i
„Devetomjesečni izvještaj o realizaciji
Budžeta za 2013. Godinu“.

Od osnovnih dokumenata kojima se definije rad Vlade na sajtu su vidljiva i dostupna sva tri akcentirana upitnikom: Ustav TK, Zakon o Vladu Tuzlanskog kantona (uz prikaz realizovanih izmjeni i dopuna ovog zakona), te Poslovnik o radu Vlade.

GLAVNI NEDOSTATCI(-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja premijeru Tuzlanskog kantona;
- Zamjerkako je i to što se na postavljaju „najave sjednice“ kada je riječ o vanrednih/hitnim zasjedanjima – u najgorem slučaju najava bi trebala biti bar u danu zasjedanja;
- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mjeru se ne može na Web stranici preuzeti (download³⁹) niti nakon održane sjednice, tj. po obavještenju o realizaciji iste u Saopštenju; U Fusnoti je navedeno dobijeno pojašnjenje iz Vlade Tuzlanskog kantona o tome da su određene mjeru dostupne predstavnicima medija, uz pristupnu šifru, a pravo pitanje je zbog čega za sve mjeru nije omogućena „download“ sekcija pute Web sajta, bez pristupnih šifri;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cjelovit zapisnik⁴⁰ sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja⁴¹ o radu Vlade za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramskih aktivnosti;

---

³⁹Obrađeni materijali su dostupni u dijelu Web stranice namijenjenom za predstavnike medija. Svi mediji su dobili korisničko ime i šifru za pristup ovom dijelu Web site-a odakle mogu preuzeti sve usvojene i obrađene materijale iz Dnevnog reda Vlade.

⁴⁰ Po dobijenom pojašnjenju iz Vlade Tuzlanskog kantona, usvojeni Izvodi iz zapisnika sa sjednica Vlade Tuzlanskog kantona su bili dostupni široj javnosti u prethodnoj verziji web stranice. Zbog promjene web dizajna, kao i samog principa na kojem je zasnovana novija web stranica još uvijek je u toku migracija podataka sa starog web servera, te će usvojeni zapisnici biti postavljeni u vrlo skoroj budućnosti. Realizacija ovog projekta je u toku.

⁴¹Kao što je to slučaj i sa usvojenim Izvodima iz zapisnika sa sjednica Vlade TK, i izvještaji o radu su bili dostupni, te se već radi na njihovom ponovnom vraćanju u okvire nove – trenutne web stranice Vlade TK. Realizacija je u toku.

4.2.5. Vlada Sarajevskog kantona

POZITIVNO (+)

Iznenađujuće s obzirom na razvijenost Kantona, internet stranica Sarajevskog kantona, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, ispod polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (46%). Stranica je redovno ažurirana, vidljiv je kontakt službe za odnose sa javnošću, a na „home page“ građani imaju mogućnost direktno poslati mail premijeru KS putem „kontakt obrasca“. Saopštenja za javnost u vezi sa održanim zasjedanjima se postavljaju na sajt, ali sa većim zakašnjenjem. Saopštenja tretiraju informaciju o svim realizovanim mjerama. Sajt omogućava i uvid u Budžet Kantona za 2013. godinu, dok je tek polovično zadovoljenuvid u arhivu prikazanih Budžeta za posljednje tri godine. Predstavljen je Budžet za 2012. ali ne i za 2011. i 2010. godinu. Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade na sajtu su vidljiva i dostupna sva tri koja akcentirana upitnikom: Ustav Sarajevskog kantona, Poslovnik o radu Vlade, kao i Zakon o Vladi Sarajevskog kantona. Uz to, sajt u manjem obimu pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina, tačnije postoje informacije od početka 2012. godine.

www.ks.gov.ba

GLAVNI NEDOSTATCI(-)

- Vlada Sarajevskog kantona ne postavlja na web sajt „najavu sjednica“ sa datumom, mjestom i vremenom održavanja sjednice;
- Netransparentnost Vlade se ogledava i u tome što dnevni red sjednice nije javan prije zasjedanja, a samim tim javnost nije upoznata niti sa predlagачima mjera;
- S obzirom da se dnevni red najavljuje nemoguće je govoriti o pravoj potrebi da mjere (zakoni, odluke, izvještaji...) koje su na dnevnom redu budu dostupne kroz sekciju „download“;
- „Download“ opcija preuzimanja mjera nije omogućena niti nakon održavanja sjednica – usvajanja mjera;
- Saopštenja za javnost u vezi sa održanim zasjedanjima, sa informacijama o svim realizovanim mjerama, neblagovremeno se postavljaju na sajt;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku uvidana cijelovit zapisnik sa sjednica ili stenogram;

- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Posebno netransparentnim je ocjenjeno da web sajt ne pruža uvid u Program rada Vlade Sarajevskog kantona za 2013. godinu, a pored toga nije objavljen niti jedan Program rada Vlade za prethodne 3 godine (2010, 2011, 2012.g.);
- Negativnim je ocjenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Vlade za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramske aktivnosti;
- Kada je riječ o Budžetu, netransparentnim je ocjenjeno to što se na sajtu Vlade Sarajevskog kantona ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine, a u trenutku finalizacije ove analize (jaunar, 2014) kasni sa i sa objavom „Devetomjesečnog izvještaj o realizaciji Budžeta za 2013. godinu“;

4.2.6. Vlada Zeničko - dobojskog kantona

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade ZDK, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, spada u red onih koje iznad polovično zadovoljavaju kvalitetom i količinom prikazanih podataka⁴² (69%). Ipak i u ovom slučaju je riječ o priličnom broju nedostajućih informacija, kojima bi se znatno unaprijedila transparetnost rada institucije. Generalno, stranica se redovno ažurira, ali već tokom početnog upoznavanja sa sadržajem iste posjetilac će primjetiti kako nije u potpunosti vidljiv kontakt podatak sa osnovnim informacijama službe za odnose sa javnošću⁴³. U isto vrijeme redovno se objavljaju „najave sjednica“ – u pravilu do 5 dana prije zasjedanja, sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja. Uz uopštenu „najavu sjednice“ prikazan je i dnevni red sjednice, ali je nedostatak taj što nije stalna praksa da se pruži uvid u nazive predлагаča mjera. Nakon održane sjednice Vlade, službenik Ureda premijera za odnose sa javnošću prvi obavesti sa sjednice, u sklopu „Vijesti“ (link) s naslovom koji upućuje na najvažnije donesene odluke.

www.zdk.ba

Za primjer ostalim Vladama, izdvajamo praksu Vlade ZDK koja po završetku sjednice omogućava sekciju „download“ za sve realizovane mjere sa određene sjednice. Nedostatak je što ova opcija nije omogućena i kroz najavu dnevnog reda. U sklopu objavljenih materijala sa sjednica Vlade, objavljaju se i zapisnici sa prethodno održanih sjednica (nakon što budu usvojeni).

Prateći transparentnost objave planova rada vidi se kako je Program rada Vlade za 2013. godinu predstavljen na sajtu (download - omogućen), ali se ne može u potpunosti biti zadovoljnim sa arhivom

⁴² Iz Sekretarijata Vlade ZDK stiže obavještenje da je u narednom periodu planirano redizajniranje kompletne Web stranice ZDK, za što su obezbjeđena sredstva iz Projekta jačanja institucija vlasti i procesa u BiH. Iz Sekretarijata poručuju i to da će uzeti u obzir sve indikatore koje je CCI tretirao ovom analizom, s ciljem da se razmotre načini i mogućnosti za obogaćivanje stranice dodatnim sadržajem.

⁴³ U kontaktima je ostavljena mogućnost slanja e-mail prema osobi za koju nije eksplicitno navedeno da je zadužena za odnose sa javnošću, a uz to nisu navedeni brojevi telefona/faksa. S tim u vezi, na jednostavan način kontakt informacije treba dopuniti sa istaknutim imenom i prezimenom službenika za odnose sa javnošću, uz kontakt telefon/faks. Iz Sekretarijata Vlade ZDK poručuju da službenik za odnose sa javnošću redovno komunicira sa medijima i priprema tekstove za objavu na Web stranici.

prikazanih Programa za posljednje tri godine. Predstavljeni su Programi za 2012. i 2011, ali ne i za 2010. godinu. Potrebno je istaknuti i činjenicu da sajt Vlade ZDK pruža pregled Izvještaja o radu Vlade za posljednje 3 godine (2010, 2011. i 2012.g.). Takođe, sajt omogućava i uvid u Budžet Kantona za 2013. godinu, a dostupni su i Budžeti za 3 prethodne godine. Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade na sajtu su vidljiva i dostupna sva tri koja akcentirana upitnikom: Ustav ZDK, Poslovnik o radu Vlade, kao i Zakon o Vladi ZDK. Uz sve to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina.

GLAVNI NEDOSTATCI(-)

- Nisu vidljive kontakt informacije osobe ili službe za odnose sa javnošću, a na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja premijeru ZDK;
- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere;
- U određenim slučajevima, saopštenje za javnost o održanom zasjedanju se postavlja izvan optimalnog roka od 24 sata i isto ne tretira informaciju o svim razmatranim mjerama;
- Web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Netransparentnim - kada je riječ o Budžetu, ocjenjeno je i to što se na sajtu Vlade ZDK ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine, a u trenutku finalizacije ove analize (jaunar, 2014) kasni se i sa objavom „Devetomjesečnog izvještaja o realizaciji Budžeta za 2013. godinu“;

4.2.7. Vlada Kantona 10

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade Kantona 10, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (50%). Stranica se redovno ažurira, a dostupan je i kontakt službe za odnose sa javnošću. Redovno se objavljuju „najave sjednica“ – u pravilu do 3 dana prije zasjedanja, sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja, uz prikazan dnevni red najavljenih sjednice. Međutim, dnevni red ne pruža uvid u nazive predлагаča mjera, a objava predлагаča je dobra praksa i većina vlada u BiH to čini. Po okončanju zasjedanja Vlade Kantona, u roku od 24 sata na sajt se postavlja Saopštenje, i isto tretira informacije o statusu svih razmatranih mjera. Uz to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina, tačnije od početka 2011. godine. Među izdvojenim dokumentima javnosti je na uvid dostupan Budžet Kantona 10 za 2013. godinu, a u isto vrijeme nije moguće izraziti zadovoljstvo činjenicom da se među izdvojenim dokumentima ne nalaze Budžeti iz arhive - za prethodne tri godine (2010, 2011 i 2012.g.).

www.vladahbz.com

Teoretski, Budžete, kao i izvještaje o izvršenju istih za prethodne godine moguće pronaći na sajtu Vlade Kantona 10, ali kada se upusti u detaljne preglede objavljenih Narodnih novina Kantona. Ovakav, posredan pristup objave najvažnijih dokumenata kojima se definije rad kantonalnih vlasti nije u domenu očekivane transparentnosti rada jedne vlade. Korisno je da se na Web stranici formiraju linkovi kao što su „budžeti“ i „programi rada“, a na kojima bi bili prikazani budžeti, rebalanski, te izvještaji o realizaciji budžeta za posljednjih nekoliko godina, tj. programi rada i izvještaji o radu vlade kada je riječ o segmentu planiranja.

The screenshot shows the homepage of the Government of Herzegovina County (Vlada Hercegbosanske Županije). The main navigation menu includes links for Home (POČETNA), News (NOVOSTI), Meetings (SJEDNICE), Organization (USTROJSTVO), Ministries (MINISTARSTVA), and Offices/Agencies (URED I SLUŽBE). A sidebar on the right is titled 'IZDVJENO' (highlighted) and contains links to 'Dokumenti' (Documents), 'Novosti' (News), 'Proračan 2013.', 'O Županiju', 'Postoji Županije', and 'Kontakt Županija'. The central content area features a large banner image of a snowy mountain landscape. Below the banner, a specific news item is highlighted: 'Dobrodošli na stranicu Vlade Hercegbosanske Županije' (Welcome to the website of the Government of Herzegovina County) and 'Vlada Hercegbosanske Županije upriličila božićni i novogodišnji domjenak' (The Government of Herzegovina County has issued a Christmas and New Year message). The message was dated 21.12.2012. The message itself is in a smaller text box with a photo of a group of people. At the bottom of the page, there's a footer with contact information: 'Služba za odnose s javnošću Vlade Hercegbosanske Županije, Štjepana R. Kostromica 36, 81129 Široki Brijeg, BIH', phone numbers 'T: +387 014 / 200-161' and 'F: +387 014 / 200-162', email addresses 'E: sos@vladahbz.com' and 'E: info@vladahbz.com', and a logo for 'AKTIVNI BUDŽET'.

Identičan slučaj postoji i kada se na Web stranici Vlade pokušaju pronaći dokumenti kao što su Ustav, Zakon o Vladi, te Poslovnik o radu Vlade. Tokom kreiranja analize zaprimljen je dopis iz Vlade Kantona 10 u kojem se naznačava da je Ustav objavljen u NN 1/96, Zakon o Vladi u NN 2/96, a Poslovnik o radu u NN 3/97. Istina, pomenuti brojevi Narodnih novina jesu objavljeni na Web stranici Vlade Kantona 10, ali

se i u ovom slučaju nameće potreba da takvi dokumenti budu široj javnosti dostupni u direktnoj formi – izdvojeni među značajne dokumente.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja premijeru Kantona 10;
- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mјera se ne može preuzeti (download) niti nakon održane sjednice kada se u Saopštenju navede kako je ista usvojena;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cjelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Posebno netransparentnim je ocijenjeno da web sajt ne pruža uvid u Program rada Vlade Kantona 10 za 2013. godinu, a pored toga nije objavljen niti jedan Program rada Vlade za prethodne 3 godine (2010, 2011, 2012.g.);
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Vlade za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramskih aktivnosti;
- Netransparentnim - kada je riječ o Budžetu, je ocijenjeno to što se na sajtu Vlade Kantona 10 ne mogu u izdvojenoj i jednostavno vidljivoj sekciјi pronaći Budžeti za najmanje 3 posljednje godine, kao i izvještaji o izvršenju Budžeta, uz napomenu da se u trenutku finalizacije ove analize (jaunar, 2014) kasni i sa objavom „Devetomjesečnog izvještaja o realizaciji Budžeta za 2013. godinu“;
- Na kraju, prateći objavu osnovnih dokumenata kojima se definije rad Vlade zamjerke su upućene i zbog toga što na vidljivo mjesto, izdvojeno među značajnim dokumentima, nisu postavljeni ni Ustav o Kantonu 10, ni „Zakon o Vladi Kantona 10“, niti Poslovnik o radu Vlade“.

4.2.8. Vlada Hercegovačko - neretvanskog kantona (HNK)

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade HNK, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, iznad polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (54%). Stranica se redovno ažurira, a dostupan je i kontakt službe za odnose sa javnošću. Redovno se objavljaju „najave sjednica“⁴⁴ – u pravilu do 7 dana prije zasjedanja, sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja. Uz uopštenu „najavu sjednice“ prikazan je i dnevni red sjednice, ali je nedostatak taj što isti ne pruža uvid u nazine predлагаča mjera. Po okončanju zasjedanja Vlade HNK, u roku od 24 sata na sajt se postavlja Saopštenje. Saopštenje sadrži sve bitne informacije o održanoj sjednici, kao i odluke i zaključke koji su usvojeni.

Sajt omogućava i uvid u Budžet Kantona za 2013. godinu, a može se biti zadovoljnim i sa arhivom prikazanih Budžeta za tri prethodne godine (2010,2011. i 2012.g.). Budžeti su prikazani u mašinski čitljivom formatu – omogućena je opcija „download“. Uz to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina. Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade, na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti dva od tri koji su akcentirani upitnikom – Ustav HNK i Zakon o Vladi Hercegovačko - neretvanskog kantona.

www.vlada-hnz-k.ba

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja premjeru Hercegovačko - neretvanskog kantona;
- Vanredna i telefonska zasjedanja se ne najavljaju niti u danu zasjedanja;
- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mjera se ne može preuzeti (download⁴⁵) niti nakon održane sjednice kada se u Saopštenju navede kako je ista usvojena;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;

⁴⁴ Najave sjednica se postavljaju za redovne, ali ne i za vanredne i telefonske sjednice.

⁴⁵ Po informacijama iz Odjela za odnose sa javnošću HNK, u toku su aktivnosti vezane za uspostavu e-vlade, koje će biti realizovane u zavisnosti od materijalnih sredstava, a u sklopu kojih bi se moglo i ovo pitanje riješiti.

- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Posebno netransparentnim je ocijenjeno da web sajt ne pruža uvid u Program rada Vlade HNK za 2013. godinu, a pored toga nije objavljen niti jedan godišnji Program rada Vlade u periodu 2010 – 2012.g.;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nisu objavljeni nigodišnji izvještaji o radu Vlade za posljedne tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramske aktivnosti;
- Kada je riječ o Budžetu, netransparentnim je ocijenjeno to što se na sajtu Vlade HNK ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine, a u trenutku finalizacije ove analize (jaunar, 2014) kasni se i sa objavom „Devetomjesečnog izvještaja o realizaciji Budžeta za 2013. godinu“;
- Na kraju, prateći objavu osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade neophodna je napomena da još uvijek nije na vidljivo mjesto, izdvojeno među značajnim dokumentima, postavljen i Poslovnik o radu Vlade HNK⁴⁶.

---

⁴⁶ Iz Odjela za odnose sa javnošću Vlade HNK poručuju da će Poslovnik u što skorije vrijeme biti postavljen na Web sajt.

4.2.9. Vlada Unsko – sanskog kantona (USK)

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade Unsko-sanskog kantona, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, spada u red onih koje u najmanjem obimu zadovoljavaju kvalitetom i količinom prikazanih podataka (40%). Govoreći o dijelu podataka koji se trenutno postavljuju na sajt (dnevno – političke aktivnosti Premijera i ministara), moguće je zaključiti kako se ova stranica redovno ažurira. Na web stranici je vidljiv kontakt službe za odnose sa javnošću, a kao dobru praksu potrebno je istaknuti to što na „home page“ građani imaju mogućnost direktno poslati mail premijeru USK putem „kontakt obrasca“. Po okončanju zasjedanja Vlade USK, u roku od 24 sata na sajt se postavlja Saopštenje, s tim da isto tretira informacije o statusu samo dijela razmatranih mjera, ne svih⁴⁷. Za razliku od većine Web stranica kantonalnih Vlada, na Web sajt Vlade USK ne postavlja se „najava sjednice i dnevni red“ što zasigurno ne doprinosi zadovoljavanju osnova javnosti rada ove institucije. Iz Pres službe Vlade USK su potvrdili ovu činjenicu, uz navod da se medijima i određenim organizacijama upućuje poziv za sjednicu nekoliko dana prije zasjedanja vlade USK.

www.vladausk.ba

Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade, na sajtu su vidljiva i dostupna dva od tri koji su akcentirani upitnikom – Ustav USK, te Zakon o Vladi USK.

Kada je riječ o transparentnosti prikaza godišnjih budžeta USK, zapažanja, zamjerke, ali i preporuke bi bile identične onima koje su bile upućene nadležnim u Skupštini USK. Naime, na naslovnoj stranici Web sajta Vlade postavljen je link za pregled svih „Službenih glasnika USK od 2007. godine do danas“. U pregledniku Službenih glasnika posebno su naznačeni oni koji u sebi sadrže Budžete USK. Na taj način se bilo moguće uvjeriti kako su transparentno prikazani Budžeti

⁴⁷ U dopisu iz Pres službe Vlade USK napomenuto je da Saopštenje obuhvata informacije o svim realizovanim mjerama. Dodatno je provjereno ovo pitanje i što je potvrdilo navod iz glavnog teksta – da Saopštenje najčešće obuhvata informaciju o dijelu razmatranih mjera. Primjera radi, iz Zapisnika za 149. Sjednicu Vlade USK vidimo da je na sjednici realizovano 15 mjera. U saopštenju za tu sjednicu (<http://www.vladausk.ba/v2/index.php?stream=vijest&vid=14268>) obrazložen je stav Vlade za 6 mjera. Izuzetak su sjednice koje imaju mali broj tačaka na dnevnom redu, a u tom slučaju Saopštenje tretira info o svim mjerama.

USK za period 2010 – 2013. godina. Kako bi se i dodatno unaprijedila javnost rada, a s obzirom na bitnost dokumenata kakvi su Budžeti Kantona ili recimo Programi rada institucije, u skorijem periodu treba obezbjediti i direktni link „Budžeti“/„Programi“, već na naslovnoj stranici sajta www.vladausk.ba.

GLAVNI NEDOSTATCI -

- Vlada USK ne postavlja prije zasjedanja na web sajt „najavu sjednica“ sa datumom, mjestom i vremenom održavanja sjednice;
- Netransparentnost Vlade se ogledava i po tome što dnevni red sjednice nije javan prije zasjedanja, a samim tim javnost nije upoznata niti sa predlagачima mjera;
- S obzirom da se dnevni red ne najavljuje teško je i govoriti o pravoj potrebi da mjere (zakoni, odluke, izvještaji...) koje su na dnevnom redu budu dostupne kroz sekciju „download“;
- „Download⁴⁸“ opcija preuzimanja mjera nije omogućena niti nakon održavanja sjednica – usvajanja mera;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovitom knjigovodstvu (We) - [www.vladausk.ba/knjik5\(id\)-6\(\)\(z\)-\(id\)-7\(\)6\(s\)-4\(j\)5\(7d\)-6\(nic...](http://www.vladausk.ba/knjik5(id)-6( )(z)-(id)-7( )6(s)-4(j)5(7d)-6(nic...)

a koji budu odobreni od nadležnih službi. Govorimo o Budžetima, izvještajima o realizaciji Budžeta, programima rada za tekuću i prošle godine, izvještajima o radu Vlade, Poslovniku o radu Vlade, itd. Iako se ne naglašava u dopisu Vlade, vrlo bitno je da se objavljaju i Zapisnici sa sjednica.

4.2.10. Vlada Srednjobosanskog kantona

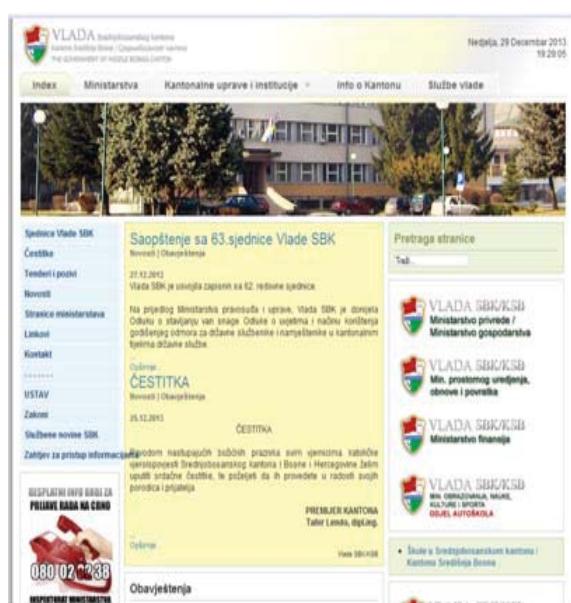
POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade Srednjobosanskog Kantona, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, takođe spada u red onih koje u malom obimuzadovoljavaju kvalitetom i količinom prikazanih podataka (29%). Stranica se redovno ažurira, ali i u ovom slučaju kao kod Vlade ZDK mogli smo primjetiti kako nisu kompletirane kontakt informacije službi za odnose sa javnošću (nema imena kontakt osobe). „Najave sjednica“ se redovno postavljaju na sajt - u pravilu do 5 dana prije zasjedanja. Uz uopštenu „najavu sjednice“ prikazan je i dnevni red sjednice, ali je nedostatak taj što isti ne pruža uvid u nazive predлагаča mjera. Po okončanju zasjedanja Vlade SBK, u roku od 24 sata na sajt se postavlja Saopštenje, s tim da isto tretira informacije o statusu samo dijela razmatranih mjera, ne svih. Uz mnogobrojne nedostatke, sajt ipak pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina. Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade, na sajtu je vidljiv i dostupan samo jedan od tri koji su akcentirani upitnikom – Ustav SBK.

www.sbk-ksb.gov.ba

GLAVNI NEDOSTATCI(-)

- Nisu vidljive kontakt informacije osobe ili službe za odnose sa javnošću
- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja premijeru Srednjobosanskog Kantona;
- Kada se objavi dnevni red, mjere o kojima se planira raspravljati nisu dostupne kroz sekciju „download“;
- „Download“ opcija preuzimanja mjera nije omogućena niti nakon održavanja sjednica – usvajanja mjera;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Posebno netransparentnim je ocijenjeno da web sajt ne pruža uvid u Program rada Vlade SBK za 2013. godinu, a nije objavljen niti jedan godišnji Program rada Vlade u periodu 2010 – 2012.g;

- Negativnim je ocijenjeno i to što nisu objavljeni ni godišnji izvještaji o radu Vlade za posljedne tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramskih aktivnosti;
- Kada je riječ o Budžetu, netransparentnim je ocijenjeno to što se na sajtu Vlade SBK ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljedne 3 godine, a u trenutku finalizacije ove analize (jaunar, 2014) kasni se i sa objavom „Devetomjesečnog izvještaja o realizaciji Budžeta za 2013. godinu“;
- Na kraju, prateći objavu osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade zamjerke su upućene i zbog toga što na vidljivo mjesto, izdvojeno među značajnim dokumentima, nisu postavljeni „Zakon o Vladi Srednjjobosanskog kantona“ i Poslovnik o radu Vlade“.

4.2.11. Vlada Posavskog kantona (PK)

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade Posavskog kantona, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (50%). Stranica se redovno ažurira, a dostupan je i kontakt službe za odnose sa javnošću. Prateći transparentnost objave planova rada nije bilo moguće pronaći jedino Program rada Vlade za 2013. godinu, dok su Programi iz prethodne 3 godine dostupni (2010,2011,2012.g.). Kao dobru praksu potrebno je istaknuti to što Vlada Posavskog kantona objavljuje tzv. „izvode iz Zapisnika“, ali se ova aktivnost provodi retroaktivno, uz višemjesečna odstupanja u odnosu na posljednju održanu sjednicu Vlade⁴⁹. U isto vrijeme Web sajt Vlade omogućava korisniku uvid u Budžet Kantona za 2013. godinu, sa potpunom arhivom prikazanih Budžeta za posljednje tri godine. Kada je riječ o objavama godišnjih izvještaja o izvršenju Budžeta Posavskog kantona, transparentnošću ovih dokumenata tek polovično može se biti zadovoljnim. Naime, Izvještaji o izvršenju Budžeta za 2010, 2011, 2012. godinu, pa i onaj o Devetomjesečnoj realizaciji Budžeta za 2013. godinu, dostupni su široj javnosti kroz objavljene Narodne novine Kantona – rekli bi indirektno.

www.zupanijaposavska.ba

Tek analizom Narodnih novina posjetilac Web sajta bi mogao imati uvid i u ove dokumente, a pozitivan iskorak po ovom pitanju će biti učinjen kada se Izvještaji o izvršenju Budžeta PK budu objavljivali uz Budžete, na postojećem linku⁵⁰ „Budžeti/Proračuni“.

U isto vrijeme pozitivnim je ocijenjeno da se Narodne novine mogu besplatno preuzeti sa Web stranice Vlade Posavskog kantona.

Uz to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina. Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade, na sajtu su vidljiva i dostupna tri koji su akcentirani upitnikom – Ustav Posavskog kantona, Zakon o Vladi Posavskog kantona, te Poslovnik o radu Vlade.

The screenshot shows the homepage of the website for the Posavski County Government (Vlada Županije Posavske). At the top, there is a navigation bar with links for Home, About, County Government, News, Archives, and Contact. Below the navigation, there is a large banner for a press conference. To the right of the banner, there is a video player showing a video titled 'SOKIŠENJE U VLADI ŽP'. Further down, there are sections for 'Multimedia' and 'Recent news'.

⁴⁹ U prethodnom dijelu ovog dokumenta u „Analizi pravnog okvira“ detaljnije je pojašnjena ova praksa Vlade Posavskog kantona. Uz Vladi ZDK, ovo je tek druga Vlada u BiH (poredi sa ostalim kantonalim i entitetskim Vladama, pa i Vijećem ministara BiH), koja objavljuje bar skraćene Zapisnike sa održanih sjednica.

⁵⁰ http://www.zupanijaposavska.ba/nova2/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=41&Itemid=199

GLAVNI NEDOSTATCI(-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja premijeru Posavskog kantona;
- Vlada ne postavlja prije zasjedanja na web sajt „najavu sjednica“ sa datumom, mjestom i vremenom održavanja sjednice;
- Netransparentnost Vlade se ogleda i po tome što dnevni red sjednice nije javan prije zasjedanja, a samim tim javnost nije upoznata niti sa potencijalnim predлагаčima istih;
- Kada se i objavi dnevni red, sa višemjesečnim zakašnjenjem, mjere o kojima se planiralo raspravljati nisu dostupne kroz sekciju „download“;
- „Download“ opcija preuzimanja mjera nije omogućena niti nakon održane sjednice – usvajanja mjera;
- Uobičajena Saopštenja za javnost objavljena u optimalnom roku od 24 sata nakon održanih zasjedanja, a koja bi tretirala kratke informacije o svim mjerama o kojima se raspravljalo, ne postavljaju se na sajt;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku uvid u stenogram, niti mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Već je bilo pomenuto, posebno negativnim je ocijenjeno to što nema objavljen Program rada za 2013. godinu, a pored toga nije javan niti Izvještaj o radu Vlade za 2012. godinu. Ipak, za razliku od mnogih vlada, Vlada Posavskog kantona objavila je Izvještaje o radu za 2010. i 2011.g.
- Za kraj, kao konceptualni nedostatak koji se jednostavno može prevazići - kada je riječ o Budžetu, je ocijenjeno to što se izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine, ne nalaze izdvojeni iz Narodnih novina, tj. nisu jednostavnije dostupni na postojećem linku „Budžeti/Proračuni“;

4.2.12. Vlada Bosansko – podrinjskog kantona (BPK)

POZITIVNO +

Internet stranica Vlade BPK, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, iznad polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (60%). Stranica se redovno ažurira, vidljiv je kontakt službe za odnose sa javnošću, a na „home page“ građani imaju mogućnost direktno poslati mail putem „kontakt obrasca“. Saopštenje za javnost o održanoj sjednici dostupno je isti dan i objavljuje se u rubrici „vijesti“. Takvo saopštenje ne sadrži informacije o svim realizovanim mjerama (odlukama i zaključcima), ali se može reći da su u istom sublimirani podaci o rezultatima rasprave po pitanju svih značajnijih mjera. U isto vrijeme potrebno je naglasiti da službeni Web sajt Vlade BPK sadrži i podstranicu „Sjednice Vlade“, ali je ažurnost podataka na istoj u direktnoj zavisnosti o objave Zapisnika sa sjednica Vlade (koje Vlada usvaja retroaktivno). Nakon što se usvoji Zapisnik, tek se onda na pomenutoj podstranici objavljuje dnevni red sjednice i precizni podaci o svakoj razmatranoj mjeri. Objelodanjivanje dnevnog reda na ovakav način je u svakom slučaju zakašnjela reakcija Vlade BPK, naravno ukoliko postoji težnja da se rad ove institucije učini transparentnijim i odgovornijim. Iz Službe za odnose sa javnošću Vlade BPK obavještavaju kako će u narednom periodu, u saradnji sa Sekretarijatom Vlade, nastojati da prijedloge (nacrte) dnevnog reda objavljaju prije zasjedanja Vlade.

www.bpkgo.ba

Prateći transparentnost objave planova rada moguće je zaključiti kako je Program rada Vlade za 2013. godinu predstavljen na sajtu (download - omogućen), a dostupni su i Programi za posljednje 3 godine.

Sajt omogućava i uvid u Budžete Kantona za 2013. i 2014. godinu, a pregled arhive prikazanih Budžeta nam govori da su svi objavljeni za posljednjih 10 godina.

Od osnovnih dokumenata kojima se definije rad Vlade na sajtu su vidljiva i dostupna sva tri koji su akcentirani upitnikom: Ustav BPK, Poslovnik o radu Vlade, kao i Zakon o Vladi BPK.

Svi važniji dokumenti koji su objavljeni na

The screenshot displays the homepage of the official website of the Bosnia and Herzegovina Canton of Goražde Government (Vlada BPK). The header features the logo of the Canton of Goražde and the text "SLUŽBENA STRANICA VLADE BOŠNJSKO-PODRINSKOG KANTONA GORAŽDE". Below the header, there is a navigation menu with links to "POČETNA", "SKUPŠTINA", "VLADA", "MINISTARSTVA", "USTAVOVI", "SLUŽBE", "LJUPNAVLE I OMJEKUJE", "O KANTONU", "FOTOGALERIJA", and "KONTAKT". A search bar is located at the top right. The main content area includes a section titled "POSLEDNJI VJESTI" with several news items, each with a thumbnail image, title, and date. To the right, there is a sidebar with links to "Vlada BPK u na facebook-u" and a "UTVJEDJIVANJE JAVNI PODRŠKE OSIGUĐAJA ZA METU" section containing a list of documents and their dates. At the bottom, there is a "ZAKLJUČAK" section with a pink background.

sajtu (programi, budžet, zakonski i podzakonski akti) nalaze se u mašinski čitljivom formatu – omogućena je opcija „download“. Uz to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Vlada BPK ne postavlja prije zasjedanja na web sajt „najavu sjednica“ sa datumom, mjestom i vremenom održavanja sjednice;
- Netransparentnost Vlade se ogleda i po tome što dnevni red sjednice nije javan prije zasjedanja, a samim tim javnost nije upoznata niti sa predlagачima mjera;
- S obzirom da se dnevni red ne najavljuje teško je i govoriti o pravoj potrebi da mjere (zakoni, odluke, izvještaji...) koje su na dnevnom redu budu dostupne kroz sekciju „download“;
- „Download⁵¹“ opcija preuzimanja mjera nije omogućena niti nakon održavanja sjednica – usvajanja mjera;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Vlade za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha ove institucije – u skladu sa planom rada i van programskim aktivnostima;
- Za kraj, govoreći o Budžetu, netransparentnim je ocijenjeno to što se na sajtu Vlade BPK ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine, a u trenutku finalizacije ove analize (jaunar, 2014) kasni se i sa objavom „Devetomjesečnog izvještaja o realizaciji Budžeta za 2013. godinu“;

---

⁵¹Iz Službe za odnose sa javnošću Vlade BPK, odgovoni za uređivanje sadržaja Web sajta Vlade BPK napominju da ne mogu ništa uraditi po ovom pitanju, budući da materijale za sjednicu ne dobijaju u elektronskoj formi.

4.2.13. Vlada Zapadno – hercegovačkog kantona (ZHK)

POZITIVNO (+)

Internet stranica Vlade Zapadno-hercegovačkog kantona, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, još jedan je od onih koji u malom obimu zadovoljavaju kvalitetom i količinom prikazanih podataka (31%). Stranica se redovno ažurira, vidljiv je kontakt službe za odnose sa javnošću „Najave sjednica“ se redovno postavljaju na sajt - u pravilu do 3 dana prije zasjedanja. Uz uopštenu „najavu sjednice“ prikazan je i dnevni red sjednice, ali je nedostatak taj što isti ne pruža uvid u nazive predлагаča mjera. Po okončanju zasjedanja Vlade ZHK, u roku od 24 sata na sajt se postavlja Saopštenje, s tim da isto tretira informacije o statusu većem dijelu razmatranih mjera, ali ipak ne svih. Sajt u manjem obimu pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Vlade tokom posljednjih nekoliko godina, tačnije postoje informacije od polovine 2012. godine.

www.vladaZH.com

GLAVNI NEDOSTATCI(-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja premijeru ZHK;
- Kada se objavi dnevni red, mjere o kojima se planira raspravljati nisu dostupne kroz sekciju „download“;
- „Download“ opcija preuzimanja mjera nije omogućena niti nakon održavanja sjednica – usvajanja mjera;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Arhiva održanih sjednica je nepotpuno i daleko manja u odnosu na većinu ostalih Kantona;
- Posebno netransparentnim je ocijenjeno da web sajt ne pruža uvid u Program rada Vlade ZHK za 2013. godinu, a pored toga nije objavljen niti jedan Program rada Vlade za prethodne 3 godine (2010, 2011, 2012.g.);
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Vlade za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramskih aktivnosti;

- Netransparentnim - kada je riječ o Budžetu, prije svega je ocijenjeno to što se na sajtu Vlade ZHK ne prikazuje Budžet za 2013. godinu, kao ni Budžeti za prethodne 3 godine (2010,2011 i 2012.g.)
- Takođe, ne mogu se pronaći niti izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine, a u trenutku finalizacije ove analize (jaunar, 2014) kasni se i sa objavom „Devetomjesečnog izvještaja o realizaciji Budžeta za 2013. godinu“;
- Na kraju, prateći objavu osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Vlade zamjerke su upućene i zbog toga što na vidljivo mjesto, izdvojeno među značajnim dokumentima, nisu postavljeni ni Ustav ZHK, ni „Zakon o Vladi ZHK“, niti Poslovnik o radu Vlade“.

4.3. Analiza pojedinačnih rezultata po parlamentima / skupštinama

U nastavku su sažeto predstavljeni rezultati analize kvaliteta predstavljanja parlamenata. Tabela zbirnih ocjena po parlamentima/skupštinama, koja prikazuje koji su to najotvoreniji (najtransparentniji) parlamenti u Bosni i Hercegovini. Za razliku od pregleda po vladama, gdje svih 10 kantonalnih, dvije entitetske i Vijeće ministara BiH imaju zvanične Web stranice, kod analize skupština smo morali evidentirati da Skupština Srednjobosanskog kantona, Skupština Hercegovačko – neretvanskoj kanotonu i Skupština Kantona 10 nemaju bilo kakvu formu Web prezentacije u funkciji. Ove tri institucije, generalno možemo ocijeniti kao najmanje transparentne od svih vlasti i parlamenta u BiH.

Ukupno indikatora za ocjenu - 27	Institucije PARLAMENTI / SKUPŠTINE	Broj pozitivnih ocjena	Broj negativnih ocjena	Djelimično - polovično	Ocjena projekta
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BIH	www.parlament.ba	24	3	0	89%
KANTON SARAJEVO	http://skupstina.ks.gov.ba	19	6	2	74%
REPUBLIKA SRPSKA NSRS	www.narodnaskupstina.rs	19	7	1	72%
UNSKO - ŠAŠANSKI KANTON	http://skupstinausk.ba	18	8	1	69%
PARLAMENT FEDERACIJE BIH	www.parlamentfbih.gov.ba	17	9	1	65%
POSAVSKI KANTON	http://skupstinazap.ba	15	11	1	57%
BOSANSKO - PODRINJSKI KANTON	http://www.bpkd.gov.ba/skupstina/3128/skupstina-bosansko-podrinjski-kantona-gorazde-2/ (indirektna stranica na sjitu Vlade)	14	10	3	57%
TUZLANSKI KANTON	www.skupstina.tkm.ba	13	11	3	54%
ZAPADNOHERCEGOVAČKI KANTON	www.skupstina.zzh.ba	12	14	1	46%

ZENIČKO - DOBOJSKI KANTON	www.zdk.ba/skupstina (indirektna stranica na saltu Vlade)	10	15	2	41%
SREDЊOBOSANSKI KANTON	NE				0%
HERCEGOVACKO-NERETVANSKI KANTON	NE (www.skupstina-hnz-k.org - NIJE U FUNKCIJI)				0%
KANTON 10 HERCEGBOSANSKI K.	NE				0%

Po pojedinačnim indikatorima, tabelarni prikaz ocjena „otvorenosti svakog od parlamenta / skupština ponaosob u BiH“, od kantona do države, izgleda ovako:

INDIKATORI	PARLAMENTI / SKUPŠTINE												
	BiH	FBIH	RS	TUZ.K.	SAR.K.	BPK	USK	ZDK	POS.K	SBK	HNK	K10	ZZH
Da li postoji službena Internet stranica instituta?	DA	DA	DA	DA	DA	½	DA	1/2	DA	/	/	/	DA
Da li je Internet stranica institucije stranica institucije ažurirana (redovnost ažuriranja)?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	/	/	/	DA
Da li na Internet stranici skupštine postoji informacija o službi za odnose sa javnošću (kontakt – broj telefona, e-mail adresa)?	DA	DA	NE	DA	DA	DA	DA	NE	DA	/	/	/	DA
Da li na početnoj web stranici (Home page) institucije postoji vidljiv „kontakt obrazac“ za	DA	DA	1/2	NE	DA	NE	DA	DA	DA	/	/	/	NE

građane ili obrazac „pitaće poslanike (e-mail adrese poslanika)“												
Da li institucija i koliko dana prije zasjedanja postavlja na web stranicu „najavu sjeđnice?“	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	/	/	DA
Da li je na web stranici institucije dostupan dnevni red za narednu sjeđnicu – PRIJE ZASJEDANJA?	DA	DA	DA	DA	DA	1/2	DA	DA	DA	/	/	DA
Da li je prilikom najave dnevnog reda moguće preuzeti (download) mjeru koja se nalazi na dnevnom redu?	DA	DA	DA	NE	DA	NE	DA	NE	NE	/	/	NE
Da li su, nakon sjeđnice skupštine, dostupni na web stranicu kao „download“ opcija materijali koji su razmatrani i usvojeni?	DA	DA	DA	NE	DA	NE	DA	NE	DA	/	/	NE
Da li su na web stranici skupštine u roku od 24 sata dostupno saopštenje za javnost sa osnovnim podacima sa održane sjeđnice?	DA	DA	NE	NE	DA	DA	DA	NE	DA	/	/	DA
Da li saopštenje za javnost treba	DA	DA	NE	NE	DA	DA	DA	NE	DA	/	/	DA

dešavanja u vezi sa djelom razmatranih mјera na sjednici ili obuhvata sve mјere?								
Da li je javnosti putem Internet stranice dostupan stenogram ili cijelovit zapisnik sa zasjedanja?	DA	DA	DA - zapisnik	DA (kroz materijale sa održanih sjednica)	NE	NE	NE	/ / / NE
Da li je putem Internet stranice dostupan audio zapis tokom ili nakon održanog zасједања?	DA	NE	DA	NE	NE	NE	NE ⁶²	/ / / NE
Da li je putem Internet stranice dostupan video zapis tokom ili nakon održanog zасједања?	DA	NE	DA	NE AV Tokom NE Arhiva	NE	NE	NE	/ / / NE
Da li je građanima omogućen pristup arhivskim podacima sa održanih zасједanja skupštine?	DA	DA	DA	DA	DA	NE	DA	/ / / DA
Kojim dokumentom je precizno definisan način dobijanja odobrenja prisustva sjednicama i da li je takav propis objavljen na web stranici skup.?	⁶³							

PRISTUP GRADANA SJEDNICAMA PARLAMENTARAA KANTONA I ENTITETA.

⁶² Postoji osmišljen i instaliran alat za audio zapis po mjerama sa sjednica, ali nije u potpunosti u funkciji. Trenutno je audio dostupna rasprava samo sa posljednjeg zасједањa.
⁶³ Uputstvo o pristupu predstavnika NVO i drugih subjekata na plenarnim sjednicama ova Doma PS BiH

(2010, 2011 i 2012.)?											
Da li je na Internet stranici dostupan Zakon o izvršenju budžeta za 2013. – Budžet 2013.?	DA	NE	DA	1/2	DA	DA	DA	DA	DA	/	/
Da li su objavljeni budžeti za prethodne 3 godine (2010., 2011., 2012.)?	DA	NE	DA	1/2	DA	DA	DA	NE	/	/	NE
Da li su objavljeni godišnji izvještaji o realizaciji budžeta - za prethodne 3 godine (2010., 2011. i 2012.)?	NE	NE	NE	1/2	NE	NE	NE	NE	/	/	NE
Da li su godišnji programi rada i budžeti u mašinski čitljivom formatu ili u više različitim formatima od kojih je bar jedan mašinski čitljiv?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	/	/	DA
Da li postoji mogućnost za preuzimanje (download) godišnjih prog. rada, odnosno budžeta institucija?	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	/	/	DA
Da li je na web stranici skupštine vidljivo postavljeno:	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	DA	/	/	DA
Ustav Kantona Poslovnik o radu Sk.											

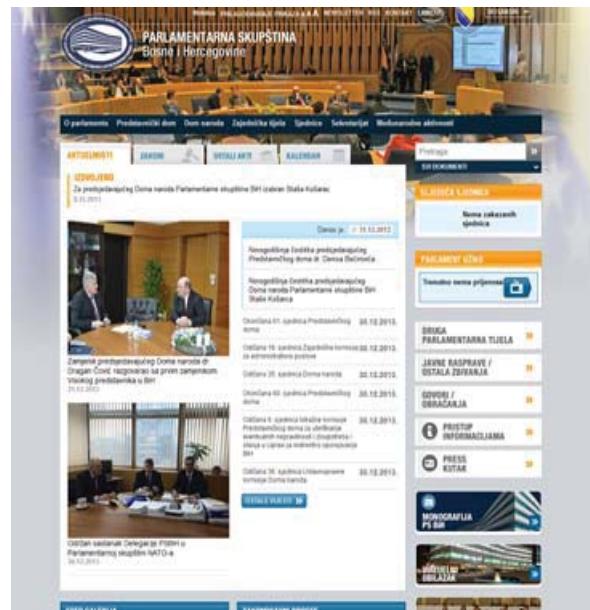
4.3.1. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine

POZITIVNO (+)

Službeni Web sajt Parlamentarne skupštine BiH, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja i u poređenju sa entitetskim i kantonalnim vladama i parlamentima, najsveobuhvatniji je po pitanju kvalitete i količine prikazanih podataka (89%). Stranica se redovno ažurira, a dostupan je i kontakt službe za odnose sa javnošću, kao i e-mail adrese svakog poslanika/delegata ponaosob. Redovno se objavljuju „najave sjednica“ – u pravilu 7-10 dana prije zasjedanja, sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja. Uz najavu prikazan je i dnevni red sjednice sa navedenim predlagačima. Za razliku od većine drugih institucije koje su predmet ove analize, na sajtu PS BiH je omogućeno već u prikazu najavljenog dnevnog reda većinu mjera preuzeti (download). Na ovaj način javnost se u potpunosti može upoznati sa sadržajem mjera o kojima će PS BiH raspravljati (zakoni, podzakonski, strateški akti, izvještaji, itd.). Ovo je eventualno i posljednja faza (vremenski) kada interesne grupe, prije usvajanja mjere, mogu pokušati djelovati na sadržaj iste, naravno u saradnji i posredstvom kooperativnih poslanika/delegata. Dalje, redovno se postavljaju i Saopštenja za javnost (u optimalnom roku od 24 časa po završetku sjednice), a ista tretiraju osnovne informacije o statusu svih razmatranih mjeri na sjednici. Sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja PS BiH.

www.parlament.ba

Web stranice oba Doma Parlamentarne skupštine BiH se pozitivno izdvajaju i po tome što sudostupni „Zapisnici“ sa održanih zasjedanja, kao i „Stenogrami“. Pored toga, tokom zasjedanja posjetilac sajta ima mogućnost da posredstvom Web stranice u realnom vremenu prati tok zasjedanja i Predstavničkog i Doma naroda PS BiH (audio/video). Ipak, Web program za direktno praćenje zasjedanja treba nadograditi jer je ograničen broj posjetilaca sajta koji u istom momentu mogu pratiti sjednicu. Trenutno, bilježimo brojne tehničke probleme, gdje u slučaju više osoba koje istovremeno putem Web-a prate zasjedanje PS BiH dolazi do usporavanja prenosa podataka (kašnjenje tona i blokada slike), učestalih prekida emitovanja, pa i do nemogućnosti pokretanja procesa praćenja sjednice.

Transparentnost PS BiH se ogleda i u tome što na Web sajtu ove institucije, za razliku od svih drugih vlada i parlamenta u BiH, imamo podatak o pojedinačnom glasanju poslanika po mjerama. Ovo je omogućeno jer je u PS BiH instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika, a pogodnosti koje pruža ovakav sistem su dobro iskorištene⁵⁴.

Važan segment rada svih parlamenata (skupština) čini djelovanje parlamentarnih komisija. Web sajt PS BiH pruža osnovne podatke sa imenima članova komisija, kao i informacije o nadležnostima komisija. Takođe javnosti su na sajtu dostupni i „Zapisnici“ sa održanih zasjedanja komisija, uz napomenu da bi postavljanje ovih dokumenata moglo biti ažurnije.

Kada govorimo o godišnjim programima rada moramo naglasiti da je PS BiH dvodomni parlament i da u trenutnoj praksi nemamo jedan integralni dokument koji bi mogli nazvati “Godišnjim programom rada PS BiH”. Predstavnički dom i Dom naroda usvajaju posebno tzv. “Orjentacione godišnje radne planove”. Ovi planovi su konceptualno ujednačeni, u određenim poglavljima različiti, dok se može vidjeti kako su identični u dijelovima koji se odnose na prijedloge zakona koji se planiraju razmatrati na godišnjem nivou, jer i jedan i drugi prate godišnji program rada Vijeća ministara BiH. Takođe identični su i u poglavljima “programi razmatranja akata iz analitičko – informativne oblasti”, jer se i ove planirane aktivno baziraju na program rada Vijeća ministara BiH. Oba Doma su “Orjentacione godišnje radne planove za 2013. godinu” pregledno predstavili na sajtu PS BiH(download omogućen), s tim da su isti usvojeni i objavljeni uz većezakašnjenje⁵⁵ u odnosu na početak godine.

U isto vrijeme na sajтовima Predstavničkog doma i Doma naroda ne staju dva od tri Orjentaciona plana iz prethodne tri godine. Nisu dostupni planovi za 2011. i 2012. godinu, a prikazan je za 2010. godinu. Na sajtu smo pokušali pronaći „godišnje izvještaje o radu ovog doma“ za prethodne 3 godine, ali smo mogli zaključiti kako je dostupan samo „Izvještaj o radu Predstavničkog doma PS BiH za 2012. godinu“, a nisu objavljeni za 2010. i 2011. godinu. Za Dom naroda PS BiH nije bilo moguće pronaći niti jedan od objavljenih godišnjih izvještaja o radu za prethodne 3 godine,

Kada je riječ o transparentnosti prikaza Budžeta Bosne i Hercegovine posjetilac sajta se može upoznati sa Budžetom⁵⁶ za 2013. godinu, kao i sa onim iz prethodne 3 godine (2010, 2011. i 2012.g.), ali posrednim pristupom ovim dokumentima. Naime, godišnji zakoni o budžetima i međunarodnim obavezama BiH su dostupni kroz pregled realizovanih zakona, jer na Web sajtu nije kreirana posebna sekcija ([link „Budžet“](#)) sa arhivom ovih dokumenata. Slično je i kada je riječ o izvještajima o izvršenju Budžeta BiH, jer bi teoretski ove dokumente mogli pronaći pregledom svih realizovanih mjera po sjednicama. S obzirom na važnost ovih dokumenata smatramo prikladnim da se kreira nova sekcija

⁵⁴ Primjera radi u Parlamentu F BiH i NS RS takođe ima sistem za elektronsko glasanje, ali se isti ne koriste na način da javnosti bude dostupna informacija o pojedinačnom glasanju poslanika.

⁵⁵ Orjentacione programe rada utvrđuju Kolegiji Doma naroda i Predstavničkog doma i o njima se ne raspravlja na radnim sjednicama Domova. U skladu sa Poslovnikom, prije finalizacije planova Radi izrade radnog plana, Kolegij zatraže od Predsjedništva BiH, Vijeća ministara BiH i svih komisija i klubova naroda da iznesu prijedloge i mišljenja u roku koji odredi Kolegij. Kolegij Doma naroda je Orjentacioni plan za 2013. godinu usvojio 13. Marta 2013 godine, a Prošireni kolegij Predstavničkog doma 13. Februara.

⁵⁶ Zamjerke su upućene zbog loše čitljivosti dokumenta.

na službenom portalu PS BiH – link „Budžet(i)“ na kom bi bili postavljeni svi dosadašnji budžeti BiH, rebalansi i izvještaji o izvršenjima budžeta.

Na kraju, od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Parlamentarne skupštine BiH na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav BiH i Poslovnik o radu PS BiH.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Arhiva prikazanih programa rada (link „Opći podaci“) ne sadrži godišnje programe rada za 2011. i 2012.godinu.
- U isto vrijeme moramo primjetiti kako pomenuta arhiva Godišnjih orjentacionih planova rada Predstavničkog i Doma naroda PS BiH nije dovoljno javno postavljena na sajt, jer bi umjesto trenutno aktivnog linka „Opći podaci“ putem kojeg moguće je doći do dostupnih programa rada, ovi dokumenti, kao i izvještaji o radu ovih institucija trebali biti dostupni putem linka „Programi i izvještaji o radu“. Ovakav link bi trebao biti dostupan posjetiocima već na početnoj strani Web sajta PS BiH.
- Orjentacioni planovi rada Predstavničkog i Doma naroda se usvajaju i objavljaju sa velikim odstupanjem u odnosu na početak godine. Teško je govoriti o „godišnjim planovima“, jer se isti usvoje i objave sa po nekoliko mjeseci zakašnjenja;
- Na sajtu nisu redovno javno objavljeni Godišnji izvještaji o radu Predstavničkog i Doma naroda PS BiH(za posljednje 3 godine samo je PD PS BiH objavio Izvještaj o radu za 2012. Godinu, a Doma naroda niti jedan), čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha PS BiH – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramske aktivnosti;
- Arhiva Budžeta, dosadašnji reballansi, kao i izvještaji o realizaciji Budžeta BiH takođe nisu dovoljno javno i pregledno prikazani na sajtu (www.parlament.ba). Kao i u slučaju iskazane potrebe transparentnijeg prikaza godišnjih programa rada, tako i budžeti, reballansi, te izvještaji o izvršenju Budžeta trebaju biti sortirani u novu sekciju, tj. link „Budžet“, a koji bi bio prikazana početnoj straniciWeb sajta PS BiH.

NAPOMENA: Krajem marta 2014. godine provjerili smo da li su na WEB sajtvima Predstavničkog i Doma naroda PS BiH objavljeni Orientacioni planovi rada za 2014. godinu, i uvjerili se da ova aktivnost još uvijek nije realizovana.

4.3.2. Narodna skupština Republike Srpske

POZITIVNO (+)

Službeni Web sajt Narodne skupštine RS, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, spada u red naprednijih po zadovoljavaju kvaliteta i količine prikazanih podataka (72%). Generalno, stranica se redovno ažurira, ali već tokom početnog upoznavanja sa sadržajem iste posjetiocu će iznenaditi to što nije vidljiv kontakt podatak sa osnovnim informacijama službe za odnose sa javnošću (ime i prezime kontakt osobe, e-mail). Web stranica ne pruža mogućnost slanja direktnog e-maila poslanicima NSRS. U isto vrijeme na „Home page“ je vidljiv e-mail „kontak obrazac“, ali nas isti upućuju na obraćanje nekom od odjeljenja ili sektora⁵⁷ u NS RS, a ne prema poslanicima ili klubovima poslanika.

www.narodnaskupstinars.net

Dalje, i NS RS redovno objavljuje „najave sjednica“ – u pravilu do 7 dana prije zasjedanja, sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja, uz prikazan dnevni red najavljenih sjednica (sa predlagачima). Websajt NS RStakođe je jedan od onih rijetkih na kojima se posjetilac može upoznati sa sadržajem mjera koje su najavljenе u dnevnom redu, kroz sekciju „download“. I u slučaju dopune dnevnog reda na samoj sjednici NS RS, ti akti će se moći preuzeti (download) kroz naknadno prikazanu finalnu verziju dnevnog reda. Uz to, sajt pruža pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja NS RS.

Web sajt NS RS ne pruža uvid u Stenograme⁵⁸ sa održanih sjednica, ali pruža cjelovite Zapisnike što je takođe pozitivna praksa tj. minimalni standard koji je neophodno zagovarati po ovom pitanju kod svih skupština i vlada u BiH. I sjednice NS RS se mogu u realnom vremenu pratiti putem Web sajta, a čitav sistem prenosa audio/video zapisa zasjedanja NS RS putem Web sajta bi se mogao nadograditi pružanjem mogućnosti arhivskog pregleda održanih sjednica.

⁵⁷ U pojašnjenu za korisnike „kontakt obrasca“ se kaže: „Ukoliko želite da kontaktirate određeno odjeljenje, popunite formular. Nakon slanja formulara, osoba zadužena za taj sektor će vas kontaktirati“.

⁵⁸ Narodniposlanici držuće česnicu i u radu Narodne skupštine mogu, naličnizahtjev, izvršiti uvid u stenogram,

diokojisadržinji hovo izlaganje,

itražiti da se u stenogramu u izmjenjenoj redakciji prirode euroku od sedam dana od izvršenog uvida u stenogram.

Kao što smo prethodno pomenuli, u NS RS ima instaliran sistem elektronskog glasanja poslanika, ali isti se ne iskorištava na način da se naknadno putem Web sajta NS RS prikažu podaci o pojedinačnom glasanju.

Kada je riječ o javnosti djelovanja skupštinskih odbora, odnosno komisija, recimo da su na Web stranici NS RS predstavljeni podaci sa imenima članova ovih tijela, kao i sa nadležnostima. Ali, ono što je veliki nedostatak, javnosti nisu putem sajta dostupni zapisnici (ili bar cjelovita saopštenja) sa održanih zasjedanja skupštinskih odbora i komisija.

Program rada NS RS za 2013. godinu pregledno je predstavljen na sajtu (download - omogućen), a dostupni su i Programi iz prethodne 3 godine (2010, 2011. i 2012.g.). Transparentan, na zvaničnom sajtu NS RS, je i Budžet RS za 2013. godinu, dok u isto vrijeme nije bilo moguće pronaći sekциju sa arhivom budžeta iz prethodne 3 godine (2010, 2011 i 2012.g.).

Na kraju, od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Narodne skupštine Republike Srbije na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav RS i Poslovnik o radu NS RS.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Nisuvidljivekontaktinformacijeosobe ilislužbe za odnose sa javnošću, a na službenom Web sajtu NSRS nisu dostupne niti e-mail adrese Narodnih poslanika;
- Uobičajena Saopštenja za javnost koja bi trebala biti objavljena u optimalnom roku od 24 sata nakon održanih zasjedanja i koja bi trebala pružiti kratke informacije o svim mjerama o kojima se raspravljalo, ne postavljaju se na Web sajt NS RS;
- Iako postoji instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika, na Web sajtu institucije nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika
- Djelovanje skupštinskih komisija nije transparentno - na Web stranici NS RS ne objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica odbora, odnosno skupštinskih komisija
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu NS RS za posljedne tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha ove institucije – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramskih aktivnosti;
- Netransparentnim - kada je riječ o Budžetu, je ocijenjeno to što se na sajtu NS RS ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljedne 3 godine;

NAPOMENA: Krajem marta 2014. godine provjerili smo da li je na WEB sajtu Narodne skupštine RS objavljenProgram rada za 2014. godinu, i uvjerili se da je odgovor pozitivan.

4.3.3. Parlament Federacije Bosne i Hercegovine

POZITIVNO (+)

Službeni Web sajt Parlamenta Federacije BiH, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, spada u red onih koje iznad polovično zadovoljavaju kvalitetom i količinom prikazanih podataka (65%). U isto vrijeme napomenjućemo u nastavku i veći broj nedostajućih informacija, a kojima bi se dodatno unaprijedila transparentnost rada ove institucije. U nastavku ćemo vidjeti i da je rad Doma naroda transparentniji u odnosu na Predstavnički dom Parlamenta F BiH. Generalno, Web stranice oba Doma se redovno ažurira, a dostupni su i kontakti službi za odnose sa javnošću, kao i pojedinačne e-mail adrese za sve poslanike/delegate⁵⁹. U pozitivnom svjetlu potrebno je istaknutida sajt Parlamenta Federacije BiH pruža posjetiocima uvid u „najave sjednica“ – u pravilu nakon završetka kolegija, i tehničke obrade poziva od strane stručne službe, poziv (najava) za sjednicu Doma naroda se postavlja odmah (u pravilu, 7-12 dana prije zasjedanja). Najava sjednice sadržiosnovne podatke o mjestu i vremenu održavanja zasjedanja, uz prikazan dnevni red sa predlačima. Još značajnije, i ovaj Web sajt pruža mogućnost preuzimanja (download) mjera već u samoj najavi, odnosno u prvom prikazivanju dnevnog reda. Redovno se postavljaju i Saopštenja za javnost (u optimalnom roku od 24 časa po završetku sjednice), a ista tretiraju osnovne informacije o statusu svih razmatranih mjeru na sjednici.

www.parlamentfbih.gov.ba

Za razliku od većine drugih institucija čija javnost rada je bila analizirana Dom naroda Parlamenta Federacije BiH na svom web sajtu pruža cijelovite Zapisnike sa redovnih/vanrednih sjednica i iste je moguće preuzeti u PDF formatu za mandatni period 2010-2014, kao i one iz arhive mandatnog perioda 2006-2010. godina.

U Parlamentu Federacije BiH ima instaliran sistem elektronskog glasanja poslanika, ali se isti ne koristi u punom kapacitetu. Primjera radi, sistem se ne iskorištava na način da se naknadno putem Web sajta Parlamenta F BiH prikažu podaci o pojedinačnom glasanju poslanika, a ova evidencija se ne vodi niti tokom zasjedanja već se na elektronskoj tabli prikazuje tek suma glasova „za“, „protiv“, ili „suzdržan“.

The screenshot shows the homepage of the House of Representatives of the Federation of Bosnia and Herzegovina. At the top, there is a banner with the text "Čestit Vam i blagoslovjen Božić" (Merry Christmas and a blessed New Year). Below the banner, there is a large image of three Christmas ornaments. To the right of the banner, there is a sidebar with news items and a search bar. The main content area features a calendar for December 2013, showing the dates from 17 to 22 December. Below the calendar, there are links to various parliamentary documents and services, such as "Parlamentarne aktuelnosti", "Prethodno raspoređeni sastanci", and "Deklaracija".

⁵⁹ Trenutno na početnoj stranici – „Home page“ nema instaliran obrazac „pitajte predsjedavajućeg parlamenta/pitajte poslanika“, ali prematvrnjama sekretara Doma naroda Parlamenta F BiH i ova opcija će biti ubrzo omogućena.

Kada je riječ o javnosti djelovanja parlamentarnih komisija, recimo da su na Web stranici Parlamenta F BiH predstavljeni podaci sa imenima članova ovih tijela, kao i sa nadležnostima. Ipak nemoguće je u potpunosti biti zadovoljni činjenicom što se zapisnici sa zasjedanja komisija ne objavljaju u punom kapacitetu, odnosno, određene komisije redovno izvještavaju o svom djelovanju putem Web sajta, dok drugima to nije uobičajena praksa. I u ovom slučaju rad nadležnih službi Doma naroda je aktivniji u odnosu na Predstavnički dom tako da se podatak o određenim zapisnicima koji nedostaju odnose na komisije/odboare Predstavničkog doma⁶⁰.

Ono što je posebno doprinijelo da Parlament F BiH ne bude bolje ocjenjen po pitanju kvalitete i količine podataka koji su dostupni bh. javnosti putem službenog Web sajta ove institucije je činjenica o neobjavljanju godišnjih programa rada Parlamenta F BiH, tj. godišnjih planova rada Predstavničkog i Doma naroda Parlamenta Federacije BiH. U pokušaju pronalaska godišnjih programa rada za 2010, 2011, 2012. i 2013. godinu bilo je moguće jedino evidentirati objavu Programa rada Predstavničkog doma Parlamenta F BiH za 2011. godinu. Na web sajtu Doma naroda posljednji objavljeni je Program za 2008. godinu.

Isto tako, smatramo da je veliki nedostatak u kvalitetu javnosti dostupnih podataka to što ne postoji jasno naznačeni link „Budžet“ u kom bi bila smještena arhiva budžeta, rebalansa i izvještaja o izvršenju za tekuću i prethodne godine. Teoretski, godišnji Budžeti i izvještaji o realizaciji Budžeta bi se mogli pronaći pažljivim pregledom svih realizovanih mjera po sjednicama, ali je ovakva praksa daleko od potrebnog nivoa transparentnosti.

Na kraju, od osnovnih dokumenata kojima se definije rad Parlamenta Federacije BiH na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav Federacije BiH i Poslovnik o radu Parlamenta Federacije BiH.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema obrasca za direktno postavljanje pitanja predsjedavajućim PD i DN Parlamenta F BiH;
- Web stranica Predstavničkog doma Parlamenta F BiH ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Web stranice oba Doma ne pružaju mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica⁶¹;
- Iako postoji instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika, na Web sajtu institucije nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika;
- Na Web stranici Parlamenta F BiH ne objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica svih komisija, već samo određenih;

---

⁶⁰ Primjera radi, na Web sajtu PD Parlamenta Federacije BiH u odjeljku koji govori o radu komisija, za neke od Komisija nema podatak da su održale bar jednu sjednicu, kao recimo - Komisija za Evropske integracije, Mandatno – imovinska komisija, Administrativna komisija, Komisija za jezička pitanja, itd...

⁶¹ Iz kabineta sekretara Doma naroda Parlamenta Federacije BiH je tokom kreiranja ove analize stiglo obaveštenjeda je trenutni projekat na kojem Dom naroda radi i koji bi trebao biti realizovan do početka 2014. godine, upravo uspostavljanje Web streaming-a, tj. omogućavanje gledanja prenosa sjednica LIVE sa video arhivom proteklih sjednica na Web stranici Parlamenta FBiH Dom naroda.

- Posebno netransparentnim je ocijenjeno da Web sajt ne pruža uvid u Program rada Parlamenta F BiH za 2013. Godinu (pojedinačne programe Domova), tj za prethodne 3 godine (2010, 2011, 2012.g.) objavljen je samo Program Predstavničkog doma za 2011. godinu;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljenih većine godišnjih izvještaja o radu Parlamenta F BiH za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramske aktivnosti (evidetirana je tek objava „Izvještaja o radu Doma naroda za 2012. godinu“);
- Kada je riječ o javnom prikazu budžeta i u ovom slučaju moguće je samo konstatovati grubo narušavanje principa transparentnosti. Na Web sajtu Parlamenta F BiH nemoguće je pregledno pronaći Budžet F BiH za 2013. godinu, niti arhiv budžeta za bar 3 prethodne godine. Takođe, na sajtu Parlamenta F BiH nemogu se pronaći ni izvještaji o izvršenju Budžeta za neku od prethodne 3 godine;

NAPOMENA: Budžeti, rebalansi, te izvještaji o izvršenju Budžeta trebaju biti sortirani u novu sekciju, tj. link „Budžet“, a koji bi bio prikazan na početnoj strani Web sajta Parlamenta F BiH (oba Doma).

NAPOMENA 2: Krajem marta 2014. godine provjerili smo da li su na WEB sajтовимa Predstavničkog i Doma naroda Parlamenta Federacije BiH objavljeni programi rada za 2014. godinu, i uvjerili se da ova aktivnost još uvijek nije realizovana.

4.3.4. Skupština Tuzlanskog kantona

POZITIVNO (+)

Službeni Web sajt Skupštine TK, po indikatorima koji su zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka trenutno postavljaju na sajt moguće je zaključiti kako se službe za odnose sa javnošću. Ali postoje i izuzeci, kada već duži period ne ažuriraju, pa je tako posljednja „aktu“ prije te iz oktobra 2008. godine.

U isto vrijeme redovno se objavljaju „najave sjednica“ osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja. I dnevni red sjednice.

Ono što je ocijenjeno kao negativno, je činjenica da nadležne Služba ne izdaje putem Web sajta Saopštenja sa održanih zasjedanja. Iz Sekretarijata Skupštine Kantona su na ovu konstataciju istakli da sjednice Skupštine, kao i radnih tijela prate predstavnici sredstava informisanja koji o dešavanjima izvještavaju šиру javnost, tako da se do sada smatralo kako su skupštinska saopštenja suvišna.

Cijeneći opredjeljenost skupštinskih organa da veći obim informacija o svom radu dijeli prvenstveno sa predstvincima medija, smatramo vrlo bitnim i to da te informacije budu dostupne još širem auditorijumu, prvenstveno pravovremenim postavljanjem istih na zvaničnu Web stranicu Skupštine⁶².

Analiza ima za cilj da promoviše direktnu transparentnost institucija, tako da je moguće izraziti samo polovično za materijali kao što su recimo Budžeti i godišnji Izvještaji Službene novine TK, a nisu izdvojeni u posebnu

⁶²<http://www.skupstinkt.kim.ba/b/s/aktuelnosti.htm>

Primjera radi, pozitivna je praksa što se u izdvojenom linku „Zapisnici“ postavljaju usvojeni Zapisnici sa održanih zasjedanja Skupštine, kao što je slučaj i sa postojanjem linka „Programi rada“. Na ovakav, direktniji način, bi trebali biti javnosti dostupni i budžeti, rebalansi, te izvještaji o realizaciji budžeta, selektovani po godinama. Uočeni temeljni nedostaci su predstavljeni u nastavku, a otklanjanjem istih, kvalitet Web sajta Skupštine TK znatno bi bio unaprijeđen, što bi u konačnici povećalo index transparentnosti rada Skupštine kantona.

Transparentnosti rada ove institucije zasigurno ne doprinosi činjenica što u Skupštini TK još uvijek nema instaliran sistem elektronskog glasanja⁶³, a da ne govorimo o potrebi razvijanja dobre prakse u smislu objave rezultata pojedinačnog glasanja poslanika o zakonima, strategijama i svim drugim mjerama o kojima Skupština raspravlja.

Kada je riječ o javnosti djelovanja skupštinskih komisija, recimo da su na Web stranici Skupštine predstavljeni podaci sa imenima članova ovih tijela, kao i sa nadležnostima. Ipak, nije moguće izraziti zadovoljstvo činjenicom što se putem Web sajta ne objavljaju zapisnici sa zasjedanja komisija. Nadležni iz Skupštine TK poručuju kako ovim sjednicama redovno prisustvuju novinari, a da Služba Skupštine nema tolike ljudske resurse kojima bi se mogla kvalitetno podmiriti ovakva politika poslovanja. U vezi sa ovim pitanjem dodaju i to da kada su neke vanredne aktivnosti u toku, ili rukovodstvo Skupštine ocijeni da je neka aktivnost od posebnog interesa za javnost, Služba Skupštine priprema i odašilje informaciju u javnost.

Prateći transparentnost objave planova rada moguće je zaključiti kako je Program rada Skupštine za 2013. godinu predstavljen na sajtu (download - omogućen), a dostupni su i Programi iz prethodne 3 godine (2010,2011. i 2012.g.).

Na kraju, od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Skupštine Tuzlanskog kantona na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav TK i Poslovnik o radu Skupštine TK. Takođe, Web sajt Skupštine TK pruža i pristup arhivskoj građi održanih zasjedanja Skupštine.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja predsjedavajućem Skupštine Tuzlanskog kantona, a nisu navedene ni e-mail adrese poslanika kao opcija „pitaj poslanika“;

---

⁶³ U pisanom pojašnjenu dobijenom iz Sekretarijata Skupštine TK, istaknuto je kako postoji potreba za ovakvim mehanizmom i da bi instalacija istog omogućila jasnou evidenciju o svakom pojedinačnom glasanju. Takođe se navodi i kako se pomenu ta ideja razmatrala prije nekoliko godina, ali do realizacije nije došlo uslijed manjka finansijskih sredstava u budžetu.

- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mjera se ne može preuzeti (download⁶⁴) niti nakon održane sjednice;
- Uobičajena Saopštenja za javnost koja bi trebala biti objavljena u optimalnom roku od 24 sata nakon održanih zasjedanja i koja bi trebala pružiti kratke informacije o svim mjerama o kojima se raspravljalo, ne postavljaju se na Web sajt Skupštine Tuzlanskog kantona;
- Web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa⁶⁵ sa održanih sjednica;
- U instituciji nema instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika; Na Web sajtu institucije nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika o mjerama sa sjednice;
- Djelovanje skupštinskih komisija nije transparentno - na Web stranici Skupštine ne objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica komisija;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Skupštine TK za posljedne tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha ove institucije – u skladu sa planom rada i vanprogramskim aktivnostima⁶⁶;
- Kada je riječ o javnosti budžeta TK, prvenstveno, nedostatak po pitanju dostupnosti ovih dokumenata široj javnosti je primjetan u tome što istinu pregledni kroz poseban link „Budžeti“, uočljiv na početnoj stranici Web sajta – zajedno sa rebalansima i izvještajima o realizaciji.

---

⁶⁴ U Dopisu Sekretara Skupštine naglašena je i činjenica da materijal koji usvoji Skupština bude i objavljen kroz Službene novine. Ipak, ponovo akcentirajući direktnije alate pregleda rada institucija (daleko bolje preglednosti) smatramo za bitnim da se omogući download sekcija po mjerama iz dnevног reda, kao što je praksa koju duži period primjenjuju recimo PS BiH, Parlament Federacije, NS RS, Parliament Sarajevskog kantona, itd.

⁶⁵ RTV TK redovno vrši prenos sjednica. Na upit o tehničkim mogućnostima da se obezbjedi gladanje sjednica putem Web sajta i adekvatna arhiva zasjedanja Skupštine, iz Sekretarijata Skupštine TK napominju da bi takva Web stranica bila „preteška“ i ista bi izlazila iz okvira koji je ovoj instituciji dostupan putem servera koji koristi.

⁶⁶ Pozitivnim se može ocijeniti stav sekretara Skupštine Tuzlanskog kantona koji je u dostavljenom dopisu istakao kako do sada nije bilo prakse po pitanju objavljivanja godišnjih informacija o realizaciji Programa rada Skupštine, ali smatra kako je to dobra ideja koju bi trebalo u budućnosti provoditi.

4.3.5. Skupština Kantona Sarajevo

POZITIVNO (+)

Sajt Skupštine Kantona Sarajevo spada među sveobuhvatnije u poređenju sa ostalim skupštinama u BiH i indikatorima koji su bili predmet posmatranja (74%). Stranica se redovno ažurira, vidljiv je kontakt službe za odnose sa javnošću, a na „home page“ istaknut je e-mail predsjedavajuće Skupštine na koji se građani mogu direktno obratiti isto. „Najave sjednica“ sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja zasjedanja, uz prikazan dnevni red sa predlagачima, u pravilu se postavljaju na sajto 10 dana prije zasjedanja. Očekivano, Web sajt od kojeg jedino veću količinu podataka pruža onaj Parlamentarne skupštine BiH, omogućava i preuzimanja (download) mjera već u samoj najavi, tj. u prvom prikazivanju dnevnog reda. U slučaju dopune dnevnog reda i za te mjere je otvorena opcija „download“. Među mjerama koje se mogu preuzeti su i završeni „Zapisnici“ sa prethodno održanih zasjedanja, uz „Stenograme“. Dalje, redovno se postavljaju i Saopštenja za javnost (u optimalnom roku od 24 časa po završetku sjednice), a ista tretiraju osnovne informacije o statusu svih razmatranih mjeru na sjednici. Sajt pruža pristup i arhivskoj građi održanih zasjedanja Skupštine KS tokom posljednjih nekoliko godina, tačnije od početka 2009. godine.

<http://skupstina.ks.gov.ba>

U Skupštini KS ima instaliran sistem elektronskog glasanja poslanika, ali se isti ne koristi u punom kapacitetu. Kao i u slučaju Parlamenta F BiH, postojeći sistem se ne iskorištava na način da se naknadno putem Web sajta Skupštine prikažu podaci o pojedinačnom glasanju poslanika.

Kada je riječ o javnosti djelovanja skupštinskih komisija, recimo da su na Web stranici Skupštine predstavljeni podaci sa imenima članova ovih tijela, kao i sa nadležnostima. Ipak nikako se ne može biti zadovoljnim činjenicom što se putem Web sajta ne objavljaju zapisnici sa zasjedanja komisija.

The screenshot shows the homepage of the Skupština Kantona Sarajevo website. At the top, there is a banner with the text "SKUDNICE | NOVOSTI | ZASTUPNIČKA PITANJA" and a photo of a meeting. Below the banner, the header includes links for "POČETNA", "NOVOSTI", "SASTAV", "RAD SKUPŠTINE", "ZASTUPNIČKA PITANJA", "O SKUPŠTINI", "PREUZIMANJA", "LINKOV", "TELE", and "VLADA". The main content area features a "Kalendar događaja" section with a calendar for December showing various events. It also includes sections for "Novosti iz Skupštine", "Održane sjednice Skupštine", and "Zastupnička pitanja, rezolucije i odgovori". On the right side, there are boxes for "Kontakt" information, including details for the President, Vice-President, and Secretary.

Prateći transparentnost objave planova rada moguće je zaključiti kako je Program rada Skupštine za 2013. godinu predstavljen na sajtu (download - omogućen), ali nemoguće je u potpunosti biti zadovoljni sa arhivom prikazanih Programa za posljednje tri godine. Predstavljeni su Programi za 2012. i 2011., ali ne i za 2010. godinu.

Sajt omogućava i uvid u Budžet Kantona za 2013. godinu, dok je arhiva budžeta iz perioda 2010. – 2012. godina identična kao po pitanju prikazanih godišnjih programa rada. Predstavljeni su Budžeti za 2012. i 2011, ali ne i za 2010. godinu.

Na kraju, od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Skupštine Kantona Sarajevo na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav KS i Poslovnik o radu Skupštine KS.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Nisu navedene mail adrese poslanika kao opcija „Pitaj poslanika“;
- Web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Iako postoji instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika, na Web sajtu institucije nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika;
- Djelovanje skupštinskih komisija nije transparentno - na Web stranici Skupštine ne objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica komisija;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Skupštine KS za posljedne tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha ove institucije – u skladu sa planom rada i vanprogramske aktivnostima;
- Netransparentnim - kada je riječ o Budžetu, je ocijenjeno to što se na sajtu SkupštineKS ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljedne 3 godine

4.3.6. Skupština Zeničko - dobojskog kantona

POZITIVNO (+)

U institucijama Vlade i Skupštine Zeničko - dobojskog kantona postoji jedna Web stranica koja na internetu koristi domen „zdk.ba“ i koju održavaju administratori koji su zaposleni u Stručnoj službi Vlade – Odjeljene za informatičku podršku, (zaposlene dvije osobe). U isto vrijeme Skupština Zeničko-dobojskog kantona nema svoju posebnu Web stranicu, već samo podstranicu u sastavu navedene stranice. Po rječima sekretara Skupštine ZDK, gospodina Ibrahima Avdagića, Skupština Kantona odnosno Stručna služba Skupštine Zeničko-dobojskog kantona nema lica informatičke struke, odnosno lica koja imaju veća znanja o Informacionim tehnologijama, niti ima radna mesta na kojima bi radila lica sa navedenim znanjem i odgovarajućom stručnom spremom.

Pomenuta „podstranica“ po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, ispod polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (41%). Za početak konstatujmo kako u Skupštini Kantona, odnosno Stručnoj službi Skupštine Zeničko-dobojskog kantona ne postoji Služba za odnose sa javnošću tako da iz tog razloga i nema podataka o istoj na Web stranici. U isto vrijeme, pozitivno je to što je ostavljena tehnička mogućnost da se građani mogu putem e-maila obratiti predsjedavajućem Skupštine, te svakom poslaniku ponaosob.

www.zdk.ba/skupstina

Pozitivno je i što se redovno objavljaju „najave sjednica“ – u pravilu do 3 dana prije zasjedanja, sa osnovnim podacima o mjestu i vremenu održavanja, uz prikazan dnevni red najavljenje sjednice.

Sa druge strane, javnosti rada ove institucije zasigurno ne doprinosi činjenica što u Skupštini ZDK još uvijek nema instaliran sistem elektronskog glasanja⁶⁷, a da ne govorimo o potrebi razvijanja dobre prakse u smislu objave rezultata pojedinačnog glasanja poslanika o zakonima, strategijama i svim drugim mjerama o kojima Skupština raspravlja.

The screenshot shows the website of the Skupština Zeničko-dobojskog kantona. At the top, there's a navigation bar with links like 'Početna', 'Vijesti', 'Vlada', 'Sjednice Vlade', 'Ministarstva', 'Ostali organi', 'Skupština', 'Javne rasprave', 'Javni pozivi', 'Prezentacija', and 'Buletin'. Below the navigation is a search bar and a logo of the canton. The main content area has a blue header 'Sjednice Skupštine' with the title '31. sjednica Skupštine Zeničko-dobojskog kantona'. On the left, there's a sidebar with categories: 'Skupština (88)', 'Podkategorije', 'Poslanici (35)', and 'Sjednice Skupštine (45)'. The main content area displays the agenda for the 31st session, dated December 25, 2013, at 08:00. The agenda items include: 1. Projednje Izjema i dopuna Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2013 godinu – uključeni postupak; 2. Projednje Zakona o dopuni Zakona o izvršenju Budžeta Zeničko-dobojskog kantona za 2013. godinu – uključeni postupak; 3. Projednje Zakona o zaštiti od buke; 4. Projednje Zakona o pružanju besplatne pravne pomoći. Below the agenda, there's a section for 'ZAMJEĆNI PREDSEDNIČKUJUĆEG' with the name 'Igor Matanović' and a link to 'više...'. On the right side, there are sections for 'DNEVNI RED', 'Odgovori i temeljne i dopunjene Postrojke Skupštine Zeničko-dobojskog kantona', 'Program rada Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2013.', 'Monitoring rada Skupštine Zeničko-dobojskog kantona za 2013.', and 'Postrojnik Skupštine Zeničko-dobojskog kantona - Novi predsjednik tekućih'.

⁶⁷Po rječima sekretara Skupštine ZDK, ova institucija je proteklih godina pokušala da realizuje projekat elektronskog glasanja, za što su na nivou Kantona odobravana određena sredstva. U tom periodu izrađen je i idejni projekat od strane ovlaštene firme. Nakon toga je 2 puta objavljivan javni poziv, (tender), shodno odredbama Zakona o javnim nabavkama u BiH, na koji su se javljali određeni ponuđači sa ponuđenom cijenom koja je znatno premašivala odobrena budžetska sredstva za tu namjenu -čime su pomenuti pokušaji propali. Usljed problema sa punjenjem Budžeta, u prošloj i tekućoj godini nisu uopšte planirana budžetska sredstva za pomenuti projekat.

Uspostavom elektronskog sistema glasanja na jednostavan način bi se dolazilo i do podatka o pojedinačnom izjašnjavanju.

Kada je riječ o javnosti djelovanja skupštinskih komisija u ovom slučaju je princip transparentnosti grubo narušen. Naime, na Web stranici Skupštine ZDK nisu predstavljeni niti osnovni podaci sa imenima članova skupštinskih komisija i nadležnosti ovih tijela. Nikako se ne može biti zadovoljnim činjenicom što se putem Web sajta ne objavljuju zapisnici sa zasjedanja komisija.

Prateći transparentnost objave planova rada moguće je zaključiti kako je Program rada Skupštine za 2013. godinu predstavljen na sajtu (download - omogućen), ali nemoguće je u potpunosti biti zadovoljnim sa arhivom prikazanih Programa za posljednje tri godine. Predstavljeni su Programi za 2012. i 2011, ali ne i za 2010. godinu.

Sajt omogućava i uvid u Budžet Zeničko – dobojskog kantona za 2013. godinu. Uz ovaj Budžet posjetilac sajta se može upoznati i sa Budžetima za 2010, 2011. i 2012. godinu.

Na kraju, od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Skupštine Zeničko - dobojskog kantona na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav ZDK i Poslovnik o radu Skupštine ZDK.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Prilikom „najave sjednice – dnevnog reda“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mјera se ne može preuzeti (download) niti nakon održane sjednice;
- Uobičajena Saopštenja za javnost koja bi trebala biti objavljena u optimalnom roku od 24 sata nakon održanih zasjedanja i koja bi trebala pružiti kratke informacije o svim mjerama o kojima se raspravljalo, ne postavljaju se na Web sajt Skupštine Zeničko - dobojskog kantona;
- Za razliku od zvaničnih Web sajtova većine drugih Skupština u BiH, aktuelni sajt Skupštine ZDK ne omogućava pristup arhivskim podacima sa održanih zasjedanja tokom proteklih godina. (**NAPOMENA:** U arhivi postoje samo podaci o „nazivama sjednica“ i to od početka 2012.g. do danas, bez bilo kakvih saopštenja ili zapisnika o dešavanjima na tim sjednicama);
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, Web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica⁶⁸;
- U instituciji nema instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika;
- Na Web sajtu institucije nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika o mjerama sa sjednice;

---

⁶⁸ Sa svake održane sjednice Skupštine sačinjava se televizijska, (video) reportaža od strane ovlaštene TV stanice, a ista se drugog radnog dana dostavlja na 8 TV stanica koje pokrivaju područje više općina sa područja Kantona. Po rječima Sekretara Skupštine postojala je namjera uvođenja prakse da se pomenuta reportaža, (kao video snimak), postavlja na Web stranicu Vlade/Skopštine Kantona, kako bi bila dostupna svim građanima, ali lica koja održavaju Web stranicu nisu podržala ovu ideju uz obrazloženje kako postojeća Web stranica nema te tehničke mogućnosti.

- Web sajt ne prikazuje niti osnovne podatke o skupštinskim komisijama (imenima članova i nadležnostima komisija);
- Djelovanje skupštinskih komisija nije transparentno - na Web stranici Skupštine ne objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica komisija;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Skupštine ZDK za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha ove institucije – u skladu sa planom rada i vanprogramskim aktivnostima;
- Na Web sajtu Skupštine ZDK ne mogu se pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine

4.3.7. Skupština Kantona 10

4.3.8. Skupština Hercegovačko - neretvanskog kantona

4.3.9. Skupština Srednjobosanskog kantona

Po unaprijed utvrđenim indikatorima je izvršena analiza sadržaja Web sajtova za 13 vlada u BiH (10 kantonalnih, Vladu FBiH, Vladu RS i Vijeća ministara BiH), kao i za 13 parlamentara u BiH (10 kantonalnih skupština, Parlament Federacije BiH, Narodnu skupštinu RS, te Parlamentarnu skupštinu BiH).

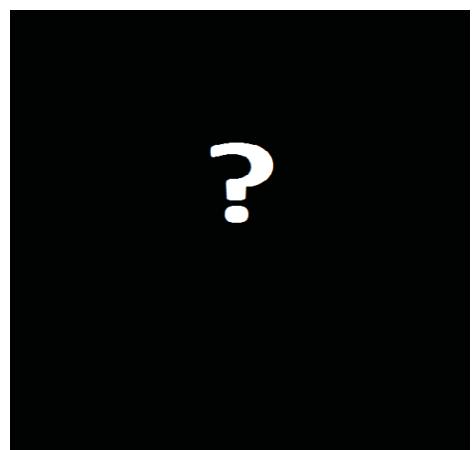
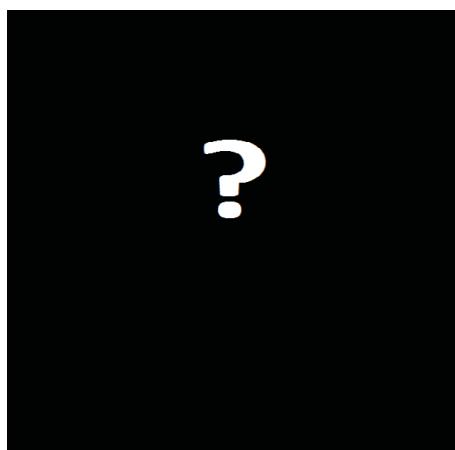
Od svih pomenutih 26 institucija samo 3 (Skupština Srednjobosanskog kantona, Skupština Kantona 10 i Skupština Hercegovačko – neretvanskog kantona) nemaju aktivan Web sajt.

Za ove tri institucije se može reći da su najmanje transparentne u BiH, u poređenju sa ostalim vladama i parlamentima kantona, entiteta i države. Za svaku kritiku je neodgovornost rukovodstva ovih institucija, jer je javnost apsolutno uskraćena da na jednostavan i brz način (korištenjem Web sajta) u svakom momentu zna šta rade ove institucije, šta rade skupštinska tijela (komisije, odbori), koje se mjere donose na skupštinskim sjednicama, kakvi su planovi rada ovih institucija, kako se troši budžet itd.

Na kraju postavlja se pitanje kome je u interesu to što je javnost uskraćena čak i za spisak aktuelnih poslanika u ovim institucijama, a tajna su i imena stalno zaposlenih osoba u administraciji ovih skupština.

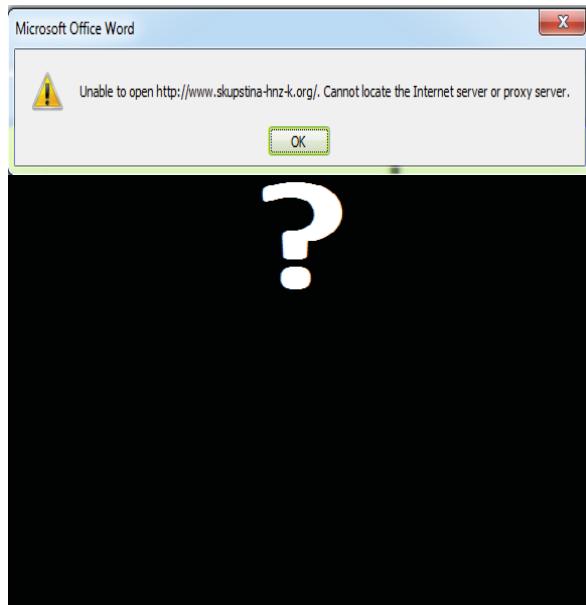
(www...SKUPŠTINA KANTON10.com)

(www...SKUPŠTINA SBK.com)

Za razliku od Skupštine Kantona 10 i Srednjobosanskog kantona, Google pretraživač prepozna je Web adresu Skupštine Hercegovačko – neretvanskog kantona, ali ista nije u funkciji. U pokušaju da se otvoru službena Web adresa Skupštine HNK posjetilac će biti obavješten kako postoji problem sa „serverom“. Ono što je moguće sa sigurnošću tvrditi je činjenica da se ne radi o privremenom problemu, jer je Web stranica neaktivna duži vremenski period.

(www.skupstina-hnz-k.ba)

NAPOMENA: Centri civilnih inicijativa su su uputili dopise prema sekretarima Skupština ova tri Kantona u nadi da će uslijediti određena pojašnjenja kada je riječ o nefunkcionisanju službenih Web stranica. Odgovor i uvjerenje kako je u toku procedura uspostavljanja zvanične internet stranice Skupštine došao je samo iz Srednjobosanskog kantona. Sekretar skupštine SBK, gospođa Esma Vejzović, poručila je i to kako je pripremljena projektna dokumentacija za omogućavanje „elektronskog glasanja“ poslanika, ali projekat nije realizovan uslijed nedostatka sredstava. Takođe je rečeno i to da Skupština u kontinuitetu pruža informacije na zahtjev zainteresovanih građanima po važećem Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH.

4.3.10.Skupština Unsko – sanskog kantona

POZITIVNO (+)

Službeni Web sajt Skupštine USK, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, iznad polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (69%). Stranica se redovno ažurira, a dostupan je i kontakt službe za odnose sa javnošću. U skorijem periodu Skupština USK je u cilju povećanja transparentnosti rada Skupštine, a samim tim i transparentnosti rada svih poslanika u Skupštini omogućila građanima kontakt e-mail, na koji svi građani mogu poslati upit, kritiku ili pohvalu, na ime bilo kojeg poslanika. „Najave sjednica“, uz prikaz dnevnog reda, se postavljaju na sajt u pravilu 7 dana prije sjednice Skupštine, a nakon zasjedanja u optimalnom roku od 24 sata postavlja se i „saopštenje sa sjednice“ koje obuhvata informaciju o svim realizovanim mjerama. Uz „najavu sjednice prikazan je i dnevni red, a značajnija je činjenica da se mjere iz najavljenog dnevnog reda mogu preuzeti (download). Kao što je prethodno istaknuto, ovo je eventualno i posljednja faza (vremenski) kada interesne grupe mogu pokušati djelovati na sadržaj određene mjeru, naravno u saradnji i posredstvom kooperativnih poslanika/delegata. Međutim, u skorije vrijeme rekonstruisan, Web sajt Skupštine USK nam pruža uvid u tek tri posljednje sjednice ove institucije, odnosno u prikaz 3 dnevna reda iz kojih je moguće preuzeti (download⁶⁹) planirane akte. U svakom slučaju ovakva praksa je potpuno u skladu sa principima transparentnosti i odgovornosti u radu koje je potrebno zagovarati kod svih vlada i parlamenta u BiH.

<http://skupstinausk.ba>

U Skupštini USK ima instaliran sistem elektronskog glasanja poslanika, ali se isti ne koristi u punom kapacitetu. Kao i u slučaju Parlamenta F BiH i Skupštine Kantona Sarajevo, postojeći sistem se ne iskorištava na način da se naknadno putem Web sajta Skupštine USK prikažu podaci o pojedinačnom glasanju poslanika. Uz sve to ova institucija nema praksu da se omogući, putem zahtjeva po ZOSPI, dostava zainteresovanoj strani listinga sa pregledom pojedinačnih glasanja.

Kada je riječ o javnosti djelovanja skupštinskih komisija, primjećeno je da

The screenshot shows the homepage of the Una-Sana Canton Assembly website. The top navigation bar includes links for 'NA SLOVNU', 'AKTIVNOSTI', 'LJETNICI I COLINI', 'PITAJ POSLANIKA', 'PITAJ POSLANKE', and 'KONTAKT'. Below the header, there are several sections: 'Download sekcija' with a large blue download icon; '9. vanredna sjednica Skupštine USK-a' showing a photo of the session; 'Božićna čestitka predsjedavajućeg Skupštine Unsko-sanskog kantona' with a photo of the president; 'POSLANIČKI SKUPŠTINI' showing a group photo; 'SLUŽBENI KALENDAR' with a silhouette of people; and 'WEBMAIL' with a link to email. The footer contains a 'OSNOVNI PODACI' section with icons for various municipalities: Opcina Blažen, Opcina Bosanska Krupa, Opcina Bosanski Petrovac, Opcina Bjel, Opcina Čapljina, Opcina Kliš, and Opcina Sanski Most.

⁶⁹ Iz Pres službe Skupštine USK poručuju kako je ovapraska zastupljena početkom 2013.godine, ali je sredinom godine došlo do određenih tehničkih problema. Međutim, stručni saradnik za obradu upravljanja informacijama, gospodin Aladin Mešić, kaže da će omogućavanje „download“ sekcije biti nastavljeno u budućnosti.

su na Web stranici Skupštine USK predstavljeni podaci sa imenima članova ovih tijela, kao i sa nadležnostima. U isto vrijeme nije moguće izraziti zadovoljstvo činjenicom da se putem Web sajta ne objavljaju zapisnici sa zasjedanja komisija.

U nastojanju da na Web sajtu pronađemo godišnje programe rada, kao i izvještaje o radu ove institucije, od objavljenih dokumenata mogli smo identifikovati „Program rada Skupštine USK za 2013. godinu“ i „Program rada Skupštine za 2011. godinu“.

Na naslovnoj stranici Web sajta postavljena je lista „značajnijih dokumenata“, među kojima se nalazi link za pregled svih „Službenih glasnika USK od 2007. godine do danas“. U pregledniku Službenih glasnika posebno su naznačeni oni koji u sebi sadrže programe rada Skupštine za prethodne godine (trenutno samo za 2011.godinu), kao i oni u kojima su objavljeni Budžeti USK. Na taj način je bilo moguće izvršiti uvid koliko su transparentno prikazani Budžeti USK za period 2010 – 2013. godina. Kako bi se i dodatno unaprijedila javnost rada, a s obzirom na bitnost dokumenata kakvi su Budžeti Kantona i Programi rada institucije stava smo da se treba obezbjediti i direktnе linkove „Budžeti“ /„Programi“, već na naslovnoj stranici sajta (<http://skupstinausk.ba>).

Na kraju, od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Skupštine Unsko – sanskog knatona na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav USK i Poslovnik o radu Skupštine USK.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja predsjedavajućem Skupštine Unsko - sanskog kantona, a nisu navedene ni mail adrese poslanika kao opcija „pitaj poslanika“;
- Za razliku od zvaničnih Web sajtova većine drugih skupština u BiH, aktuelni sajt Skupštine USK ne omogućava pristup arhivskim podacima sa održanih zasjedanja tokom proteklih godina;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, Web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Iako postoji instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika, na Web sajtu institucije nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika;
- Djelovanje skupštinskih komisija nije transparentno - na Web stranici Skupštine ne objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica komisija;
- Netransparentnim je ocijenjeno da Web sajt ne pruža uvid u određene godišnje Programe rada Skupštine iz prethodnog perioda - npr za 2012. i 2010. godinu;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nisu objavljeni ni godišnji izvještaji o radu Skupštine za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramskih aktivnosti;

- Kada je riječ o Budžetu, potreno je utemeljiti dobru praksu da se ovako važni dokumenti prikažu u posebnom linku „Budžeti“ na početnoj stranici Web sajta – zajedno sa rebalansima i izvještajima o realizaciji.
- Dalje, na Web sajtu Skupštine USK ne mogu se pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za period posljednje 3 godine;

4.3.11.Skupština Posavskog kantona

POZITIVNO (+)

Službeni Web sajt Skupštine Posavskog kantona, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, iznad polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (57%). Stranica se redovno ažurira, a dostupan je i kontakt službe za odnose sa javnošću, kao opcija „pitaj poslanika” ponaosob putem e-mail. „Najave sjednica“ se redovno postavljaju na sajt - u pravilu do 7 dana prije zasjedanja. Uz uopštenu „najavu sjednice“ prikazan je i dnevni red sjednice, ali je nedostatak taj što isti ne pruža uvid u nazive predлагаča mjera. Po okončanju zasjedanja Skupštine Posavskog kantona, u roku od 24 sata na sajt se postavlja „saopštenje“, a isto tretira osnovne informacije o statusu svih razmatranih mjera na sjednici. Sajt pruža pristup i arhivskoj građi održanih zasjedanja Skupštine PK. Ono što je vrlo interesantno kada je riječ o kvalitetu Web sajta Posavskog kantona je činjenica da na istom postoji osmišljen i instaliran alat za pružanje pregleda audio zapisa sa rasprave o pojedinačnim mjerama sa sjednice, ali isti nije u potpunosti funkcionalan. Trenutno je audio dostupan pregled rasprave samo sa posljednjeg zasjedanja.

<http://skupstinazp.ba>

Transparentnosti rada ove institucije zasigurno ne doprinosi činjenica što u Skupštini Posavskog kantona još uvek nema instaliran sistem elektronskog glasanja, a da ne govorimo o potrebi razvijanja dobre prakse u smislu objave putem Web sajta rezultata pojedinačnog glasanja poslanika o zakonima, strategijama i svim drugim mjerama o kojima Skupština raspravlja.

Kada je riječ o javnosti djelovanja skupštinskih komisija i u ovom slučaju je princip transparentnosti narušen u mnogome. Na Web stranici Skupštine su tek predstavljeni podaci sa imenima članova skupštinskih komisija, ali nisu čak predstavljene niti nadležnosti ovih tijela. Nije moguće izraziti zadovoljstvo ni činjenicom što se putem Web sajta ne objavljaju zapisnici sa zasjedanja komisija.

Prateći transparentnost objave planova rada moguće je zaključiti kako je Program rada Skupštine za 2013. godinu predstavljen na sajtu (download - omogućen). Uz Program rada, Web sajt omogućava uvid u Budžet Posavskog kantona za 2013. godinu. Ipak, riječ je o Programu i Budžetu za samo jednu godinu (2013.godina), dok nam sa druge strane Web sajt ne pruža podatke iz arhive sa

planovima rada, izvještajima o radu, budžetima, rebalansima, te izvještajima o izvršenju budžeta, u najmanju ruku bar za period 2010 – 2012. godina.

Na kraju, od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Skupštine Posavskog kantona na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav PK i Poslovnik o radu Skupštine PK.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja predsjedavajućem Skupštine Posavskog kantona, a nisu navedene ni mail adrese poslanika kao opcija „pitaj poslanika“;
- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mјera se ne može preuzeti (download) niti nakon održane sjednice kada se u Saopštenju navede kako je ista usvojena;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, Web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica (u realnom vremenu, niti naknadno);
- Web sajt ne prikazuje niti sve osnovne podatke o skupštinskim komisijama – prikazana su imenima članova komisija, ali ne i nadležnosti komisija;
- Djelovanje skupštinskih komisija nije transparentno - na Web stranici Skupštine ne objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica komisija;
- U instituciji nema instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika;
- Na Web sajtu institucije nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika o mjerama sa sjednice;
- Netransparentnim je ocijenjeno da Web sajt ne pruža uvid u arhivu sa programima rada Skupštine PK za prethodne godine - objavljen je samo „Program rada Skupštine za 2013. godinu“;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Skupštine za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramske aktivnosti;
- Takođe, govoreći o Budžetu, netransparentnim je ocijenjeno to što se na sajtu Skupštine PK ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine;
- Nedostaje i arhiva budžeta za prethodne godine, tj objavljen je samo „Budžet Kantona za 2013. godinu“.

4.3.12. Skupština Bosansko – podrinjskog kantona

POZITIVNO (+)

Web sajt na kom su predstavljeni osnovni podaci o radu Skupštine BPK, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, iznad polovično zadovoljava kvalitetom i količinom prikazanih podataka (57%). Kao i u slučaju Skupštine Zeničko – dobojskog kantona, specifično kada je riječ o Web sajtu Skupštine BPK je to što su podaci o djelovanju Skupštine BPK predstavljeni kao podstranica,link – „Skupština“, a koji se nalazi na službenoj Web stranici Vlade BPK. Dakle, Skupština BPK nema direktni Web sajt. Usljed ovakve postavke, iz Službe za odnose sa javnošću BPK dobili smo informaciju da ista Služba pokriva rad Vlade i Skupštine, a kontakt podaci Službe dostupni su na Web sajtu. Takođe, iz Službe za odnose sa javnošću rečeno je da do sada nije bilo zahtjeva da Skupština ima zasebnu Web stranicu, te da je opredjeljenje same Skupštine na koji način će prezentovati svoje podatke.

Prateći objavljene informacije o djelovanju Skupštine, na pomenutoj podstranici, moguće je zaključiti kako se iste redovno ažuriraju. Ipak u više slučajeva smo uočili zakašnjelo postavljanje „najave sjednica Skupštine“ (bilježimo i odsustvo postavljanja najava⁷⁰), ali se zato nakon zasjedanja, redovno u optimalnom roku od 24 sata, postavlja Saopštenje sa sjednice u kom bude naveden i „dnevni red“. Saopštenje obuhvata informacije o svim razmatranim mjerama određene sjednice. Sajt (pomenuti link) pruža pristup i arhivskoj građi održanih zasjedanja Skupštine BPK.

<http://www.bpk.gov.ba/skupstina/3128/skupstina-bosansko-podrinjskog-kantona-gorazde-2/>

Transparentnosti rada ove institucije zasigurno ne doprinosi činjenica što u Skupštini BPK još uvijek nema instaliran sistem elektronskog glasanja, a da ne govorimo o potrebi razvijanja dobre prakse u smislu objave rezultata pojedinačnog glasanja poslanika o zakonima, strategijama i svim drugim mjerama o kojima Skupština raspravlja.

Kada je riječ o javnosti djelovanja skupštinskih komisija, recimo da su na Web stranici Skupštine predstavljeni podaci sa imenima članova ovih tijela, kao i sa nadležnostima. Služba za odnose sa javnošću prati rad skupštinskih komisija i redovno objavljuje saopštenja sa održanih sjednica. Ipak, nedostatak pregledu rada skupštinskih komisija je primijetan u

The screenshot shows the homepage of the official website of the Bosnia and Herzegovina Canton of Gorazde. The top navigation bar includes links for Home, News, Events, Services, About Us, Photo Gallery, and Contact. Below the header, there is a large banner for the "Skupština Bosansko-podrinjskog kantona Gorazde". The main content area features several news items with dates and titles, such as "Uvod u novi politički proces u BPK Gorazde", "SISKA A STI UPISNU POLITIKU U SREDJILNE ŠKOLAMA", "ZAKON O PREDSTAVNIČKOM SAVJETU ZA RAZVOJ INDUSTRIJE", and "STVORNOST PREDSTAVNIČKOG ZAKONA O PREDSTAVNIČKOM SAVJETU ZA RAZVOJ INDUSTRIJE". On the right side, there is a sidebar titled "NADLEŽNOSTI SKUPŠTINE" which lists various responsibilities of the cantonal assembly. At the bottom, there is a section titled "KAKO DO BPK ORGANACIJA" with a list of links related to the assembly's structure and functions.

⁷⁰ Pozitivnim ocjenjujemo činjenicu da je nakon reakcije CCI po ovom pitanju na vrijeme postavljena najava za 29. redovnu sjednicu Skupštine BPK. Bitno je da se ova praksa nastavi u budućnosti.

tome što te informacije nisu sortirane po komisijama i što pored pomenutih saopštenja Službe za odnose sa javnošću nisu dostupni kompletirani zapisnici sa održanih zasjedanja ovih tijela.

Program rada Skupštine za 2013. godinu pregledno je predstavljen na sajtu (download - omogućen), a dostupni su i Programi iz prethodne 3 godine (2010, 2011. i 2012.g.). Zadovoljavajuće transparentan je Budžet Kantona kako za 2013. godinu, tako i za prethodne godine.

Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Skupštine Bosansko - podrinjskog kantona na sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav BPK i Poslovnik o radu Skupštine BPK.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja predsjedavajućem Skupštine Bosansko – podrinjskog kantona, a nisu navedene ni mail adrese poslanika kao opcija „pitaj poslanika⁷¹“;
- Netransparentnost Skupštine se ogledava i po tome što „dnevni red / najava“ sjednice u većem broju slučajeva nije javan prije zasjedanja, a samim tim javnost nije upoznata niti sa potencijalnim predlagачima mjera;
- Prilikom „najave sjednice“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mjera se ne može preuzeti (download) niti nakon održane sjednice kada se u Saopštenju navede kako je ista usvojena⁷²;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, Web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa⁷³ sa održanih sjednica;
- Djelovanje skupštinskih komisija nije transparentno - na Web stranici Skupštine ne objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica komisija;
- U instituciji nema instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika;
- Na Web sajtu nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika o mjerama sa sjednice;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Skupštine za posljedne tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha ove institucije – u skladu sa planom rada i vanprogramskim aktivnostima;
- Kada je riječ o Budžetu, netransparentnim je ocijenjeno to što se na Web stranici Skupštine BPK ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljedne 3 godine;

---

⁷¹ Iz Službe za odnose sa javnošću BPK poručeno je kako se do sada nije razmišljalo o ovome, ali da postoji mogućnost da se Skupštini predloži da oni naprave odgovarajući formular koji bi bio postavljen na Web stranicu.

⁷² Iz Službe za odnose sa javnošću BPK poručuju kako njima ovi materijali nisu dostupni u elektronskoj formi. Međutim praksa drugih institucija koje su bile predmet analize pokazuje da ovo može biti lako rješiv tehnički problem jer se svi materijali zasigurno pripremaju u elektronskoj formi prije održavanja sjednice.

⁷³ Iz Službe za odnose sa javnošću BPK poručuju kako ne postoje tehničke mogućnosti da se ovo realizuje na Web sajtu, ali da kantonalna RTV direktno prenosi sjednice Skupštine. s druge strane Izvještaj sa sjednice se objavljuje u Dnevniku RTV BPK koji se emituje i arhivira na Web stranici Vlade/Skopštine ovog kantona.

4.3.13.Skupština Zapadno – hercegovačkog kantona (ZHK)

POZITIVNO (+)

Službeni Web sajt Skupštine Zapadno - hercegovačkog kantona, po indikatorima koji su bili predmet posmatranja, spada u red onih koje ispod polovično zadovoljavaju kvalitetom i količinom prikazanih podataka (46%). Generalno, u trenutnom obimu, stranica se redovno ažurira, a dostupne su i kontakt informacije službe za odnose sa javnošću. U Stručnoj službi postoji Sektor za odnose sa javnošću, ali glasnogovornik nije uposlen.

„Najave sjednica“, uz prikaz dnevnog reda sa obrađivačima mjera, se postavljaju na sajt u pravilu 7 dana prije sjednice Skupštine, a nakon zasjedanja u optimalnom roku od 24 sata postavlja se „Saopštenje sa sjednice“ koje obuhvata informaciju o svim realizovanim mjerama. Sajt pruža pristup i arhivskoj građi održanih zasjedanja Skupštine ZHK tokom posljednjih nekoliko godina, tačnije od kraja 2011. godine. Od osnovnih dokumenata kojima se definiše rad Skupštine Zapadno – hercegovačkog kantonana sajtu su vidljivi i dostupni za preuzeti i Ustav ZHK i Poslovnik o radu Skupštine ZHK

www.skupstina-ZZH.ba

Slično kao u slučaju većine drugih kantona, ni u Skupštini ZHK još uvijek nema instaliran sistem elektronskog glasanja, što je uslov da bude riječi o potrebi razvijanja dobre prakse u smislu objave rezultata pojedinačnog glasanja poslanika o zakonima, strategijama i svim drugim mjerama o kojima Skupština raspravlja.

Kada je riječ o javnosti djelovanja skupštinskih komisija i u ovom slučaju je narušen princip transparentnosti. Naime, na Web stranici Skupštine ZHK nisu predstavljeni niti osnovni podaci sa imenima članova skupštinskih komisija i nadležnosti ovih tijela. Nije moguće izraziti zadovoljstvo ni činjenicom da se putem Web sajta ne objavljaju zapisnici sa zasjedanja komisija.

Nizak procenat do kojeg smo došli prateći rezultate po unaprijed utvrđenim indikatorima nastao je prije svega zbog činjenice da se na Web sajtu Skupštine ZHK ne nalaze neki od ključnih dokumenata kao što su pojedini godišnji programi rada Skupštine, budžeti Kantona, izveštaji o radu skupštine, pomenuti zapisnici o radu skupštine i skupštinskih tijela, godišnji i periodični izveštaji o izvršenju budžeta, isl. Posmatrali smo period za posljednje 4 godine i u tom periodu nije objavljen niti jedan

Budžet, odnosno izvještaj o izvršenju Budžeta. Kao što je i potvrđeno iz Sekretarijata Skupštine ŽZH, ovi dokumenti jesu usvojeni od strane Skupštine i objavljeni su u Narodnim novinama ŽZH, ali nisu postavljeni na službenu Web stranicu. U nastavku je navedena „napomena“, a u istoj se govori o dopisu iz Sekretarijata Skupštine gdje se između ostalog kaže i to kako će tokom 2014. godine biti riješeno ovo i druga pitanja kroz najavljenu rekonstrukciju Web sajta Skupštine ŽZH.

Kada je riječ o programima rada, objavljeni su „Program rada Skupštine ZHK za 2012. godinu“ i „Program rada Skupštine za 2013. godinu“, dok nema objavljen ni jedan godišnji izvještaj o radu. Skupština je usvojila Izvještaj o radu za 2012. godinu, ali ga nije objavljivala na Web stranici. S druge strane, Skupština nije usvajala programe rada za 2010. i 2011. godinu.

GLAVNI NEDOSTATCI (-)

- Na „home page“ nema „kontakt obrasca“ za direktno postavljanje pitanja predsjedavajućem Skupštine Zapadno - hercegovačkog kantona, a nisu navedene ni e-mail adrese poslanika kao opcija „pitaj poslanika“;
- Prilikom „najave sjednice – dnevnog reda“ nema mogućnosti preuzimanja (download) mjere, a mjera se ne može preuzeti (download) niti nakon održane sjednice;
- Web stranica ne pruža mogućnost korisniku na uvid cijelovit zapisnik⁷⁴ sa sjednice ili stenogram;
- Takođe, Web stranica ne pruža mogućnost pregleda audio i video zapisa sa održanih sjednica;
- Djelovanje skupštinskih komisija nije transparentno - na Web stranici Skupštine objavljaju se zapisnici sa održanih sjednica komisija;
- Isto tako, Web sajt ne prikazuje niti osnovne podatke o skupštinskim komisijama (imenima članova i nadležnostima komisija);
- U instituciji nema instaliran sistem za elektronsko glasanje poslanika;
- Na Web sajtu institucije nisu prikazani podaci o pojedinačnom glasanju poslanika o mjerama sa sjednice;
- Negativnim je ocijenjeno i to što nema objavljen niti jedan od godišnjih izvještaja o radu Skupštine za posljednje tri godine, čime je javnost uskraćena za osnovne informacije o godišnjem bilansu uspjeha – u poređenju sa planom rada, uzimajući u obzir realizaciju vanprogramskih aktivnosti;
- Kada je riječ o Budžetu, netransparentnim je ocijenjeno to što se na sajtu Skupštine ZHK ne mogu pronaći izvještaji o izvršenju Budžeta za posljednje 3 godine“;
- Nedostaje i arhiva godišnjih budžeta za period koji smo istraživali, 2010. – 2013. godina

---

⁷⁴ Na službenoj internet stranici je postavljen link „Zapisnici“ - http://www.skupstina-zzh.ba/default.asp?id_kategorija=7, ali je fajl u kom bi trebali biti predstavljeni zapisnici sa održanih sjednica prazan.

NAPOMENA: Pozitivnim i ohrabrujućim je ocijenjen Dopis iz Sekretarijata Skupštine ŽZH (Br: 01-01-9-1503/13-1), a u kojem je istaknuto da Skupština ima u planu tokom 2014. godine rad na unapređenju službene Web stranice, te da će se tom prilikom uzeti u obzir indikatori na koje se upućuje u ovoj analizi. Istaknuto je da će unapređenje Web stranice, po pomenutim indikatorima, dovesti do toga da će nova stranica sadržavati i sljedeće: kontakt obrazac za građana – „pitajte poslanike“; mogućnost „download“ mjera koje su na dnevnom redu Skupštine; pregled cijelovitih zapisnika; pregled podataka o pojedinačnom glasanju poslanika; pregled imena članova, nadležnosti, te zapisnika sa zasjedanja skupštinskih tijela; razmotriće se i mogućnost pružanja direktnog praćenja sjednice putem Web sajta; a biće uređen i link „budžeti“ sa pregledom aktuelnog Budžeta ŽZH, te onih iz prethodnih godina.

5. PRISTUPAČNOST, UPOTREBLJIVOST I ODRŽAVANJE WEB STRANICA

5.1. Pristupačnost

U prethodno pominjanom dokumentu „Guidelines for Parliamentary Websites“ navodi se kako težnja svih parlamentara i vlada treba da bude usmjerena ka kontinuiranom poboljšanju dizajna i upotrebljivosti web stranica ovih institucija, tako da isti budu potpuno razumljivi i jednostavni za rukovanje. Navodi se i potreba prevoda informacija na više službenih, međunarodnih jezika, uz minimaliziranje digitalnog jaza koji može rezultirati da neki od građana, sa slabijim iskustvom u oblasti naprednijih informacionih tehnologija, budu isključeni iz mreže. Na kraju, postoji potreba da se alati koji se koriste na službenim Web sajtovima parlamentara i vlada prilagode što većem broju osoba sa različitim oblicima invaliditeta (slabovidna, gluhonjema lica, isl.)...

Budući da informaciono-komunikacione tehnologije u velikoj mjeri nisu prilagođene osobama sa invaliditetom, postoji nejednaka distribucija u pristupu tehnologijama i uslugama koje su podržane tehnologijama. Naime, tehnologija otvara nove mogućnosti u smislu brzo dostupnih informacija, usluga javne administracije, novih načina komunikacije i društvene interakcije i različitim drugim pogodnostima. Međutim sve ove pogodnosti, koje većina smatra integralnim dijelom svoje svakodnevnice, jednom dijelu populacije, na žalost nisu dostupne. Postoji ozbiljan rizik da, naročito osobe sa invaliditetom i stariji građani, budu digitalno marginalizovani.

ePristupačnost (*eAccessibility*) predstavlja dostupnost informaciono-komunikacionih tehnologija i usluga osobama sa različitim oblicima invaliditeta ili specijalnih potreba, i predstavlja osnovni preduslov e-inkluzije. Osnovni oblici invaliditeta mogu se podijeliti u 4 kategorije: vid (slijepi, slabovidni, osobe sa poremećajima u percepciji boja isl.), sluh (gluvoča), motorika (nemogućnost/ograničenost u upotrebi miša i/ili tastature, ograničena fina motorika isl.) i kognitivne sposobnosti (nesposobnost učenja, poremećaji pažnje, nemogućnost pamćenja i fokusiranja navelike količine informacija, laka mentalna zaostalost, razni sindromi isl.). ePristupačnost predstavlja načine na koje se tehnologije i usluge mogu upotrebiti u korist prevazilaženja prepreka, kompenzacije ili restauriranja pojedinih funkcija ili omogućavanja, specijalno starijim osobama i osobama sa invaliditetom, da se ostvare u potpunosti.

S obzirom na kompleksnost ovog problema i trenutni kapacitet većine Web stranica vlada i parlamentara u BiH, ovo pitanje nije detaljnije obrazlagano u ovoj analizi, ali neophodna je napomena istog uz preporuku najodgovornijim za uređenje Web sajtova da ova tematika što prije mora biti detaljno obrađena. Za početak upućujemo na Web sajt www.eaccessibility-monitoring.eu/ a putem kojeg se mogu pronaći brojni primjeri s ciljem unapređenja situacije po ovom pitanju u BiH. Takođe, više o ovim načelima može se naći u na internetu dostupnim dokumentima W3C Konzorcijuma: WCAG (World Content Accessibility Guidelines) i WAI (The Web Accessibility Initiative.)

Izdvajamo tek neke od ključnih principa projektovanja Web stranica, a koji su u skladu sa principima ePristupačnosti, i koji se mogu veoma jednostavno primjeniti:

- Alternativa u vidu odgovarajućeg teksta – Odgovarajući, prilagođeni, tekst kao alternativanekom složenijemtekstualnom sadržaju Web stranice je od specijalnog značaja za slijepce i slabovidne koji se donekle ili u potpunosti oslanjaju na čitače ekrana.
- Automatska konverzija teksta u audio format tj. „ozvučavanje Web sajta“ – Preporučuje se konverzija tekstualnih informacija u audio format. Postoje razni „tekst-u-govor“ sistemi (*TTS - text-to-speech*) koji konvertuju pisani tekst u govor. Ovi sistemi su napredan način prilagođavanja Web sajta za upotrebu od strane slijepih i slabovidnih osoba, budući da implementiranjem ovog sistema, sajt mogu da upotrebljavaju i osobe koje ne posjeduju čitače ekrana.
- Povećavanje slova – Potrebno je omogućiti proporcionalno povećavanje slova (veličina slova relativno definisana), kao i dijelova Internet prezentacije (vodeći računa o skalabilnosti) srazmjerno veličini ekrana, kako bi se korišćenje prezentacije omogućilo slabovidim i starim osobama.
- Titl i/ili transkripti za sve medije u ne-tekstualnom formatu – Video i audio zapisi moraju posjedovati titl i transkript. Video sadržaje bi trebalo opisati.
- Dokumenta za preuzimanje ponuđena u više formata – Preuzimanje i predavanje (download i upload) dokumenata omogućeno je u raznim formatima (.pdf, .doc, .docx, .rtf, .txt, .xml, .xls, .zip isl.), kako bi korisnici mogli da pristupe dokumentu sa više različitih platformi (operativnih sistema). Dokumente u najnovijim formatima ne treba nuditi kao jedinu opciju preuzimanja dokumenata.
- Izbjegavanje grafičkih elemenata koji skreću pažnju – Preporučuje se izbjegavanje bilo kakvog dizajna koji uključuje treperenje grafičkih elemenata Web strane, budući da to umara sve korisnike, a posebno škodi osobama sa poremećajima u opažanju, koncentraciji, poremećajima vida, i može da izazove epileptičke napade i druge teškoće kod osoba sklonih epilepsijskih napada.

5.2. Upotrebljivost

Upotrebljivost Web prezentacije ogleda se prije svega u jednostavnosti kojom posjetilac koristi prezentaciju i može pronaći i prikupiti informacije zbog kojih je i posjetio. Upotrebljivost je daleko važnija od vizuelne dopadljivosti prezentacije.

Svaki će parlament/vlada u BiH morati odlučiti za sebe koji je to obim informacija, novih alata i praksi kojim će u bliskom periodu unaprijediti trenutnu sadržajnost službenih Web sajtova. Neophodno je apelovati da se postave maksimalistički ciljevi, da se uradi što je više moguće po ovom pitanju, a prije svega da se uobziri predloženi okvir indikatora iz ove analize.

Ono što želimo istaći je upravo činjenica da ovo povećanje broja izvora koji pružaju informacije i mišljenja o pitanjima u vezi sa javnim politikama (radu vlada i parlamenta) čini još važnijim to da službene stranice zakonodavne i izvršne vlasti budu sveobuhvatnije, moderne, u svakom smislu vjerodostojne i nestranačke, te da pružaju pravovremene i tačne informacije.

5.3. Održavanje

Iz ugla korisnika, održavanje podrazumeva obezbeđivanje objektivnosti, ispravnosti, pravovremenosti, ažurnosti, korisnosti i konzistentnosti informacija koje su objavljene na Web stranicama parlamenta i vlada. Naime, održavanje Web sajta zapravo predstavlja korišćenje Web sajta u svrhe zbog kojih je i napravljen, a to, primjenjeno na ciljne institucije ove analize, znači prezentaciju rada, rezultata, aktivnosti, sadržaja od javnog značaja, usluga i sl.

Održavanje Web prezentacija organa državne uprave nosi veliku odgovornost, kako prema samom organu čija je prezentacija, imidžu cijelokupne javne administracije, tako i prema korisnicima koji su u ovom slučaju široka ciljna grupa (građani i pravni subjekti, druge državne institucije, akademska zajednica, civilni sektor i dr.).

Nedosljednost u održavanju sadržaja Web prezentacije može prouzrokovati različite negativne efekte, kao što su loša reputacija organa državne uprave i šteta nanijeta korisnicima koji su dovedeni u zabludu zbog netačnih, zastarijelih i protivvriječnih informacija.

Održavanje web prezentacije podrazumijeva sledeće aktivnosti: koordinacija kreiranja sadržaja za web sajt, kreiranje sadržaja (pisanje tekstova), redakcija i lektura, odobravanje objavljivanja, objavljivanje, prevod, revizija i arhiviranje, administracija web sajta i praćenje posjećenosti web sajta (web analitika).

Dva su moguća rješenja za održavanje Web sajta – delegiranje poslova zaposlenima unutar same institucije i unajmljivanje spoljašnjeg vršioca usluge (outsourcing). I u jednom i u drugom slučaju neophodno je opredijeliti najmanje jednog zaposlenog unutar institucije čija će odgovornost biti održavanje Web prezentacije.

Uobičajeniproblemi nastaju zbog toga što vlade i parlamenti nerijetko previđaju značaj potrebe da se održavanje Web prezentacije organizaciono uredi i odvoje neophodni resursi (ljudski i finansijski).

6. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Rezultati sprovedene analize pokazuju da postoje značajne razlike u postignutom stepenu razvoja web prezentacija, od onih skupština koje još uvijek nemaju službene WEB sajtove, do institucija koje ovaj prozor u javnost iskorištavaju vrlo solidno. Razlike se ogledaju u količini i kvalitetu objedodanjenih informacija, stepenu dostupnosti istih, tj. postignutom stepenu odgovornosti institucije upribližavanju usluga krajnjim konzumentima - građanima. Mišljenja smo da uzroci ovakvog stanja imaju korijen u razlikama u pogledu, organizaciji i dodijeljenim resursima unutar institucija, što u konačnici odražava stepen razumijevanja rukovodećih struktura za značaj i ulogu razvoja informacionih tehnologija u kontekstu razvoja i unapređenja rada vlada i parlamenta.

Takođe, rezultati analize ukazuju da je moguće postići značajna unapređenja kroz optimizaciju postojećih resursa i rješenja, primjenom datih preporuka, unapređenjem sadržaja, boljom i efikasnijom organizacijom, te redovnim ažuriranjem informacija. U tom smislu, pored ovih u nastavku predstavljenih generalnih preporuka, preporuke koje smo dali kroz analizu po institucijama, poredeći trenutno stanje sa unaprijed utvrđenim pojedinačnim kriterijima, daju solidnu osnovu za postizanje brzih i efikasnih unapređenja bez značajnih izdvajanja dodatnih resursa.

Uzimajući u obzir da je razvoj internet tehnologija konstantno u napretku, uz činjenicu da se ocjene iz ove analize fokusiraju na indikatore koji su promjenjive kategorije evidentno je da će postojati potreba preispitivanja rezultata analize u budućnosti, a u svjetlu daljnog razvoja javnosti rada vlada i parlamenta.

Službeni WEB sajt, u današnjem vremenu, treba da predstavlja osnovni alat za prezentaciju rada vlada i parlamenta, odnosno da u pravom smislu služi za svakodnevnu komunikaciju građana i izabranih predstavnika. Ovaj alat u Bosni i Hercegovini, od strane većine vlada i parlamenta definitivno nije dovoljno iskorišten. Analizirajući stanje po svim vladama i parlamentima kantona, entiteta i države, uvidjeli smo da tri skupštine u BiH još uvijek nemaju u funkciji službeni WEB sajt. **Potrebno je da u što skorije vrijeme Skupština Srednjobosanskog kantona, Skupština Hercegovačko – neretvanskog kantona i Skupština Kantona 10 obezbjede potrebne ljudske i finansijske resurse s ciljem da se riješi problem, a službeni WEB sajтовi ovih institucija postanu funkcionalni.**

Analiza pravnog okvira jeg Tw e5Svajanjasstavn6(nD(r)a j(rcego fe anal, od)6(trajrjiekih,a)5(p)4(ogrjanja)6(skih,avr

osobama sa posebnim potrebama otio se u dokumentu Vlade Republike Srpske - „Preporuke za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske“. **Preporuka svim drugim vladama i skupštinama u BiH je da u skorijem periodu (optimalno do kraja 2014. godine) usvoje sličan dokument „Preporukama za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske“ ili još bolje, da rade na temeljima akta koji je i sveobuhvatniji po pitanju ove oblasti - „Smjernicama za izradu Web stranica prezentacije organa državne uprave v4.0 Republike Srbije“. Na ovu preporuku nadovezuje se i ona, u smislu da se određena institucija obaveže da jednom godišnje analizira realizaciju tog usvojenog dokumenta.**

Informacije sa sjednica iz kojih se građani mogu upoznati samo sa nazivima realizovanih mjera i kratkim opisom određenih mjera ne mogu u današnjem društvu zadovoljiti interes građana. U konačnici se, uslijed nedostatka kompletiranih informacija, ostavlja mnogo prostora za lošu percepciju javnosti kako se na sjednicama donose odluke koje su u interesu pojedinaca i stranaka, a ne samih građana. Ne dovodeći u pitanje činjenicu da se materijali koji budu usvojeni na sjednicama vlada u BiH (isto vrijedi i za parlamente), mogu dobiti od predлагаčapo Zakonu o slobodi pristupa informacijama, još jednom naglašavamo potrebu da postojeći princip javnosti rada bude dodatno unaprijeđen.

Vlada ZDK je jedina institucija vlade (kantonalni, entitetski i državni nivo) koja je na službenoj Web stranici omogućila da sve mjere o kojima ova institucija raspravlja na sjednici budu dostupne za širu javnost kroz opciju „preuzimanje – download“. **Pružanje opcije „download“ za materijale koje razmotri i usvoji Vlada, a još poželjnije je da imamo opciju „download“ mjera omogućenu u najavi⁷⁵ dnevног reda, nije strana pojava već odavno uveden standard u radu Vlade Srbije, Vlade Hrvatske, Vlade Crne Gore, Vlade Slovenije, itd... Potrebno je da sve vlade u BiH prihvate ovakav princip otvorenosti djelovanja, da se omogući princip „download“ mjera, po mogućnosti već u najavi⁷⁶, a u krajnjem slučaju u mometu kada mjera bude verifikovana na sjednici Vlade. Sa ovim u vezi posebno preporučujemo da se tokom 2014. godine usvoji od strane svih vlada u BiH od kantonalnog do državnog nivoa podzakonski akt, a po uzoru na „Odluku o objavlivanju materijala sa sjednice Vlade Crne Gore“ (Odluka je prikazana u Dodatu 5 Analize).**

Iako posjeduju arhivu sa tim dokumentima, i iako nemaju zakonskih prepreka za to, velika većina vlada i parlamenata u BiH ne želi da objelodani putem svojih Web stranica zapisnike sa zasjedanja Vlade (pa i stenogramima). Postavlja se pitanje da li je bilo kome u interesu da šira javnost nije u mogućnosti da se detaljnije i pravovremeno upozna sa dešavanjima na svakoj od sjednica. **Potrebno je da sve vlade i parlamenti redovno objavljiju Zapisnike sa zasjedanja, recimo kroz**

⁷⁵ U BiH je samo na WEB sajtu PS BIH omogućeno već u prikazu najavljenog dnevног reda većinu mjera preuzeti (download).

⁷⁶ Ovo je eventualno i posljednja faza (vremenski) kada interesne grupe, prije usvajanja mjere, mogu pokušati djelovati na sadržaj iste, naravno u saradnji i posredstvom kooperativnih poslanika/delegate.

prezentovanje svih materijala sa održanog zasjedanja pa time i zapisnika, s tim što bi bilo poželjno da se izdvoji poseban link sa arhivom svih zapisnika.

U BiH nemamo zabilježen niti jedan slučaj da je omogućen WEB streaming tokom sjednice Vlade ili da se kojim slučajem arhiviraju i javnosti čine dostupnim audio ili video zapisi sa sjednica Vlade. A pozitivan primjer u smislu da se sve sjednice Vlade, od početka do kraja, audio snimaju, arhiviraju na službenom Web sajtu i čine dostupnim građanima dolazi nam iz neposrednog susjedstva – praksa Vlade Republike Hrvatske. **Ovo je odličan primjer transparentnosti rada jedne Vlade, a preporuka je da se u što skorijem periodu (optimalno do kraja 2014. godine) započene sa korištenjem ovog alata bar u Vijeću ministara BiH, te entitetskim Vladama.**

Većina vlada i parlamenta u BiH ne objavljuje redovno najvažnije dokumente koji su u vezi sa obilježjima glavnih pravaca djelovanja institucije, kao što su programi rada, izvještaji o radu, budžeti, rebalansi, izvještaji o realizaciji Budžeta. Uz to, arhiva ovih dokumenata iz prethodnih godina je vrlo siromašna. **Potrebno je da se na svim WEB stranicama institucija koje to nemaju (precizirano u analizi po institucijama) formiraju linkovi pod nazivom „Budžeti“ i „Programi rada“ a na kojima bi bili prikazani budžeti, rebalanski, te izvještaji o realizaciji budžeta, tj. programi rada, izmjene i dopune programa, te godišnji izvještaji o radu vlade i parlamenta.**

Preporuka je i da se dopuni arhiva sa ovim dokumentima iz prethodnih godina. Po mogućnosti arhiva ovih dokumenata bi trebala ići u prošlost sve do prvog konstituisanja institucije.

Bosna i Hercegovina i Kosovo su jedine zemlje Zapadnog Balkana koje nisu pristupile OGP inicijativi, a koja u osnovi ima za cilj promovisanje transparentnosti, osnaživanje građanskog aktivizma, borbu protiv korupcije i korištenje novih tehnologija u cilju efikasnijeg djelovanja vlasti. To ujedno znači i da parlamenti ovih država još uvijek nisu prihvatali međunarodno priznat dokument - „Deklaraciju o otvorenosti parlamenta“. Čime bi se ustvari prihvatali osnovni principa potpuni transparenosti u radu, priznati na globalnom nivou. **Potrebno je da Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine u što**

izrazito korisnim za ocjenu individualne odgovornosti u radu poslanika / delegata, a i građani ih ocjenjuju za vrlo korisne. U Bosni i Hercegovini samo 5 parlamenta, od 13, ima instaliran sistem za elektronsko glasanje (PS BiH, Parlament F BiH, NS RS, Sarajevski i Unsko – sanski kanton). Međutim, u većini slučajeva se sistem ne koristi u punom kapacitetu, pa je tako jedino na WEB stranici PS BiH dostupan podatak o pojedinačnom glasanju poslanika – po razmatranim mjerama. **Potrebno je da i parlamenti - Parlament F BiH, Narodna Skupština RS, Sarajevski i Unsko – sanski kanton, u što skorijem periodu počnu sa iskorištanjem ovog alata u punom kapacitetu, tj. da se na WEB stranicama tih institucija nađu i podaci o pojedinačnom glasanju.**

U isto vrijeme potrebno je zagovarati da se tokom 2014. godine završi u svim drugim parlamentima idejno rješenje za instaliranje alata za elektronskog glasanja, a da u se Budžetu za narednu 2015. godinu projiciraju i adekvatna finansijska sredstva za taj projekat.

U mnogim zakonodavnim tijelima komisije/odbori imaju ključnu ulogu u zakonodavnom procesu. Prije svega Web stranice moraju jasno predstaviti sve komisije i odbore koji djeluju pri vladama i parlamentima, članove i njihove nadležnosti, a pored toga neophodno je da se redovno objavljuju najave i zapisnici sa zasjedanja ovih tijela. Rezultati analize su pokazali da na sajtu nekih skupština kao što je Skupština Zeničko – dobojskog kantona i Skupština Županije Zapadno – hercegovačke nema niti osnovnih podataka o parlamentarnim komisijama (imena članova i nadležnosti), dok su na WEB sajtu Posavskog kantona navedena imena članova, ali ne i nadležnosti Komisija. U isto vrijeme, samo Parlamentarna skupština BiH redovno objavljuje izvještaje (zapisnike) sa zasjedanja parlamentarnih komisija, dok djelimično, samo za određene komisije ovaj posao završavaju i u Parlamentu F BiH, te Skupštini BPK. Drugi parlamenti nemaju objavljene izvještaje i/ili zapisnike sa zasjedanja komisija. **Za početak, potrebno je da svi parlamenti koji to nisu do sada učinili, u što skorijem periodu, na posebnom linku (primjeri naziva linka su „Parlamentarna / skupštinska tijela“, „Komisije, Odbori“) obezbjede prikaz osnovnih podataka sa imenima članova svih skupštinskih tijela, uz predstavljene nadležnosti i kontakt informacije.**

Drugo, potrebno je da svi parlamenti, izuzev PS BiH, ažuriraju podatke sa svim dostupnim zapisnicima ili izvještajima sa održanih zasjedanja ovih tijela, te da u budućnosti redovno izvještavaju o radu komisija i odbora.

Nedosljednost u održavanju sadržaja Web prezentacije može prouzrokovati različite negativne efekte, kao što su loša reputacija organa državne uprave i šteta nanijeta korisnicima koji su dovedeni u zabludu zbog netačnih, zastarijelih i protivvjećnih informacija. **Preporuka svim vladama je u razmatranje uzmu dva moguća rješenja za održavanje Web sajta – delegiranje poslova zaposlenima unutar same institucije ili unajmljivanje spoljašnjeg vršioca usluge (outsourcing).** I u jednom i u drugom slučaju neophodno je opredijeliti najmanje jednog zaposlenog unutar institucije čija će odgovornost biti održavanje Web prezentacije.

POPIS IZVORA

Izvještaji, knjige, analize...

- Guidelines for Parliamentary Websites, March 2009;
- Benchmarking studija dostupnosti javnih usluga na Internetu, Oktobar 2006;
- Declaration on parliamentary openness, Avgust 2012;
- Studije nacionalnog integriteta, TI BiH, 2013 i 2011.g.;
- Survey on the EU Parliaments initiatives on common standards for digital data and documents, Januar 2012
- Analiza usaglašenosti informatora o radu organa vlasti sa Uputstvom za izradu i objavljivanje informatora o radu državnog organa, Transparentnost Srbija, April 2013;
- Priručnik za metodologiju istraživačkog rada, MAP Zagreb, 2010;
- Studija o otvorenosti Parlamenta Srbije, Mr Dejan Pavlović, 2009;
- Pregled WEB prezentacija republičkih institucija Republike Srpske, Jul 2013;
- Strategija komuniciranja Vlade ZDK sa građanima i javnošću, Jul 2004;
- Izvještaj Open Government Partnership inicijative (Partnerstva za otvorenu vlast – OGP) iz 2012. godine;
- Izvještaj o napretku Bosne i Hercegovine u 2013, Brisel 2013;
- Strategija reforme javne uprave u BiH, 2006;
- Preporuke za izradu i održavanje web prezentacije institucija Republike Srpske (jun, 2011. godine);
- Smjernice za izradu Web stranica prezentacije organa državne uprave v4,0;

Dokumenti (zakonski, podzakonski akti);

- Ustavi (BiH, entiteta i kantona);
- Zakon o Vijeću ministara BiH i zakoni o vladama entiteta i kantona;
- Poslovnik o radu Vijeća ministara BiH i poslovnici o radu vlada entiteta i kantona;
- Poslovnici o radu parlamenata / skupština od kantonalnog do državnog nivoa;
- Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH;
- Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH;
- Zakon o slobodi pristupa informacijama RS;
- Uputstvo o izradi i održavanju službenih internet stranica institucija BiH (SG BiH 21/09);
- Odluka o objavljivanju materijala sa sjednice Vlade Crne Gore;
- Odluka o Web sajtu Vlade Federacije BiH;
- Drugi, podzakonski akti na nivou kantona

Internet adrese:

- www.vladatk.kim.ba
- www.zdk.ba
- www.vijeceministara.gov.ba
- www.vladars.net
- www.bpkgo.ba
- www.fbihvlada.gov.ba
- www.vlada-hnz-k.ba
- www.vladahbz.com
- www.zupanijaposavska.ba
- www.ks.gov.ba
- www.vladausk.ba
- www.vladazzh.com
- www.sbk-ksb.gov.ba
- www.parlament.ba
- <http://skupstina.ks.gov.ba>
- www.narodnaskupstinars.net
- <http://skupstinausk.ba>
- [www.parlamentfbih.gov.ba](http://parlamentfbih.gov.ba)
- <http://skupstinazp.ba>
- <http://www.bpkg.gov.ba/skupstina/3128/skupstina-bosansko-podrinjskog-kantona-gorazde-2>
- www.skupstinatk.kim.ba
- www.skupstina-zzh.ba
- www.zdk.ba/skupstina
- <http://www.srbija.gov.rs>
- <http://www.gov.me>
- <http://www.vlada.si>
- <http://www.vlada.hr>
- www.openingparliament.org
- www.eaccessibility-monitoring.eu/
- www.vlastibih.com
- <http://www.cci.ba/monitoring>
- <http://www.virtualniparlament.ba>
- http://www.universitas.hr/wp-content/uploads/2013/02/Buchberger_Kriticko-mislijenje - prirucnik.pdf
- <http://novovrijeme.ba/mladi-u-bih-na-prvo-mjesto-stavlja-vjerski-a-zatim-nacionalni-i-gradjanski-identitet/>
- <http://www.apik.ba/>

- <http://rak.ba/bih/>
- www.ti-bih.org
- www.zastone.ba
- www.cdtmn.org
- www.most.org.mk
- <http://openingparliament.s3.amazonaws.com/docs/declaration/1.0/bhs.pdf>
- http://komorabih.ba/wp-content/uploads/2013/11/izvjestaj_napredak.pdf
- http://www.ecdl.ba/Strategija_reforme_javne_uprave.pdf
- <http://www.w3.org/WAI/intro/wcag>

RECEZENT: Dr. sc Miloš Šolaja, Fakultet političkih nauka Banja Luka**„Javnost rada vlada i parlamenta nu BiH:službene web-stranice kao usputni alati za pružanje informacija“****Recenzija**

Analiza NVO Centri civilnih inicijativa pod nazivom „Javnost rada vlada i parlamenata u BiH: službene web-stranice kao usputni alati za pružanje informacija“ ima 143 strane s pripadajućim tabelama i grafikonima.

Analiza je ukazala na nekoliko krupnih aspekata prakse demokratske rasprave i usvajanja zakonodavne regulative, samim tim definisanja javnih politika s jedne strane, kao i realizacije definisanih i usvojenih javnih politika odnosno efikasnog funkcionisanja izvršnih organa na tri nivoa političkog odlučivanja i djelovanja u BiH: zajedničkih institucija, entitetskih i kantonanih.

Analiza se odnosi prije svega na upućenost parlamentarnih i izvršnih institucija na prezentacije na web-stranicama pri čemu je tzv. „vidljivost“ u javnosti putem 'weba' data pretežno kvantitativnim pokazateljima o broju institucija koje poklanjaju dužnu pažnju izradi web-stranica, kao i statističko-numeričkoj procjeni kvalitativne predstavljenosti kroz indikatore koji se, po različitim metodologijama i broju parametara, odnose na parlamente (27) i vlade odnosno izvršne organe (24). Iako u suštini statistički parametri ne odražavaju uvijek suštinski kvalitet političkog procesa, broj parametara – indikatora odnosno nezavisnih varijabli (27 + 24) korišćenih u ovoj analizi, kao i stepenovana ocjena pojedinih indikatora omogućava da se u korelaciju dovedu aktivnosti posmatranih institucija i njihov odnos prema cjelokupnoj javnosti kao ciljnoj grupi posredovan web-prezentacijama. Time je u suštini data mogućnost jačanja tradicionalne parlamentarne prakse zapadnih država koja reguliše pravo javnosti da prisustvuje cjelokupnom zakonodavnom procesu, uključujući i samo donošenje zakona odnosno „princip galerije“. Ovdje „galerija“ nije ograničena na samo broj onih koji imaju dovoljno jaku potrebu, dovoljno vremena i volje da neposredno prate parlamentarne sjednice, već je, zahvaljujući tehnološkim dostignućima, a posebno razvoju demokratske prakse i demokratskog javnog mnjenja, može se čak reći, kao glavnog kontrolera demokratskog procesa i uticanja na definisanje agenda settinga, donošenja i realizacije odluka. „Galerija“ zainteresovanih kao „opšte javnosti“ ovdje se znatno više širi i time doprinosi jačanju demokratskog procesa.

Istraživanje odnosa jačanja demokratije i alata koji tome služe daleko je kompleksnije pitanje od onoga postavljenog u ovom projektu što sasvim sigurno traži mnogo šira istraživanja. Gledano iz ugla trenutnog stanja političke kulture u BiH i njenog razvoja, u ovom trenutku važna su saznanja o razmjerama primjene informaciono-telekomunikacionih tehnologija u praksi i spremnosti stanovnika – glasača da taj razvoj koriste u cilju jačanja političke i demokratske prakse.

Ocjena stanja razvijenosti demokratije uopšte, njenih institucija, učešća u demokratkim procesima i dostugnutog stepena razvoja političke kulture postavljaju se kao glavni indikatori efikasnosti društva u cijelini.

Stepen razvoja demokratičnosti jednog društva predstavlja najvažniju osnovu za projekciju razvoja društva posmatranog u svim njegovim aspektima: političke efikasnosti, ekonomske uspješnosti i pravno-političke stabilnosti institucija. Demokratija jeste najvažniji aspekt plitčkog života društva uopšte, posebno društva u tranziciji, ali je aspekt korišćenja informaciono-komunikacionih tehnologija (IKT) po definiciji ove analize istraživan ipak ne kao glavni već, sporedan alat za komuniciranje s javnošću kao glavnim elementom demokratskog procesa, posebno u periodu između izbora.

Analiza je postavljena višeslojno u sljedećim prvcima:

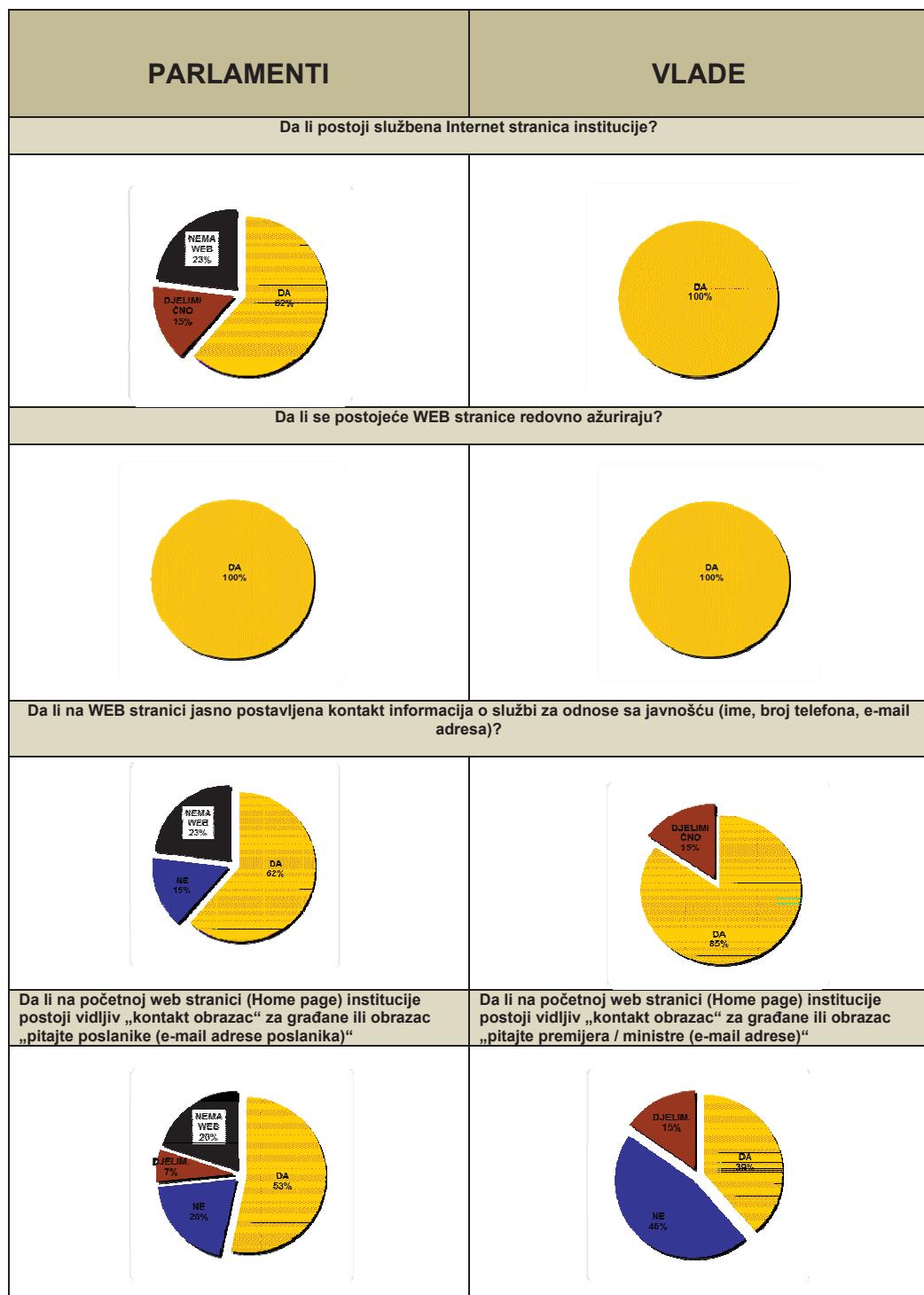
1. Aspekt stepena uvođenja komunikacije s glasačima i građanima putem web-stranica brojno izražen koji je pokazao neujednačenost u stepenu primjene IKT i čak totalnu zaostalost u nekim institucijama BiH. Samim tim je dato ozbiljno upozorenje da je nephodno nastaviti s ubrzanim razvojem uvođenja IKT, ne samo tamo gdje se zaostaje već uopšte.
2. Aspekt efikasnosti odnosno zadovoljstva kvantiteta i kvaliteta predstavljenih informacija koji uspostavlja specifičnu rejting listu kao stimulativ za dalje jačanje transparentnosti institucija i procesa odlučivanja.
3. Aspekt institucionalno-zakonodavnog okvira pristupa i dostupnosti informacija, kao i dvosmjernosti razmjene informacija, kao osnove demokratskog procesa, koji ograničeno i djelimično zadovoljava.
4. Analiza varijabli aktivnosti parlamentarnih i izvršnih institucija po principu pozitivno - negativno što treba da posluži i kao putokaz korekcije pravca i efikasnosti rada predstavničkih i izvršnih institucija.
5. Analiza efikasnosti institucija data je kroz indikatore koji se odnose na pojedine varijable – segmente odnosa s javnošću.
6. Analiza efikasnosti institucija koja se odnosi na sadržaje web – stranica, s posebnim naglaskom na dvosmjernost.
7. Djelimična komparativna analiza sa susjednim zemljama u kojima su pravac i nivo tranzicije slični Bosni i Hercegovini, ali i dovoljno različiti za relevantna poređenja.

Ukupni rezultati analize pokazuju izvjestan uspjeh otvorenosti rada institucija BiH, ali ipak i nedovoljnu otvorenost u odnosu na interes, mogućnosti, sposobnosti i opredjeljenja građana da ostvaruju snažniji demokratski naboј u političkom životu. To je jedan od najvažnijih rezultata ove Analize. Dalje se ukazuje na potrebu unapređenja zakonodavnog i institucionalnog okvira kao i svakodnevne prakse. U toj praksi sam čin izbora odavno nije dovoljan za ostvarivanje demokratske volje već prije svega treba da djeluje javno mnjenje kao izraz slobode političke volje, interesa i

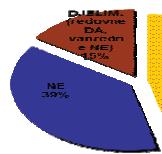
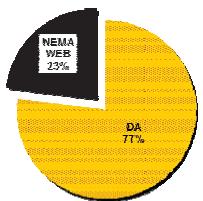
opredjeljenja. Dio tog razvijenog javnog mnjenja koje kreiraju nevladine organizacije, mediji, korporacije, kompanije, sindikati i drugi 'nedržavni' i 'vaninstitucionalni' učesnici koji otvoreno i javno utiču na sadržaj, kvalitet i rezultate rada tih institucija. Dio tog procesa jeste i upotreba informaciono - komunikacionih tehnologija s tendencijom kvalitativnog i kvantitativnog rasta posebno u odnosu na činjenicu da se mlađi ljudi sve više koriste tom vrstom tehnologija. U tom smislu web-stranice i ostale povezane elektronske tehnologije predstavljaju budućnost demokratskog procesa u pogledu dostupnosti, ali i u pogledu animiranja i angažovanja mlađih ljudi za aktivnije učešće u demokratskom procesu.

Analiza je u naznačenom pogledu ostvarila postavljene ciljeve, i u tom smislu će poslužiti kao osnova za dalja potrebna istraživanja. Za dalji proces demokratije biće dobro da se komparativno analiziraju efikasnost i postignuća demokratskog procesa u odnosu na startne i među - popdne. T

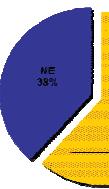
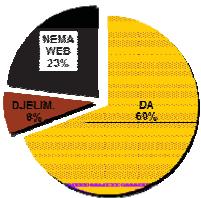
PRILOG 1: Grafički prikaz sumarnih rezultata analize - procentualno po indikatorima

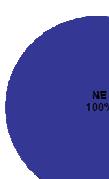
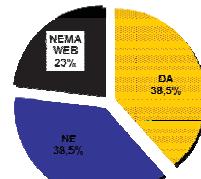
Da li institucija i koliko dana prije zasjedanja postavlja na web stranicu „najavu s

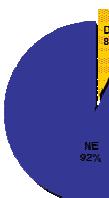
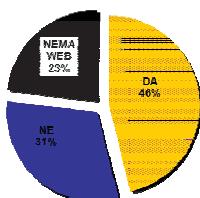
Da li je na web stranici institucije dostupan dnevni red za narednu sjednicu – PRIJE ZASJEDANJA?

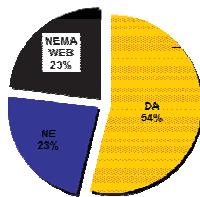
Da li je prilikom najave dnevnog reda moguće preuzeti (download) mjeru koja se nalazi u dnevnom redu?

Da li su, nakon sjednice skupštine, dostupni na web stranici kao „download“ opcija materijali usvojeni?

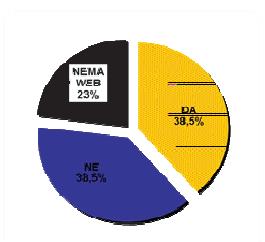
Da li su na web stranici skupštine u roku od 24 sata dostupno saopštenje za javnost sa održane sjednice?

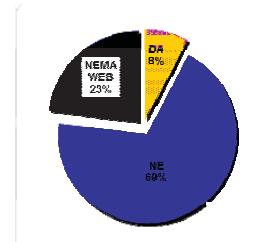
Da li sa

NAP

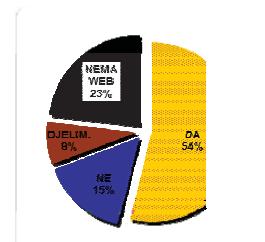
SPECIFIČNO ZA PARLAMENTE / SKUPŠTINE: D

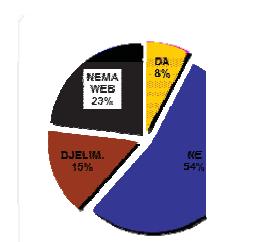
SPECIFIČNO ZA PARLAMENTE / SKUPŠTINE: Da li je
– akcenat

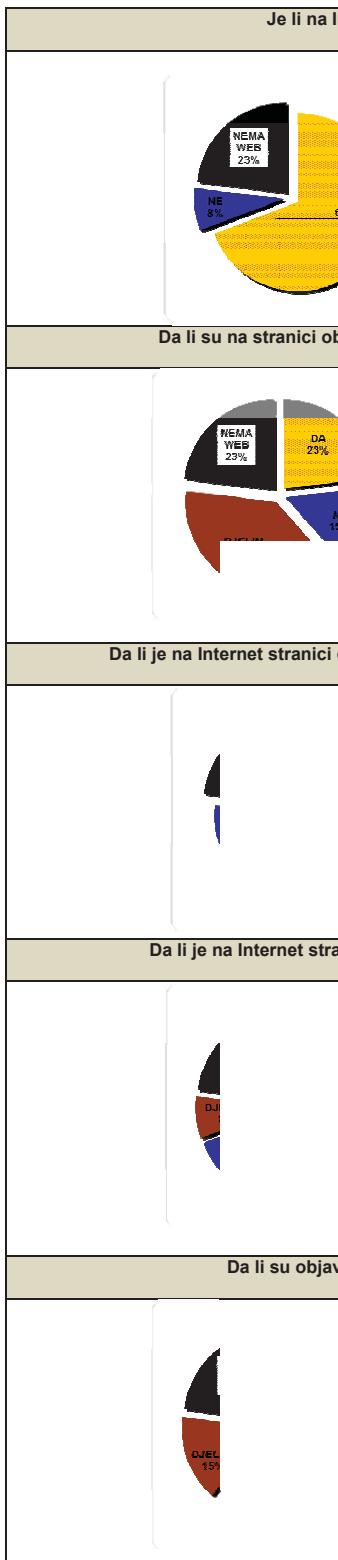

SPECIFIČNO ZA PARLAMENTE / SKUPŠTINE: Da li je
parlamentarnih komisijama

SPECIFIČNO ZA PARLAMENTE / SKUPŠTINE: Da li je
parla123

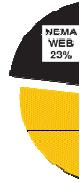

Da li su objavljeni na web stranici:

SPECIFIČNO ZA VLADU

Da li su godišnji programi objavljeni na web stranici:

Da li postoji mogućnost da se učestvuje u pozitivnoj procjeni:

Da li je na web stranici SADRŽAJ:

- ✓ Ustav
- ✓ Poslovnik o radu

PRILOG 2:Definicije „javnosti rada“ Vijeća ministara BiH i entitetskih, te kantonalnih Vlada kroz Poslovnike o radu Vlada Poslovnike o radu Vlada

2.1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine

Članak 40.

Javnost rada

1. Vijeće ministara priopćenjem, pres-konferencijama, izjavama i drugim vidovima informiranja obavještava javnost o svom radu i o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stajalištim, kao i o značajnim pitanjima koja su u tijeku razmatranja ili će se razmatrati.
2. Predsjedatelj Vijeća ministara može odlučiti da član Vijeća ministara i dužnosnici koji predstavljaju druge institucije i tijela Bosne i Hercegovine mogu organizirati razgovore, odnosno konferencije za tisk s predstvincima sredstava javnog informiranja o određenim pitanjima iz rada Vijeća ministara odnosno institucije kojom upravljaju. Vijeće ministara može odrediti koji se materijali o pitanjima koja se razmatraju na sjednicama Vijeća ministara i njegovih radnih tijela ne mogu stavljati na raspolaganje predstvincima tiska i drugih sredstava javnog informiranja, sukladno Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini.

2.2. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine

XIV - JAVNOST RADA VLADE

Član 86.

Vlada izvještava javnost o svom radu i o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o značajnijim pitanjima koja su u toku razmatranja ili će se razmatrati na sjednicama Vlade.

Član 87.

Izvještavanje javnosti o radu Vlade, vrši se putem Ureda za informiranje i to putem: saopštenja za javnost ili na drugi odgovarajući način.

U vršenju poslova izvještavanja javnosti o radu Vlade, Ured za informiranje izvršava poslove iz stava 1. ovog člana, u saradnji i po nalogu premijera.

Vlada određuje koji se materijali o pitanjima koja se razmatraju na sjednicama Vlade i njenih radnih tijela ne mogu staviti na raspolaganje predstvincima sredstava javnog informiranja.

Premijer može, prema potrebi, nakon održane sjednice Vlade, organizirati razgovore, intervjuje ili konferencije za štampu s predstvincima sredstava javnog informiranja o pitanjima koja su se razmatrala na sjednici Vlade, a može odlučiti i da članovi Vlade organiziraju te vidove informiranja o pitanjima iz svoga djelokruga koja su se razmatrala na sjednici Vlade.

Članovi Vlade mogu, prema potrebi, organizirati razgovore, intervjuje, odnosno konferencije za štampu s predstvincima sredstava javnog informiranja o određenim pitanjima iz svoga djelokruga.

Član 88.

Sredstva javnog informiranja mogu prisustvovati sjednicama Vlade, po prethodnom odobrenju Vlade.

Prisustvo sjednicama traje ograničeno vrijeme, koje odredi Vlada.

Ured za informiranje dužan je obezbijediti uvjete za rad sredstava javnog informiranja i davanje potrebnih podataka i informacija.

Član 89.

Sekretar Vlade dužan je fizičkim i pravnim licama omogućiti pristup informacijama iz nadležnosti Vlade u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/01) i propisima donesenim na osnovu tog zakona.

2.3. Vlada Republike Srpske

VI – JAVNOST RADA VLADE

Član 67.

- (1) Rad Vlade je javan.
(2) Javnost rada Vlade ogleda se u:
- a) davanju saopštenja za javnost i informacija sredstvima javnog informisanja,
  - b) održavanje konferencija za novinare,
  - v) davanje intervjeta,
  - g) vođenje razgovora članova Vlade sa predstvincima medija, i
  - d) izdavanje službenih publikacija,
  - đ) objavljivanjem različitih informacija na Web Portalu Vlade i
  - e) stvaranje drugih uslova za upoznavanje javnosti sa odlukama i radom Vlade.

(3) Informacije o zasijedanju i radu Vlade objavljaju se na Web Portalu Vlade, za šta je zadužen Generalni sekretarijat – Sektor za informisanje.

Član 68.

- (1) Nakon usvajanja dnevnog reda sjednice Vlade, predsjednik Vlade određuje koji član Vlade će, sa pomoćnikom generalnog sekretara Vlade za informisanje, održati konferenciju za novinare.
- (2) Po završetku sjednice Vlade, kada to odluči predsjednik Vlade, održava se konferencija za novinare.
- (3) Ministar može odrediti da pomoćnik ili savjetnik ministra, sa ministrom, ide na konferenciju za novinare.
- (4) Konferenciji za novinare u Vladi prisustvuju novinari sa akreditacijama odobrenim u Generalnom sekretarijatu Vlade.

Član 69.

- (1) Članovi Vlade, direktori republičkih uprava, republičkih upravnih organizacija i službi Vlade, dužni su da u ča(1) javnim izjavama i nastupima u javnosti izru e, odra7(ei)-5(i a8(i)1tk)-8(ove 7 TD(Vla)-6( )TJ-0.0029 Tw T(Oa tkPortalu VI)-mo(krda)-

ministarstava.

(2) Po usvajanju Strategije komunikacija Vlade Republike Srpske, ministarstva su dužna pripremiti akcione planove za sproveđenje iste.

(3) Akcioni planovi iz stava (2) ovog člana se dostavljaju u Generalni sekretarijat radi nadzora nad realizacijom istih.

2.4. Vlada Bosansko – podrinjskog kantona

VI NACIN OSTVARIVANJA RADA JAVNOSTI VLADE

Član 63.

O obezbeđenju javnosti rada Vlade i obavještavanju javnosti o odlukama, zaključcima i stavovima Vlade, stara se sekretar Vlade u dogovoru sa Premijerom.

Član 64.

Vlada može odrediti uslove pod kojima predstavnici štampe, radija i televizije mogu obavještavati javnost o radu na sjednicama. Premijer, može odlučiti da sjednicama Vlade prisustvuju akreditirani novinari štampe, radija i televizije, naročito kada se na tim sjednicama razmatraju načelna pitanja iz društveno političkih i ekonomskih odnosa od šireg značaja za javnost. Premijer može, prema potrebi, nakon održane sjednice Vlade organizirati razgovore, intervjuje ili konferencije za štampu sa predstavnicima sredstava javnog informisanja o pitanjima koja su se razmatrala na sjednici Vlade, a može odlučiti da članovi Vlade organiziraju te vidove informisanja o pitanjima iz svog djelokruga koja su se razmatrala na sjednici Vlade. Članovi Vlade, mogu prema potrebi, organizirati razgovore, intervjuje, odnosno konferencije za štampu s predstavnicima sredstava javnog informisanja o određenim pitanjima iz svog djelokruga.

Član 65.

Sekretar Vlade dužan je fizičkim i pravnim licima omogućiti pristup informacijama iz nadležnosti Vlade u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 32/01) i propisa donesenih na osnovu tog zakona.

2.5. Vlada Sarajevskog kantona

V - JAVNOST RADA VLADE

Član 35.

Rad Vlade Kantona je javan.

U skladu sa Ustavom i zakonima, Vlada izvještava javnost o svom radu o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i značajnim pitanjima čije je razmatranje u toku ili će se razmatrati.

Član 36.

Vlada određuje koji se materijali o pitanjima koja se razmatraju na sjednicama Vlade i njenih radnih tijela ne mogu staviti na raspolaganje predstavnicima sredstava javnog informisanja, u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama u Federaciji BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/01).

Član 37.

O prisustvu sjednicama Vlade predstavnika sredstava informisanja, odlučuje premijer.

Član 38.

Premijer može organizovati razgovore, intervjuje, odnosno, konferencije za štampu s predstavnicima sredstava javnog informisanja o određenim pitanjima iz rada Vlade.

Član 39.

Članovi Vlade mogu organizovati razgovore, intervjuje, odnosno, konferencije za štampu s predstavnicima sredstava javnog informisanja o određenim pitanjima iz svog djelokruga.

2.6. Vlada Tuzlanskog kantona

VIII – NAČIN OSTVARIVANJA JAVNOSTI RADA VLADE

Član 67.

Javnost rada Vlade osigurava se na način da Vlada izvještava javnost o svom radu, donesenim odlukama, zaključcima, zauzetim stavovima, kao i značajnijim pitanjima koja su u toku razmatranja ili će se razmatrati na sjednicama Vlade.

Član 68.

(Način izvještavanja javnosti)

(1) Izvještavanje javnosti o radu Vlade, vrši se putem lica ovlaštenog za informisanje i to putem saopćenja za javnost ili na drugi odgovarajući način.

(2) U vršenju poslova izvještavanja javnosti o radu Vlade, lice ovlašteno za informisanje izvršava poslove iz stava (1) ovog člana, u saradnji sa ministrima i premijerom.

(3) Vlada, na prijedlog ministra, određuje koji se materijali o pitanjima koja se razmatraju na sjednicama Vlade i njenih radnih tijela ne mogu staviti na raspolaganje predstavnicima sredstava javnog informisanja.

(4) Premijer i ministri mogu po potrebi nakon održane sjednice Vlade, organizovati razgovore, interviewe ili konferencije za štampu sa predstavnicima sredstava javnog informisanja o pitanjima koja su se razmatrala na sjednici Vlade.”

Član 69.

(Prisustvovanje sredstava javnog informisanja)

(1) Predstavnici sredstava javnog informisanja po prethodnom odobrenju Vlade mogu ograničeno prisustvovati sjednicama Vlade i to do kraja utvrđivanja dnevnog reda.

(2) Lice ovlašteno za informisanje dužno je predstavnicima sredstava javnog informisanja na odgovarajući način obezbijediti podatke i informacije o dnevnom redu i materijalima sa sjednice Vlade, kao i druge informacije u smislu člana 68. ovog Poslovnika.”

Član 70.

(Pristup informacijama)

Sekretar Vlade dužan je fizičkim i pravnim licima omogućiti pristup informacijama iz nadležnosti Vlade u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, broj: 32/01) i propisima donesenim na osnovu tog zakona.”

2.7. Vlada Zeničko - dobojskog kantona

DIO DESETI – JAVNOST RADA VLADE

Član 62.

(Osiguranje načela javnosti)

Javnost rada Vlade Kantona osigurava se redovnim izvještavanjem, davanjem saopćenja za štampu, radio i televiziju, davanjem bližih obavijesti i informacija o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, održavanjem konferencija za štampu, vođenjem razgovora sa predstavnicima javnog informisanja, dostavljanjem pisanih materijala medijima javnog informisanja, stavljanjem pisanih materijala na web stranicu Vlade ili na drugi pogodan način.

Član 63.

(Dostupnost materijala)

U svrhu pružanja pomoći i stvaranja povoljnih uslova za rad, predstavnicima medija javnog informisanja su dostupni materijali za sjednice Vlade.

Član 64.

(Pristup informacijama)

(1) Vlada će, pod jednakim uslovima, obezbijediti dostupnost informacija kojima raspolaže svim medijima javnog informisanja osim informacija koje predstavljaju državnu, vojnu i službenu tajnu utvrđenu zakonom odnosno drugim propisom donesenim na osnovu zakona.

(2) Sekretar Vlade je dužan fizičkim i pravnim licima omogućiti pristup informacijama iz nadležnosti Vlade u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 32/01) i propisa donesenih na osnovu tog zakona.

Član 65.

(Način obavještavanja javnosti)

(1) U skladu sa Ustavom, zakonom i drugim propisima, Vlada izvještava javnost o svom radu i o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o značajnim pitanjima koja su u toku razmatranja ili će se razmatrati.

(2) Premijer može organizovati razgovore, intervjuje, odnosno konferencije za štampu sa predstvincima medija javnog informisanja o određenim pitanjima iz rada Vlade.

(3) Premijer može odrediti lice zaduženo za odnose sa javnošću ili na drugi način organizovati način informisanja javnosti.

(4) Članovi Vlade mogu organizovati razgovore i intervjuje sa predstvincima medija javnog informisanja uz saglasnost premijera.

2.8. Vlada Unsko - sanskog kantona

VIII – JAVNOST RADA VLADE KANTONA

Član 71.

Vlada izvještava javnost o svom radu i o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o značajnim pitanjima koja su u toku razmatranja ili će se razmatrati na sjednicama Vlade Kantona.

Član 72.

(1) Izvještavanje javnosti o radu Vlade Kantona vrši se putem sredstava javnog informisanja i to putem saopćenja za javnost ili na drugi odgovarajući način.

(2) Vlada određuje koji se materijali o pitanjima koja se razmatraju na sjednicama Vlade Kantona i njenih radnih tijela ne mogu staviti na raspolaganje predstvincima sredstava javnog ine .0027 Tc 7.545Tc 0.0034 Tw -1.515 380.289Tj/TT2 D(a

- (1) Rad Vlade je javan.
- (2) Vlada može, izuzetno, pod uvjetima utvrđenim zakonom i drugim važećim propisom, odlučiti da se pojedine sjednice Vlade održavaju bez prisustva javnosti.
- (3) Vlada može odlučiti da se sjednica Vlade ili jedan njen dio održi bez prisustva javnosti u slučaju kada se raspravlja i odlučuje o pitanjima koja se tiču unutarnjeg ustrojstva i rada Vlade.

VII - NAČIN OSTVARIVANJA JAVNOSTI RADA VLADE

Članak 64.

(Ostvarivanje načela javnosti)

Javnost rada Vlade županije osigurava se redovnim izvještavanjem, davanje priopćenja za tisk, radio i televiziju, davanjem bližih obavijesti i informacija o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, održavanjem konferencija za tisk, davanje intervjua predstavnicima sredstava javnog informiranja, stavljanjem pisanih materijala na web stranicu Vlade ili na drugi pogodan način.

Članak 65.

(Način obavještavanja javnosti)

- (1) U skladu sa Ustavom, zakonom i drugim propisima, Vlada izvještava javnost o svom radu i o donesenim aktima i zauzetim stavovima, kao i značajnim pitanjima koja su u tijeku razmatranja.
- (2) Predsjednik može organizirati intervjue, odnosno konferencije za tisk sa predstavnicima sredstava javnog informiranja o određenim pitanjima iz rada Vlade.
- (3) Članovi Vlade mogu organizirati intervjue i konferencije za tisk sa predstavnicima sredstava javnog informiranja uz suglasnost predsjednika.
- (4) Izvješćivanje javnosti o radu Vlade vrši se putem Službe za odnose s javnošću i to: priopćenjima za javnost, stavljanjem pisanih materijala na web stranicu Vlade ili na drugi odgovarajući način, u suradnji i po nalogu predsjednika.

Članak 66.

(Nazočnost sredstava javnog informiranja sjednicama Vlade)

- (1) Sredstva javnog informiranja mogu nazočiti sjednicama Vlade, po prethodnom odobrenju Vlade.
- (2) Nazočnost sjednicama traje ograničeno vrijeme, koje odredi Vlada.
- (3) Služba za odnose s javnošću dužna je osigurati uvjete za rad sredstava javnog informiranja i davanje potrebnih podataka i informacija.

Članak 67.

(Pristup informacijama)

- (1) Vlada je dužna, pod jednakim uvjetima osigurati dostupnost informacijama kojima raspolaže svim sredstvima javnog informiranja osim informacija koje predstavljaju državnu, vojnu i službenu tajnu utvrđenu zakonom, odnosno drugim propisom donesenim na temelju zakona.
- (2) Tajnik Vlade je dužan fizičkim i pravnim licima omogućiti pristup informacijama iz nadležnosti Vlade u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i propisa donesenih na temelju tog zakona.

2.10. Vlada Srednjobosanskog kantona

VII JAVNOST RADA VLADE

Član 66.

U skladu sa Ustavom Kantona i zakonom, Vlada izvještava javnost o svom radu, o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stavovima, te o značajnim pitanjima koja su u toku razmatranja ili će se razmatrati.

Vlada redovno izvještava javnost preko javnih glasila (medija) davanjem saopštenja za štampane medije, radio i

televiziju, te izvještaja i obavesti o pojedinim pitanjima iz svog rada, kao i izdavanjem stalnih i povremenih publikacija, održavanjem konferencije za novinare i na druge načine.

Član 67.

Vlada može osnovati posebno radno tijelo koje će obavještavati javnost o odlukama, zaključcima i stavovima Vlade.

Vlada ocjenjuje koji se materijali, o pitanjima koja se razmatraju na sjednicama Vlade i njenih radnih tijela, ne mogu staviti na raspolaganje predstavnicima sredstava javnog informisanja.

Član 68.

Predsjednik Vlade može organizovati razgovore, intervjuje, odnosno konferencije za novinare s predstavnicima sredstava javnog informisanja, o određenim pitanjima iz rada Vlade.

Članovi Vlade mogu organizovati razgovore, intervjuje odnosno konferencije za novinare s predstavnicima sredstava javnog informisanja, o određenim pitanjima iz djelokruga rada kojim rukovode.

2.11. Vlada Hercegovačko - neretvanskog kantona

Član 63.

U skladu sa Ustavom Kantona i zakonom, Vlada izvještava javnost o svom radu i donesenim odlukama, zaključcima i zauzetzim stavovima, kao i o značajnim pitanjima koja su u toku razmatranja ili će se razmatrati.

Vlada redovno izvještava javnost putem sredstava informisanja (medija) davanjem saopštenja za novine, radio i televiziju i davanjem bližih obavesti i informacija o pojedinim pitanjima iz svog rada, izdavanjem stalnih i povremenih publikacija, održavanjem konferencije za novine i na druge načine.

Vlada može odlučiti da se javnost izvještava i o pitanjima koja razmatraju njena radna tijela.

Član 64.

Vlada ocjenjuje koji se materijali, o pitanjima koja se razmatraju na sjednicama Vlade i njenih radnih tijela, ne mogu staviti na raspolaganje predstavnicima sredstava javnog informisanja.

Član 65.

Predsjednik može odlučiti da prilikom razmatranja pojedinih pitanja na sjednicama Vlade i njenih radnih tijela budu prisutni predstavnici sredstava javnog informisanja, a naročito kada se na tim sjednicama razmatraju načelna pitanja iz društveno – političkih i ekonomskih odnosa od šireg značaja za javnost.

Vlada može odrediti uslove pod kojima predstavnici sredstava javnog informisanja mogu izvještavati javnost o radu Vlade na sjednicama.

Predsjednik i članovi Vlade mogu organizovati razgovore, intervjuje, odnosno konferencije za novinare sa predstavnicima sredstava javnog informisanja, o određenim pitanjima iz rada Vlade, odnosno tijela kojim rukovode.

2.12. Vlada Kantona 10

JAVNOST RADA VLADE

Članak 59.

Sukladno Ustavu Županije, županijskom Zakonu Vlada izvješćuje javnost o svom radu i o donesenim odlukama, zaključcima o zauzetim stavovima, kao i o značajnim pitanjima koja su u tijeku razmatranja ili će se razmatrati.

Članak 60.

Vlada može osnovati posebno radno tijelo koje će vršiti informiranje javnosti o odlukama, zaključcima i stavovima Vlade.

Vlada određuje koji se materijali o pitanjima koja se razmatraju na sjednicama Vlade i njenim radnih tijela, ne mogu staviti na raspolaganje predstavnicima sredstava javnog informiranja.

Članak 61.

Predsjednik Vlade može organizirati razgovore, intervjuje, odnosno konferencije za tisk s predstavnicima

sredstava javnog informiranja o određenim pitanjima iz rada Vlade.

Članovi Vlade mogu organizirati razgovore, intervjuje, odnosno konferencije za tisak s predstavnicima sredstava javnog informiranja o određenim pitanjima iz rada svog djelokruga

2.13. Vlada Županije Zapadno - hercegovačke

NAPOMENA: Na više obraćanja, sa zahtjevom da se dostavi Poslovnik o radu Vlade Županije Zapadno – hercegovačko, CCI nije bio u mogućnosti doći do ovog dokumenta. Na web sajtu Vlade ŽZH Poslovnik o radu Vlade nije dostupan.

PRILOG 3: Definicije „javnosti rada“ parlemenata / skupština kroz državni, entitetske i kantonalne Poslovnike o radu parlemenata / skupština

3.1. Parlamentarna skupština BiH (Predstavnički dom i Dom naroda)

NAPOMENA: Odjeljci koji definišu „javnost rada“ su usklađenju Poslovnicima o radu Predstavničkog i Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH, s tim da je u Poslovniku PD PS BiH „javnost rada“ proširena jednim članom (Član 91.) kojeg Poslovnik o radu Doma naroda ne tretira.

Odjeljak H. Javnost rada

Član 90. (PD PS BiH)

Član 84. (DN PS BiH)

(Javnost rada i pristup informacijama)

(1) Dom radi javno i na vrijeme, u potpunosti i objektivno, obavljačava javnost o svom radu. Pod istim uslovima Dom će, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u BiH, svim zainteresiranim osigurati pristup raspoloživim informacijama.

(2) Kompletni zapisnici rasprava u Domu, zakonodavne kao i najznačajnije aktivnosti u vezi s radom Doma i komisija Doma dostupne su javnosti u elektronskoj formi, a u skladu s mogućnostima PSBiH, i u štampanom glasilu.

(3) Izuzetak od navedenih informacija koje se objavljuju su informacije za koje se može očekivati da bi njihovo otkrivanje izazvalo štetu za legitimne ciljeve sljedećih kategorija :

a) vanjske politike, interesa odbrane i sigurnosti, kao i zaštite javne sigurnosti;

b) interesa monetarne politike;

c) spričavanja kriminala i svakog otkrivanja kriminala;

d) zaštite postupka donošenja odluke javnog organa u davanju mišljenja, savjeta ili preporuka javnog organa, zaposlenog lica u javnom organu, ili svakog lica koje obavlja aktivnost za ili u ime javnog organa, a ne obuhvata činjenične, statističke, naučne ili tehničke informacije;

e) druge izuzetke utvrđene Zakonom o slobodi pristupa informacijama u BiH;

(4) Dom objavljuje traženu informaciju bez obzira na utvrđeni izuzetak u smislu stava (3) ovog člana, ako je to opravdano javnim interesom, i uzima u obzir svaku korist i štetu koje mogu proisteći iz toga, o čemu odlučuje Prošireni kolegij.

Član 91. (PD PS BiH)

(Objavljivanje akata i usvojenih prijedloga)

Prijedlozi i akti koje usvoji Dom mogu biti objavljeni u štampi i drugim sredstvima javnog informiranja.

Član 92. (PD PS BiH)

Član 85. (DN PS BiH)

(Pristup sjednicama)

(1) Građanima i predstavnicima sredstava javnog informiranja osiguran je pristup sjednicama Doma u, za njih, posebno rezerviranom prostoru, kako je utvrdio Kolegij, u skladu s mogućnostima.

(2) Sjednice komisija otvorene su za javnost, ako komisija drugačije ne odluči.

(3) Sjednice ili dio sjednica na kojima se razmatraju pitanja iz člana 11. ovog poslovnika održavaju se bez prisustva predstavnika sredstava javnog informiranja i javnosti.

Član 93. (PD PS BiH)

Član 86. (DN PS BiH)

(Rezerviranje mesta)

Osim mesta rezerviranih za poslanike / delegate, odgovarajuća mesta osigurana su za članove Predsjedništva BiH, članove Vijeća ministara BiH i zvanične goste.

3.2. Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (Predstavnički dom i Dom naroda)

NAPOMENA: Za razliku od PS BiH, u Predstavničkom domu Federacije BiH nisu upotpunosti usklađeni odjeljci Poslovnika koji definišu „javnost rada“ u Predstavničkom domu i Doma naroda.

Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH

IV. JAVNOST RADA

Član 29.

Predstavnički dom radi javno.

Predstavnički dom osigurava javnost rada blagovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu.

Predstavnički dom će koristiti web stranicu Predstavničkog doma da informiše javnost o svom radu.

Predstavnički dom osigurava, pod jednakim uslovima, dostupnost informacija kojima raspolaže svim javnim glasilima, osim informacija koje predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu, utvrđenu zakonom, odnosno drugim propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 30.

Nacrti, odnosno prijedlozi akata Predstavničkog doma, kao i usvojeni akti Predstavničkog doma mogu se u cijelosti objaviti u dnevnoj štampi ili kao posebne publikacije.

Član 31.

Građanima se, u skladu sa pravilnikom koji donosi Kolegij Predstavničkog doma i prostornim mogućnostima, osigurava slobodan pristup sjednicama Predstavničkog doma i sjednicama radnih tijela, s tim da mogu prisustvovati sjednicama u dijelu sale predviđenom za slušaoce.

Član 32.

Sekretar Predstavničkog doma stara se da se u salama Predstavničkog doma u kojima se održavaju sjednice Predstavničkog doma posebnim natpisima odrede mesta za poslanike, predsjednika Federacije i potpredsjednike Federacije, predstavnike Vlade Federacije, zaposlenike Stručne službe Predstavničkog doma, goste i novinare.

Član 33.

Na sjednici Predstavničkog doma i na sjednicama radnih tijela može se odlučiti da se o pitanjima iz člana 14. ovog Poslovnika raspravlja bez prisustva javnosti.

Član 34.

Predstavnici sredstava informisanja imaju pravo prisustvovati sjednicama Predstavničkog doma i radnih tijela i obavještavati javnost o njihovom radu.

Na sjednicama iz prethodnog stava može se odlučiti da predstavnici sredstava informisanja mogu prisustvovati sjednici i kada se na njoj raspravlja o nekom pitanju bez prisustva javnosti. O takvom pitanju mogu predstavnici sredstava informisanja davati za javnost samo ona obaveštenja za koja se to na sjednici odluči. Na sjednici se može odlučiti da se obaveštenja o takvom pitanju daju tek nakon isteka određenog vremena.

Član 35.

Pravo je i dužnost sredstava informisanja da iznose informacije o pitanjima koja se razmatraju u Predstavničkom

domu.

U svrhu pružanja pomoći i stvaranja povoljnih uslova za rad, predstavnicima sredstava informisanja u Predstavničkom domu pravovremeno se dostavljaju materijali za sjednice i osiguravaju uslovi za njihov rad, organizuju razgovori sa predstavnicima predлагаča materijala ili sa funkcionerima u Predstavničkom domu i drugi kontakti.

Član 36.

Radi potpunijeg i tačnijeg obavljanja javnosti o rezultatima rada na sjednicama mogu se izdavati službena saopštenja za štampu i za druga sredstva informisanja, kao i organizovati konferencije za štampu.

Službena saopštenja iz prethodnog stava daju se naročito poslije sjednica održanih bez prisustva javnosti, kao i u drugim slučajevima kada se to na sjednicama odluči. Ako tekst službenog saopštenja nije utvrđen na sjednici, tekst utvrđuju predsjedavajuć

službena sa-općenja za sredstva informiranja, kao i organizirati konferencije za štampu.

Službena saopćenja iz prethodnog stava daju se naročito poslije sjednica održanih bez prisustva javnosti, kao i u drugim slučajevima kada se to na sjednicama odluči. Ako tekst službenog saopćenja nije utvrđen na sjednici, tekst utvrđuje predsjedavajući u dogovoru sa dva potpredsjedavajuća i sekretarom Doma naroda, uz pomoć odgovarajućeg radnog tijela ili delegata Doma naroda što se utvrđuje zaključkom Doma naroda.

Konferencija za štampu održava se kad to odluči predsjedavajući Doma naroda, predsjednici radnog tijela ili predsjednici klubova naroda u ime tih tijela. Tom prilikom istovremeno se određuje i predstavnik koji će tu konferenciju održati.

Član 33.

Tok rada sjednice Doma naroda snima se tonski ili se vode stenografske zabilješke.

Na osnovu tonskog snimka odnosno stenograma sačinjavaju se zabilješke koje prethodno autorizuju učesnici u raspravi na sjednici.

Stenografske bilješke, kao i zapisnik o raspravama i odlukama na sjednicama Doma naroda se arhiviraju kao posebna publikacija.

3.3. Narodna skupština Republike Srpske i Vijeće naroda Republike Srpske

NAPOMENA: Poslovni o radu NS RS i Vijeća naroda NS RS takođenisu upotpunosti usklađeni u odjelicima „javnost rada“.

Narodna skupština RS

XV - OSTVARIVANJE JAVNOSTI RADA NARODNE SKUPŠTINE

Član 271.

Sjednice Narodne skupštine i njenih radnih tijela su javne.

Sjednice Narodne skupštine mogu biti zatvorene za javnost u slučajevima određenim zakonom, ako to predloži predsjednik Narodne skupštine, Vlada ili najmanje 10 narodnih poslanika. Prijedlog mora biti obrazložen i o tom prijedlogu glasa se u Narodnoj skupštini, bez pretresa.

Sjednice radnih tijela Narodne skupštine mogu biti zatvorene za javnost u slučajevima određenim zakonom, ako to predloži predsjednik radnog tijela, Vlada ili najmanje jedna trećina članova radnog tijela sa pravom glasa. Prijedlog mora biti obrazložen i o tom prijedlogu radno tijelo glasa bez pretresa.

Član 272.

Prijedlozi i akti koji se razmatraju na sjednicama Narodne skupštine objavljaju se i na internet stranici Narodne skupštine.

Član 273.

Predstavnici sredstava javnog informisanja, u skladu sa propisima, imaju sloboden pristup sjednicama Narodne skupštine i njenim radnim tijelima, radi obavještavanja javnosti o njihovom radu.

Član 274.

Građanima se, u skladu sa prostornim mogućnostima, može omogućiti sloboden pristup sjednicama Narodne skupštine i sjednicama radnih tijela Narodne skupštine, s tim da mogu prisustvovati sjednicama u dijelu sale predviđenom za slušaoce.

Član 275.

Službeno saopštenje za štampu i druga sredstva javnog obavještavanja sastavlja odgovarajuća Služba Narodne skupštine, a odobrava predsjednik Narodne skupštine ili predstavnik Narodne skupštine koga on ovlasti.

Saopštenje za javnost daje se, uglavnom, poslije sjednice koja je bila zatvorena za javnost, kao i u drugim slučajevima kada Narodna skupština ili radno tijelo odluči.

Član 276.

Konferencija za štampu se održava kada to odluči Narodna skupština ili predsjednik Narodne skupštine.

Kada odluči da održi konferenciju za štampu, Narodna skupština određuje predstavnika koji će tu konferenciju održati.

Vijeće naroda RS

VIII OSTVARIVANJE JAVNOSTI RADA VIJEĆA NARODA

Član 116.

- (1) Sjednice Vijeća naroda, Predsjedništva, Kolegija, radnih tijela i klubovadelegata su javne.
- (2) Sjednice Vijeća naroda, Predsjedništva, Kolegija, radnih tijela i klubova delegata mogu biti zatvorene za javnost u slučajevima određenim zakonom, ili to predloži predsjedavajući Vijeća naroda, predsjednik radnog tijela ili predsjednik kluba delegata.
- (3) Prijedlog mora biti obrazložen i o tom prijedlogu glasa se u Vijeću naroda, Predsjedništvu, Kolegiju, radnom tijelu ili klubu delegata bez pretresa.

Član 117.

Akti Vijeća naroda objavljaju se na internet stranici Vijeća naroda.

Član 118.

Predstavnici sredstava javnog informisanja imaju slobodan pristup sjednicama Vijeća naroda, Predsjedništva, Kolegija, radnih tijela i kluba delegata i radi obavlještenja javnosti o njihovom radu, a u skladu sa zakonom i ovim Poslovnikom.

Član 119.

- (1) Prijedlozi i akti Vijeća naroda dostupni su sredstvima javnog informisanja, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama.
- (2) Službeno saopštenje za štampu i druga sredstva javnog informisanja sastavlja odgovarajuća služba Vijeća naroda, a odobrava predsjedavajući Vijeća naroda ili drugi predstavnik koga on ovlasti.
- (3) Službeno saopštenje radnog tijela ili kluba delegata odobrava predsjednik komisije ili predsjednik kluba.
- (4) Saopštenje za javnost daje se, uglavnom, poslije sjednice koja je bila zatvorena za javnost kao i u drugim slučajevima kada Vijeće naroda, radno tijelo ili klub delegata odluči.

Član 120.

- (1) Konferencija za novinare održava se kada to odluči Vijeće naroda ili predsjedavajući Vijeća naroda, predsjednik komisije ili predsjednik kluba delegata.
- (2) Kada odluči da održi konferenciju za novinare Vijeće naroda, radno tijelo ili klub delegata određuje predstavnika koji će tu konferenciju održati.

3.4. Skupština Bosansko – podrinjskog kantona

V – JAVNOST RADA SKUPŠTINE

Član 99.

- (1) Rad Skupštine je javan.
- (2) Skupština obezbeđuje javnost rada blagovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu u skladu sa zakonom i propisima.

Član 100.

(1) Skupština obezbeđuje svim sredstvima javnog informisanja, pod jednakim uslovima, pristup informacijama kojima raspolaže, a naročito omogućava pristup skupštinskim materijalima, izdaje službena saopštenja i po potrebi organizuje konferencije za štampu.

(2) Pristup informacijama iz prethodnog stava može biti uskraćen samo ako one predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 101.

(1) Građanima i predstavnicima sredstava javnog informisanja osigurava se slobodan pristup sjednicama Skupštine u za njih posebno rezervisanom prostoru, kako to utvrdi Kolegij i u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 102.

(1) Sjednica ili dio sjednice na kojoj se razmatraju pitanja regulisana stavom (2) člana 100. ovog Poslovnika bit će održana bez prisustva sredstava javnog informisanja i zatvorena za javnost.

(2) U slučaju iz prethodnog stava predsjedavajući Skupštine dužan je javnosti obrazložiti razloge zatvaranja sjednice Skupštine.

Član 103.

(1) Sjednice radnih tijela Skupštine u pravilu su otvorene za javnost.

(2) Izuzetno, sjednice ili dijelovi sjednica radnih tijela mogu biti zatvoreni za javnost ako se odnose na razmatranje pitanja iz člana 23. stav 2. i člana 100. stav 2. ovog Poslovnika.

(3) U slučaju iz stava (1) ovog člana predstavnicima sredstava javnog informisanja i građanima biće omogućeno prisustovanje u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 104.

(1) Skupština može odlučiti da gost ima pravo:

(2) Da učestvuje u radu i raspravi na sjednici Skupštine;

(3) Da iznosi ekspertsко mišljenje;

(4) Daje prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja.

Član 105.

(1) Sekretar Skupštine dužan je organizovati rad Stručne službe Skupštine na način koji omogućava da se brzo i efikasno obrade svi zahtjevi koji su Skupštini upućeni po osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3.5. Skupština Unsko – sanskog kantona

V - JAVNOST RADA SKUPŠTINE

Član 88.

(1) Rad Skupštine je u pravilu javan.

(2) Skupština obezbeđuje javnost rada blagovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu.

Član 89.

(1) Skupština obezbeđuje svim sredstvima javnog informisanja, pod jednakim uslovima, pristup informacijama kojima raspolaže, a naročito omogućava pristup skupštinskim materijalima, izdaje službena saopštenja i organizuje konferencije za štampu po potrebi.

(2) Pristup informacijama iz prethodnog stava može biti uskraćen samo ako one predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 90.

(1) Građanima i predstavnicima sredstava javnog informisanja osigurava se slobodan pristup sjednicama Skupštine u za njih posebno rezervisanom prostoru, kako to utvrdi Kolegij i u skladu sa prostornim

mogućnostima.

Član 91.

(1) Sjednica ili dio sjednice na kojoj se razmatraju pitanja regulisana stavom (2) Člana 93. biće održana bez prisustva sredstava javnog informisanja i zatvorena za javnost.

(2) U slučaju iz prethodnog stava predsjedavajući je dužan javnosti obrazložiti razloge zatvaranja sjednice Skupštine.

Član 92.

(1) Sjednice komisija Skupštine u pravilu su otvorene za javnost.

(2) Izuzetno, sjednice ili dijelovi sjednica komisija mogu biti zatvoreni za javnost ako se odnose na razmatranje pitanja ili saslušanja vezana za rad ili uz prisustvo predstavnika organa vlasti, stručnjaka ili poslanika posebnih socijalnih interesa.

(3) U slučaju iz stava (1) ovog Člana predstvincima sredstava javnog informisanja i građanima biće omogućeno prisustvovanje u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 93.

(1) Gost na sjednicama skupštine ima pravo da:

- a) pošto zatraži, da dobije riječ od predsjedavajućeg i to samo o pitanju o kome se raspravlja, ne duže od 10 minuta,
- b) iznosi ekspertsko mišljenje na osnovu odobrenja Kolegija i
- c) daje prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja na osnovu poziva Skupštine.

Član 94.

(1) Sekretar Skupštine dužan je organizovati rad službe Skupštine na način koji omogućava da se brzo i efikasno obrade svi zahtjevi koji su Skupštini upućeni po osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3.6. Skupština Sarajevskog kantona

V – JAVNOST RADA SKUPŠTINE

Član 110.

Rad Skupštine je javan. Skupština obezbeđuje javnost rada blagovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu.

Član 111.

Skupština obezbeđuje svim sredstvima javnog informisanja, pod jednakim uslovima, pristup informacijama kojima raspolaze, omogućava pristup skupštinskim materijalima, izdaje službena saopštenja i organizuje konferencije za štampu.

Pristup informacijama iz prethodnog stava može biti uskraćen samo ako one predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 112.

Građanima i predstvincima sredstava javnog informisanja omogućava se slobodan pristup sjednicama Skupštine u za njih posebno rezervisanom prostoru, kako to utvrdi Kolegij i u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 113.

Sjednica ili dio sjednice na kojoj se razmatraju pitanja regulisana stavom 2. člana 111. Biće održana bez prisustva sredstava javnog informisanja i zatvorena za javnost.

U slučaju iz prethodnog stava, predsjedavajući je dužan javnosti obrazložiti razloge zatvaranja sjednice Skupštine.

Član 114.

Sjednice komisija Skupštine u pravilu su otvorene za javnost.

Izuzetno, sjednice ili dijelovi sjednica komisija mogu biti zatvoreni za javnost ako se odnose na razmatranje pitanja ili saslušanja vezana za rad predstavnika organa vlasti, stručnjaka ili poslanika/zastupnika posebnih socijalnih interesa.

U slučaju iz stava 1. ovog člana, predstavnicima sredstava javnog informisanja i građanima biće omogućeno prisustvovanje u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 115.

Gost na sjednicama Skupštine ima pravo da:

- (1) učestvuje u radu Skupštine i u raspravi pred Skupštinom prema odobrenju Kolegija;
- (2) iznosi ekspertsko mišljenje na osnovu odobrenja Kolegija;
- (3) daje prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja na osnovu poziva Skupštine.

Izuzetno, ukoliko se ukaže hitna potreba da gost učestvuje u radu i raspravi pred Skupštinom, Skupština može na sjednici odlučiti da mu se da riječ.

Član 116.

Sekretar Skupštine dužan je organizovati rad Službe Skupštine na način koji omogućava da se brzo i efikasno obrade svi zahtjevi koji su Skupštini upućeni po osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3.7. Skupština Tuzlanskog kantona

V. JAVNOST RADA SKUPŠTINE

Član 97.

Rad Skupštine je javan.

Skupština obezbjeđuje javnost rada blagovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu.

Član 98.

Skupština obezbjeđuje svim sredstvima javnog informisanja pod jednakim uslovima pristup informacijama kojima raspolaže a naročito omogućava pristup skupštinskim materijalima, a po potrebi organizuje konferencije za štampu nakon sjednice Skupštine.

Pristup informacijama iz prethodnog stava može biti uskraćen samo ako one predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu, na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 99.

Građanima i predstavnicima sredstava javnog informisanja osigurava se slobodan pristup sjednicama Skupštine, u za njih posebno rezervisanom prostoru, kako to utvrdi Kolegij i u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 100.

Sjednica ili dio sjednice na kojoj se razmatraju pitanja regulisana stavom 2. člana 98. biće održana bez prisustva sredstava javnog informisanja i zatvorena za javnost.

U slučaju iz prethodnog stava, predsjednik je dužan javnosti obrazložiti razloge zatvaranja sjednice Skupštine.

Član 101.

Sjednice komisija Skupštine u pravilu su otvorene za javnost.

Izuzetno, sjednice ili dijelovi sjednica komisija mogu biti zatvoreni za javnost ako se odnose na razmatranje pitanja ili saslušanja vezana za rad ili uz prisustvo predstavnika organa vlasti, stručnjaka ili poslanika posebnih socijalnih interesa.

U slučaju iz stava 1. ovog člana predstavnicima sredstava javnog informisanja i građanima bit će omogućeno prisustvovanje u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 102.

Gost na sjednicama Skupštine ima pravo da:

- (1) učestvuje u radu Skupštine i raspravi pred Skupštinom prema odobrenju Kolegija,

- (2) iznosi ekspertsko mišljenje na osnovu odobrenja Kolegija i,
(3) daje prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja na osnovu poziva Skupštine.

Izuzetno, ukoliko se ukaže hitna potreba da gost učestvuje u radu i raspravi pred Skupštinom, Skupština može na sjednici odlučiti da mu se da riječ.

Član 103.

Sekretar Skupštine dužan je organizovati rad Službe na način koji omogućava da se brzo i efikasno obrade svi zahtjevi koji su Skupštini upućeni po osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3.8. Skupština Hercegovačko – neretvanskog kantona

V. JAVNOST RADA SKUPŠTINE

Članak 87.

Rad Skupštine je javan.

Skupština osigurava javnost rada pravovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu.

Članak 88.

Skupština osigurava svim sredstvima javnog informiranja pod jednakim uslovima pristup informacijama kojima raspolaze a naročito omogućava pristup skupštinskim materijalima, izdaje službena saopćenja ipo potrebi organizira konferencije za tisak.

Pristup informacijama iz prethodnog stava može biti uskraćen samo ako one predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu, na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na temelju zakona.

Članak 89.

Sjednice povjerenstva Skupštine u pravilu su otvorene za javnost.

Članak 90.

(1) Gost na sjednicama Skupštine ima pravo da:

- sudjeluje u radu Skupštine i raspravi pred Skupštinom prema odobrenju Kolegija,
- iznosi ekspertsko mišljenje na osnovu odobrenja Kolegija i,
- daje prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja na osnovu poziva Skupštine.

Izuzetno, ukoliko se ukaže hitna potreba da gost sudjeluje u radu i raspravi pred Skupštinom, Skupština može na sjednici odlučiti da mu se da riječ.

Član 91.

Tajnik Skupštine dužan je organizovati rad Službe Skupštine na način koji omogućava da se brzo i efikasno obrade svi zahtjevi koji su Skupštini upućeni po temelju Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3.9. Skupština Zeničko - dobojskog kantona

V – JAVNOST RADA SKUPŠTINE

Član 92.

Rad Skupštine je javan. Skupština obezbeđuje javnost rada blagovremenim, potpunim i objektivnim informisanjem javnosti o svom radu.

Član 93.

Skupština obezbeđuje svim sredstvima javnog informisanja, pod jednakim uslovima, pristup informacijama kojima raspolaze, a naročito omogućava pristup skupštinskim materijalima, izdaje službena saopćenja i organizuje konferencije za štampu na inicijativu predsjedavajućeg ili Kolegija.

Pristup informacijama iz prethodnog stava može biti uskraćen samo ako one predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu, na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona.

Član 94.

Građanima i predstavnicima sredstava javnog informisanja osigurava se slobodan pristup sjednicama Skupštine u za njih posebno rezervisanim prostoru, kako to utvrdi Kolegij i u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 95.

Sjednica ili dio sjednice na kojoj se razmatraju pitanja regulisana stavom 2. člana 93. bit će održana bez prisustva sredstava javnog informisanja i zatvorena za javnost.

U slučaju iz prethodnog stava predsjedavajući je dužan javnosti obrazložiti razloge zatvaranja sjednice Skupštine.

Član 96.

Sjednice komisija Skupštine u pravilu su otvorene za javnost.

Predstavnicima sredstava javnog informisanja i građanima bit će omogućeno prisustvovanje u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 97.

Gost na sjednicama Skupštine ima pravo da:

- a) učestvuje u radu Skupštine i raspravi pred Skupštinom prema odobrenju predsjedavajućeg, koji se prethodno konsultuje sa svojim zamjenicima;
- b) iznosi ekspertsko mišljenje na osnovu odobrenja Kolegija i
- c) daje prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja na osnovu poziva Skupštine.

Zahtjev za učešće u raspravi gost podnosi predsjedavajućem.

Član 98.

Sekretar Skupštine dužan je organizovati rad Službe Skupštine na način koji omogućava da se brzo i efikasno obrade svi zahtjevi koji su Skupštini upućeni po osnovu propisa o slobodi pristupa informacijama.

3.10. Skupština Posavskog kantona

IV JAVNOST RADA

Članak 27.

Skupština radi javno. Skupština osigurava javnost rada pravodobnim, potpunim i objektivnim informiranjem javnosti o svojem radu.

Skupština osigurava pod jednakim uvjetima dostupnost informacija kojima raspolaže svim javnim glasilima, osim informacija koje predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu, utvrđenu zakonom, odnosno drugim propisima donesenim na temelju zakona.

Članak 28.

Nacrti, odnosno prijedlozi akata Skupštine, kao i usvojeni akti Skupštine, mogu se u cijelosti objaviti u dnevnom tisku ili kao posebne publikacije.

Članak 29.

Građanima se, sukladno pravilniku, kojega donosi Kolegij Skupštine, i prostornim mogućnostima, osigurava slobodan pristup sjednicama Skupštine i sjednicama radnih tijela, s tim da mogu biti nazočni sjednicama u dijelu dvorane predviđene za slušatelje.

Članak 30.

Tajnik Skupštine skrbi da se u dvorani Skupštine u kojoj se održava sjednica Skupštine posebnim natpisima odrede mesta za zastupnike, predstavnike Vlade, goste i novinare.

Članak 31.

Na sjednici Skupštine i na sjednicama radnih tijela može se odlučiti da se o pitanjima iz članka 14. ovog Poslovnika raspravlja bez nazočnosti javnosti.

Članak 32.

Predstavnici sredstava javnog priopćavanja mogu biti nazočni sjednicama Skupštine i njezinih radnih tijela i izvješćivati javnost o njihovom radu.

Članak 33.

U svrhu pružanja pomoći i stvaranju povoljnih uvjeta za rad, predstavnicima medija javnog informiranja u Skupštini su dostupni materijali za sjednicu.

Članak 34.

Radi potpunijeg i točnijeg izvješćivanja javnosti o rezultatima rada na sjednicama mogu se izdavati službena priopćenja za javnost, kao i organizirati tiskovne konferencije.

Službena priopćenja iz prethodnog stavka daju se posebice nakon sjednica održanih bez nazočnosti javnosti, kao i u drugim slučajevima o kojima se na sjednici odluči. Ako tekst službenog priopćenja nije utvrđen na sjednici, utvrđuje ga predsjednik i zamjenik predsjednika Skupštine uz pomoć dva zastupnika.

Tiskovna konferencija se održava onda kada to odluči predsjednik Skupštine, radno tijelo ili klub zastupnika. Tom se prigodom određuje i predstavnik koji će održati tu konferenciju.

3.11. Skupština Srednjobosanskog kantona

V JAVNOST SKUPŠTINE

Član 100.

Rad Skupštine je javan.

Skupština osigurava javnost rada pravodobnim, potpunim i objektivnim obavještavanjem javnosti o svom radu.

Član 101.

Skupštine osigurava svim predstavnicima sredstva javnog priopćavanja pod jednakim uslovima pristup informacijama kojima raspolaže, a naročito omogućava pristup skupštinskim materijalima, izdaje službena priopćenja i organizuje redovne konferencije za novinare.

Pristup informacijama iz prethodne stavke može biti uskraćen samo ako su one državna, vojna, službena ili poslovna tajna na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na temelju zakona.

Član 102.

Građanima i predstavnicima sredstava javnog informisanja osigurava se slobodan pristup sjednicama Skupštine u prostor posebno rezervisan za njih, kako to utvrdi Kolegij i u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 103.

Sjednica ili dio sjednice Skupštine na kojoj se razmatraju pitanja urađena stavkom 2.člana 101. Održaće se bez prisustva predstavnika sredstava javnog informisanja i bit će zatvorena za javnost.

U slučaju iz prethodne stavke predsjednik Skupštine dužan je javnosti obrazložiti razloge zatvaranja za javnost sjednice Skupštine.

Član 104.

Sjednice povjerenstava (komisija) Skupštine otvorene su za javnost.

Izuzetno, sjednice ili dio sjednica povjerenstva mogu biti zatvorene za javnost ako se odnose na razmatranje pitanja ili saslušanja u vezi sa radom ili uz nazočnost predstavnika tijela vlasti, stručnjaka ili zastupnika posebnih socijalnih interesa.

U slučaju iz stavke 1. Ovog člana predstavnicima sredstava javnog informisanja i građanima omogućice se prisustvo u skladu sa prostornim mogućnostima.

Član 105.

Gost na sjednicama Skupštine ima pravo:

- 1) Sudjelovati u radu Skupštine i raspraviti pred Skupštinom prema odobrenju Kolegija,
- 2) Iznositi stručno mišljenje na temelju odobrenja Kolegija,
- 3) Davati prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja na temelju poziva Skupštine.

Izuzetno, ako se pokaže hitna potreba da gost sudjeluje u radu i raspravi pred Skupštinom, predsjednik Skupštine može da odluči na sjednici da mu se da riječ.

Član 106.

Sekretar Skupštine dužan je organizovati rad Stručne službe na način koji omogućava brzu i uspješnu obradu svih zahtjeva koji su Skupštini upućeni na temelju ZOSPI F BiH (SN 32/2001).

3.12. Skupština Županije Zapadno - hercegovačke

V – JAVNOST RADA SKUPŠTINE

Članak 89.

- (1) Rad Skupštine je javan.
(2) Skupština osigurava javnost rada pravodobnim, potpunim i objektivnim informiranjem javnosti o svom radu.

Članak 90.

(1) Skupština osigurava svim sredstvima javnog informiranja, pod jednakim uvjetima, pristup informacijama kojima raspolaze, a naročito omogućava pristup skupštinskim materijalima, izdaje službena priopćenja, a po potrebi organizira konferencije za tisak.

(2) Pristup informacijama iz prethodnog stavka može biti uskraćen samo ako one predstavljaju državnu, vojnu, službenu ili poslovnu tajnu, na način propisan zakonom ili drugim propisima donesenim na osnovu zakona.

Članak 91.

(1) Građanima i predstavnicima sredstava javnog informiranja osigurava se slobodan pristup sjednicama, Skupštine, u za njih posebno rezerviranom prostoru, kako to utvrdi Kolegij i sukladno prostornim mogućnostima.

Članak 92.

(1) Sjednica ili dio sjednice na kojoj se razmatraju pitanja regulirana stavkom 2. članka 91. biti će održana bez nazočnosti sredstava javnog informiranja i zatvorena za javnost.

(2) U slučaju iz prethodnog stavka predsjedavajući je dužan javnosti obrazložiti razloge zatvaranja sjednice Skupštine.

Članak 93.

- (1) Sjednice povjerenstava Skupštine u pravilu su otvorene za javnost.
(2) Iznimno, sjednice ili dijelovi sjednica povjerenstava mogu biti zatvoreni za javnost.
(3) U slučaju iz stavka 1. ovog članka, predstavnicima sredstava javnog informiranja i građanima, biti će omogućeno nazočenje sukladno prostornim mogućnostima.

Članak 94.

- (1) Gost na sjednicama Skupštine ima pravo:
a) sudjelovati u radu Skupštine i raspravi pred Skupštinom prema odobrenju predsjedavajućeg Skupštine,
b) iznositi ekspertno mišljenje na osnovu odobrenja predsjedavajućeg Skupštine,
c) dati prijedloge Skupštini za rješavanje određenih pitanja na osnovu poziva Skupštine.

(2) Iznimno, ako se ukaže hitna potreba, da gost sudjeluje u radu i raspravi pred Skupštinom, Skupština može na sjednici odlučiti da mu se da riječ.

Članak 95.

(1) Tajnik Skupštine dužan je organizirati rad Stručne službe Skupštine, na način koji omogućava brzu i djelotvornu obradu svih zahtjeva, koji su Skupštini upućeni po osnovu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

3.13. Skupština Kantona 10

Javan i dostupan putem Web sajta Skupštine Kantona 10 je samo Privremeni poslovnik o radu Skupštine iz 1996. godine, ali u istom nema definisana stavka „Javnost rada“.

PRILOG 4:Definicije „javnosti rada“ Vijeća ministara BiH i entitetskih, te kantonalnih Vlada kroz Zakon o radu Vijeća ministara i zakone o radu entitetskih i kantonalnih Vlada

4.1. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine

Član 21.

Vijeće ministara osigurava javnost svog rada.

4.2. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine

Član 17.

Vlada Federacije osigurava javnost svog rada.

4.3. Vlada Republike Srpske

Član 5.

Rad Vlade je dostupan javnosti.

IX JAVNOST RADA VLADE

Član 45.

(1) Vlada obavještava javnost o svom radu i o donesenim odlukama, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o značajnim pitanjima, koja razmatra ili koja će razmatrati, davanjem saopštenja za javnost i informacija sredstvima javnog informisanja, izdavanjem službenih publikacija, održavanjem konferencija za novinare, davanjem intervjua i vođenjem razgovora članova Vlade sa predstavnicima medija, i stvaranjem drugih uslova za upoznavanje javnosti sa odlukama i radom Vlade.

(2) Vlada, u skladu sa Poslovnikom, određuje koji se podaci i materijali pripremljeni za razmatranje na sjednici Vlade i njenih radnih tijela ili iznesenim na tim sjednicama moraju čuvati kao tajna, odnosno koji se podaci i materijali mogu objavljivati ili na drugi način stavljati na raspolaganje javnosti tek po isteku određenog vremena.

(3) Način obezbeđenja javnosti sjednica i rada Vlade bliže se uređuju Poslovnikom o radu Vlade.

(4) Vlada je dužna da javnosti omogući uvid u svoj rad i pristup informacijama od javnogznačaja, u skladu sa propisima o slobodi pristupa informacijama.

Član 46.

Vlada može odlučiti da sjednica Vlade bude otvorena za javnost.

Član 47.

Rad Vlade podložan je kritici građana, kao i javnoj kontroli građana, na način utvrđen zakonom i Poslovnikom o radu Vlade.

4.4. Vlada Bosansko – podrinskog kantona

VIII – JAVNOST RADA VLADE KANTONA

Član 27.

Rad Vlade Kantona je javan.

Vlada Kantona obavještava javnost o svom radu, zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o drugim značajnim pitanjima koja su razmatrana ili koja će se razmatrati na sjednici Vlade Kantona.

Javnost rada Vlade Kantona osigurava se redovnim obavještavanjem javnosti i omogućavanju prisustva novinara na sjednici Vlade Kantona i njenih radnih tijela, davanja saopštenja za štampu, vođenjem razgovora sa predstavnicima javnog informisanja, dostavljanjem pisanih materijala sredstvima javnog informisanja ili na drugi pogodan način.

Član 28.

Vlada Kantona određuje koji se materijali ili podaci , sa njene sjednice ili sjednice njenih radnih tijela, ne mogu objavljivati, niti stavljati na raspolaganje predstavnicima sredstvima javnog informisanja trajno ili na određeno vrijeme.

Član 29.

Ukoliko za to postoje opravdani razlozi Vlada Kantona može odlučiti da se sjednica, u cijelini ili njen dio, održi bez prisustva javnosti.

4.5. Vlada Sarajevskog kantona

VIII - JAVNOST RADA VLADE KANTONA Član 26.

Javnost rada Vlade Kantona obezbeđuje se u skladu sa zakonom kojim se reguliše sloboda pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

4.6. Vlada Tuzlanskog kantona

VII. JAVNOST RADA VLADE Član 31.

Rad Vlade je javan.

Vlada obaveštajava javnost o svome radu, kao i o značajnim pitanjima koja su razmatrana ili će biti razmatrana na sjednici Vlade.

Član 32.

Obavještavanje javnosti o radu Vlade vrši se u skladu sa propisima o informisanju i Poslovnikom o radu Vlade.

4.7. Vlada Zeničko – dobojskog kantona

Član 14.

Vlada osigurava javnost svog rada.

4.8. Vlada Unsko - sanskog kantona

Član 15.

Sjednice Vlade Kantona su javne.

Vlada obaveštajava javnost o svom radu, o zaključcima i zauzetim stavovima, kao i o značajnim pitanjima koja su razmatrana ili će se razmatrati na sjednici Vlade.

Vlada osigurava javnost rada redovnim obaveštanjem javnosti i omogućavanjem prisustva novinara na sjednicima radio i televizije i davanjem bližih obaveštenja i informacija o pojedinim pitanjima iz svog djelokruga, održavanjem konferencija za štampu, vođenjem razgovora sa predstavnicima javnog informisanja, dostavljanjem pisanih materijala sredstvima javnog informisanja i drugim pogodnim načinom.

4.9. Vlada Hercegovačko - neretvanskog kantona

Član 15.

Vlada osigurava javnost svog rada u skladu sa zakonom.

Uredbe sa zakonskom snagom, uredbe i odluke, objavljaju se u službenom glasilu Kantona, a ostali akti Vlade ako je to u njima navedeno.

4.10. Vlada Posavskog kantona

4.11. Vlada Kantona 10

NAPOMENA: Zakoni o radu Vlade Kantona 10 i Posavskog kantona ne definiše na bilo koji način oblast „javnosti rada“.

4.12. Vlada Srednjobosanskog kantona

4.13. Vlada Županije Zapadno - hercegovačke

NAPOMENA: Na više obraćanja, sa zahtjevom da se dostave Zakoni o radu Vlade Županije Zapadno – hercegovačke i Vlade Srednjobosanskog kantona, CCI nije bio u mogućnosti doći do ovog dokumenta. Na web sajtovima ovih Vlada Zakoni o radu nisu dostupni.

Na osnovu člana 19 Uredbe o Vladi Crne Gore ("Službeni list CG", broj 80/08), Vlada Crne Gore, na sjednici od 7. jula 2011. godine, donijela je

**O D L U K U
O OBJAVLJIVANJU MATERIJALA SA SJEDNICE
VLADE CRNE GORE**

Član 1

Ovom odlukom određuju se vrste materijala sa sjednice Vlade Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada) koji se objavljaju na web portalu Vlade i propisuje način i postupak njihovog objavljivanja.

Član 2

Materijal, u smislu ove odluke, je:

- 1) predlog dnevnog reda sjednice Vlade,
- 2) materijal koji Vlada razmatra na sjednici za koji nije određen odgovarajući stepen tajnosti u skladu sa zakonom: nacrt zakona, predlog zakona, izvještaj o javnoj raspravi, predlozi uredbi, odluka, strategija, planova, izvještaja i informacija, nacrt, odnosno predlog ugovora, predlog rješenja o imenovanju, postavljenju ili razrješenju,
- 3) verifikovani zaključak Vlade, donijet povodom razmatranja materijala koji je objavljen.

Član 3

Predlog dnevnog reda sjednice Vlade, nakon odobrenja, službenik Generalnog sekretarijata Vlade zadužen za pripremu sjednica Vlade, dostavlja na službenu e-mail adresu Biroa za odnose s javnošću (biro@gov.me).

Član 4

Materijal iz člana 2 tačka 2) ove odluke, bez pratećih mišljenja i obrazaca, Odsjek za informacije i podršku rada Vlade, nakon sjednice Vlade, dostavlja na službenu e-mail adresu Biroa za odnose s javnošću.

Član 5

Verifikovani zaključak Vlade donijet povodom razmatranja materijala koji je objavljen, službenik Generalnog sekretarijata Vlade zadužen za pripremu zaključaka, odmah na potpisivanja, dostavlja na službenu e-mail adresu Biroa za odnose s javnošću.

Član 6

Ministarstvo je dužno da, u roku od sedam dana od dana dobijanja verifikovanog zaključka Vlade, sačini i na službenu e-mail adresu Biroa za odnose s javnošću dostavi prečišćeni tekst materijala iz člana 2 tačka 2) ove odluke.

Član 7

Predlog dnevnog reda, materijal za odgovarajuću tačku dnevnog reda i verifikovani zaključak Vlade, kao i materijal iz člana 6 ove odluke, administrator web portala Vlade iz Biroa za odnose s javnošću, odmah po prijemu, postavlja na web portal Vlade.

Postavljanje materijala na web portal Vlade, vrši se na način koji obezbeđuje objedinjavanje svih materijala vezanih za jednu tačku dnevnog reda.

Administrator iz stava 1 ovog člana materijal na web portal Vlade može postaviti isključivo uz prethodnu prijavu plem digitalnog certifikata koji izdaje organ državne uprave nadlezan za informaciono drustvo i telekomunikacije.

Član 8

O pravilnoj i blagovremenoj primjeni ove odluke, staraju se rukovodilac Odsjeka za informatičku podršku vlade i šef Biroa za odnose s javnošću.

Član 9

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 03-6949

Podgorica, 7. jula 2011. godine

VLADA CRNE GORE

PREDSJEDNIK

Dr Igor Lukšić

Ova Analiza je omogućena uz podršku američkog naroda, a putem američke agencije za međunarodni razvoj (USAID). Sadržaj je isključiva odgovornost organizacije implementatora projekta - CCI, i ne održava stavove USAID- a ili američke Vlade.